

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

**PAIKKAIDENTITEETTI JA
YMPÄRISTÖVASTUULLINEN KÄYTTÄYTYMINEN
EKO-VIIKISSÄ**

Eevi Laukkonen

Pro gradu -tutkielma
Ympäristömuutos ja -politiikka
Ympäristötieteiden laitos
Helsingin yliopisto
Elokuu 2019

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Ympäristötieteiden koulutusohjelma	
Tekijä – Författare – Author Eevi Laukkonen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Paikkaidentiteetti ja ympäristövastuullinen käyttäytyminen Eko-Viikissä			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track Ympäristömuutos ja -politiikka			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Elokuu 2019	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 92
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Ihmisten käyttäytyminen on suuressa roolissa ympäristökriisin ratkaisussa. Teknologiset ratkaisut tai poliittiset päätökset eivät auta, jos ihmiset eivät ota ratkaisuja käyttöön tai suuntaavat toimintansa vain toiseen ympäristöä kuormittavaan vaihtoehtoon. Lisäksi jo nyt suurin osa energiankulutukseen liittyvistä hiilidioksidipäästöistä aiheutetaan kaupungeissa ja kaupunkien väkilukujen kasvaessa myös päästöt kasvavat jatkuvasti. On siis löydettävä keinoja kaupunkilaisten ympäristökäyttäytymisen muuttamiseksi ympäristövastuullisemmaksi.</p> <p>Paikkaidentiteetin on tutkittu vaikuttavan positiivisesti ympäristökäyttäytymiseen, mutta aiempaa tutkimusta ekoasuinalueiden paikkaidentiteetistä ei ole. Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää millainen Eko-Viikin asukkaiden paikkaidentiteetti on sekä millaista on eko-viikkiläisten ympäristövastuullinen käyttäytyminen. Lisäksi pohditaan paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyttä ekoasuinalueen kontekstissa.</p> <p>Tutkielman viittekehystenä käytetään paikkaidentiteetin osalta rakenneyhtälömallia, jossa paikkaidentiteetti rakentuu paikkaan sitoutumisesta sekä siihen vaikuttavista viidestä osa-alueesta: kiintymys, henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus, tuttuuden tunne, sosiaalinen hyväksyttävyyys ja yhteenkuuluvuus. Mallin mukaan paikkaidentiteetti vaikuttaa sekä itsenäisesti että asenteiden kautta ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen. Ympäristövastuullista käyttäytymistä tarkastellaan kolmen suurimman yksilön ympäristövaikutuksia synnyttävän toiminnan, eli asumisen, liikkumisen ja syömisen, kautta. Tutkielman aineistona on seitsemän kasvokkain ja kaksi puhelimitse tehtyä puolistrukturoitua teemahaastattelua sekä yksi sähköpostihaastattelu. Asukkaiden paikkaidentiteettiin liittyen metodiksi on valittu teoriasidonnainen sisällönanalyysi, jossa keskitytään paikkaidentiteetin muodostaviin osatekijöihin teoriaan pohjautuen. Asukkaiden ympäristökäyttäytymistä analysoidaan aineistolähtöisesti sisällönanalyysiä hyväksi käyttäen.</p> <p>Tulosten perusteella haastateltavien paikkaidentiteettiä määrittää paikkaidentiteetin osa-alueista eniten kiintymys, henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus, tuttuuden tunne sekä yhteenkuuluvuus. Haastateltavat ovat selvän kiintyneitä asuinalueeseensa eivätkä haluaisi muuttaa sieltä pois. Erityisesti alueen luonnonläheisyyttä sekä naapurisuhteita arvostetaan. Lisäksi alue on ollut haastateltaville tuttu jo ennen sinne muuttoja ja monet ovat haaveilleet alueella asumisesta. Alue näkyy haastateltavien menneisyydessä, nykyhetkessä sekä tulevaisuuden suunnitelmissa.</p> <p>Eko-Viikin asukkaiden joukosta löytyi neljä ympäristökäyttäytymisen tyyppiä: Realisti, Tunnollinen, Liiottelija ja Vähättelijä. Realisti ei itse koe käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti eikä hänen kuvailemansa teotkaan puhu ympäristövastuullisuuden puolesta. Tunnollinen kokee itse käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja hänen kuvailemansa ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta. Liiottelija kokee itse käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti, mutta hänen kuvailemansa ympäristökäyttäytyminen ei tue kokemusta. Vähättelijä ei koe käyttäytyvänsä riittävän ympäristövastuullisesti, mutta hänen kuvailemansa käyttäytyminen ei vastaa tätä kokemusta.</p> <p>Puolet haastatelluista kokee asumisen Eko-Viikissä vaikuttaneen heidän ympäristökäyttäytymiseen vähintään jonkin verran, mutta syitä tähän ei osata kertoa. Puolet haastatelluista ei koe Eko-Viikin vaikuttaneen lainkaan. Suurin osa heistä, jotka kokevat alueen vaikuttaneen käyttäytymiseensä, kuuluvat Realisteihin tai Liiottelijoihin, kun taas suurin osa heistä, jotka eivät koe alueen vaikuttaneen omaan ympäristökäyttäytymiseen kuuluvat Tunnollisiin ja Vähättelijöihin.</p> <p>Tulevaisuudessa olisi tärkeää seurantatutkimuksen keinoin saada selville, vaikuttaako ekoasuinalueella asuminen siellä asuvien ihmisten ympäristökäyttäytymiseen positiivisesti ja aiheutuuko tämä muutos asuinalueeseen syntyneestä paikkaidentiteetistä. Lisäksi vertailevaa tutkimusta ekoasuinalueiden sekä niin sanottujen tavanomaisten asuinalueiden välillä tarvitaan, jotta on mahdollista selvittää, vaikuttaako ekoasuinalueeseen syntynyt paikkaidentiteetti siellä asuvien ympäristökäyttäytymiseen voimakkaammin kuin tavanomaiseen asuinalueeseen syntynyt paikkaidentiteetti.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords paikkaidentiteetti, ympäristökäyttäytyminen, ympäristövastuullinen käyttäytyminen, eko, asuinalue			
Ohjaaja tai ohjaajat – Handledare – Supervisor or supervisors Sirkku Juhola and Anna Salomaa			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellinen tiedekunta sekä opinnäytetöiden tietokanta http://ethesis.helsinki.fi/			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Tiedekunta – Fakultet – Faculty The Faculty of Biological and Environmental Sciences		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Degree Program of Environmental Sciences	
Tekijä – Författare – Author Eevi Laukkonen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Place identity and environmentally responsible behaviour in Eko-Viikki sustainable neighbourhood			
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track Environmental Change and Policy			
Työn laji – Arbetets art – Level Master's Thesis		Aika – Datum – Month and year August 2019	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 92
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Changing human behaviour has an important role in solving the planet's environmental crisis. Neither technological innovations nor political incentives have any effect if people don't start using them or just direct the saved resources into another environmentally harmful activity. In addition, cities account for most of the energy related carbon dioxide emissions already today and the populations in cities continue growing. Hence, we have to find ways of enhancing environmentally responsible human behaviour comprehensively.</p> <p>Place identity has been noticed to have a positive effect on environmental behavior. However, there is no research on the place identity of sustainable neighbourhoods. This master's thesis' aim is to find out what is the place identity and environmentally responsible behaviour like in a sustainable neighbourhood of Eko-Viikki. And to reflect the relationship of place identity and environmentally responsible behaviour in in the context of sustainable neighbourhoods.</p> <p>The framework for the place identity part of the thesis is a structural equation model where place identity is formed through commitment to place and five dimensions that impact commitment to place: attachment, continuity with personal past, perception of familiarity, cohesion and social acceptance. The model indicates that place identity affects people's environmentally responsible behavior both independently and through attitudes. Environmentally responsible behaviour is examined through three human activities that have the biggest impact on the environment: housing, transportation and eating. The data of the thesis is nine semi-structured theme interviews and one email interview. The data was analysed by qualitative content analysis using the dimensions of place identity and the three activities with the biggest impact on the environment.</p> <p>The results suggest that attachment, continuity with personal past, perception of familiarity and cohesion define the place identity of the interviewees the most. The interviewees are clearly attached to their neighbourhood and would like to live there as long as possible. Neighbourhood's closeness to nature and neighbour relations are valued the most. Additionally, the interviewees have known the neighbourhood already before choosing to move there and many have dreamt of living there one day. The neighbourhood has its part in the past, present and future of the interviewees.</p> <p>Furthermore, four types of environmental behaviour were identified: The Realist, the Diligent, the Overestimator and the Underestimator. The Realist doesn't perceive their behaviour as environmentally responsible and their described behaviour matches the perception. The Diligent perceives their behaviour as environmentally responsible and their described behaviour also matches the perception. The Overestimator perceives their behaviour as environmentally responsible but the described behaviour doesn't match the perception. The Underestimator doesn't perceive their behaviour as environmentally responsible enough but the described behaviour also doesn't match the perception.</p> <p>Half of the interviewees think that the neighbourhood has had a positive effect on their environmental behavior at least to some extent but have no examples to show. The other half doesn't think the neighbourhood has had any effects. Most of the interviewees that think the neighbourhood has had a positive effect on their behaviour are either Realists or Overestimators whereas most of the interviewees that don't think the neighbourhood has had an effect are Diligents and Underestimators.</p> <p>In the future, more research is needed to examine the relationship of the place identity in sustainable neighbourhoods and environmental behaviour. Future research should focus on finding out if living in a sustainable neighbourhood has an effect on the residents' environmental behaviour and if the effect is caused by their place identity. In addition, comparative research between sustainable neighbourhoods and so called ordinary neighbourhoods is needed to find out if there is a difference in how the place identity of a sustainable neighbourhood affects the behaviour compared to the place identity of a so called ordinary neighbourhood.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords place identity, environmental behaviour, environmentally responsible behaviour, sustainable, eco, neighbourhood			
Ohjaaja tai ohjaajat – Handledare – Supervisor or supervisors Sirkku Juhola and Anna Salomaa			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Faculty of Biological and Environmental Sciences (University of Helsinki), thesis database http://ethesis.helsinki.fi/			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Alkusanat

Tämä tutkielma on osa “Miten kestävyysmuutos toteutuu kaupungissa - esimerkkinä Eko-Viikin asuinalue Helsingissä” (KEMUT) –tutkimusprojektia, jonka tavoitteena oli tutkia kestävyysmuutoksen toteutumista käytännöllisellä, poliittisella ja henkilökohtaisella tasolla. Tutkielma syventyy kestävyysmuutoksen henkilökohtaiseen tasoon kartoittamalla Eko-Viikin asukkaiden paikkaidenteettä, ympäristökäyttäytymistä sekä niiden yhteyttä.

Olen opintojeni alusta asti ollut kiinnostunut ihmisten käyttäytymisestä ja sitä ohjaavista tekijöistä. Aihe on kuitenkin laaja ja sitä voisi lähestyä melkein mistä näkökulmasta tai tieteenalasta käsin hyvänsä. KEMUT -tutkimusprojektin myötä minua alkoi kiinnostaa, voiko kaupunginosan brändäys ympäristövastuulliseksi vaikuttaa siellä asuvien ihmisten käyttäytymiseen. Jos näin on, saattaisi vaikuttaminen ihmisten ympäristökäyttäytymiseen olla ajateltua yksinkertaisempaa, minkä vuoksi halusin perehtyä aiheeseen tarkemmin.

Haluan erityisesti kiittää ohjaajiani Sirkku Juholaa ja Anna Salomaata lukuisista kommenteista, rohkaisusta ja tuesta tutkielmaprosessin aikana. Lisäksi kiitän saamastani taloudellisesta tuesta KATUMETRO -tutkimusprojektia sekä Helsingin yliopiston Ympäristön ystävät -rahastoa. Lopuksi haluan kiittää ystäviäni Meeri Helmistä, Leena Heleniusta, Ada Kotilaista sekä Tyyra Linkoa loputtomasta tuesta sekä avusta silloin kun olen sitä eniten tarvinnut. Suurimmat kiitokset olen kuitenkin velkaa avopuolisolleni Heikille. Kiitos näiden vuosien aikana tarjoamastasi ymmärryksestä sekä korvaamattomasta henkisestä ja taloudellisesta tuesta.

Oulun Hollihaassa 9.8.2019

Eevi Laukkonen

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	2
1.1. KESTÄVYYSMUUTOS	2
1.2. EKOKAUPUNKI.....	4
1.3. TUTKIELMAN TAVOITTEET, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIELMAN RAKENNE	6
2. TUTKIELMAN ANALYYTTINEN VIITEKEHYS	8
2.1. PAIKKAIDENTITEETTI.....	8
2.2. YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMINEN JA YMPÄRISTÖVASTUULLINEN KÄYTTÄYTYMINEN	13
2.3. PAIKKAIDENTITEETTI JA YMPÄRISTÖKÄYTTÄYTYMINEN	16
3. TUTKIMUSMENETELMÄT	19
3.1. KVALITATIIVINEN VAI KVANTITATIIVINEN TUTKIMUSMENETELMÄ	19
3.2. EKO-VIIKKI.....	20
3.3. TEEMAHAASTATTELUT	22
3.4. HAASTATELTAVAT	24
3.5. HAASTATELUIJEN TOTEUTUS	26
3.6. AINEISTON ANALYYSI	29
3.7. AINEISTON ANALYYSIN TOTEUTUS	30
3.8. AINEISTON LAATU	35
4. TULOKSET	39
4.1. PAIKKAIDENTITEETTI.....	39
4.1.1. <i>Kiintymys</i>	39
4.1.2. <i>Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus</i>	43
4.1.3. <i>Tuttuuden tunne</i>	46
4.1.4. <i>Sosiaalinen hyväksyttävyyys</i>	48
4.1.5. <i>Yhteenkuuluvuus</i>	51
4.1.6. <i>Paikkaan sitoutuminen</i>	54
4.2. YMPÄRISTÖVASTUULLINEN KÄYTTÄYTYMINEN.....	58
4.2.1. <i>Realisti</i>	59
4.2.2. <i>Tunnollinen</i>	62
4.2.3. <i>Lioittelija</i>	65
4.2.4. <i>Vähätelijä</i>	69
4.3. PAIKKAIDENTITEETTI JA YMPÄRISTÖVASTUULLINEN KÄYTTÄYTYMINEN	72
4.4. TIIVISTELMÄ TULOKSISTA	73
5. POHDINTA	78
5.1. TUTKIELMAN RAJOITTEET	81
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	83
LÄHDELUETTELO	86

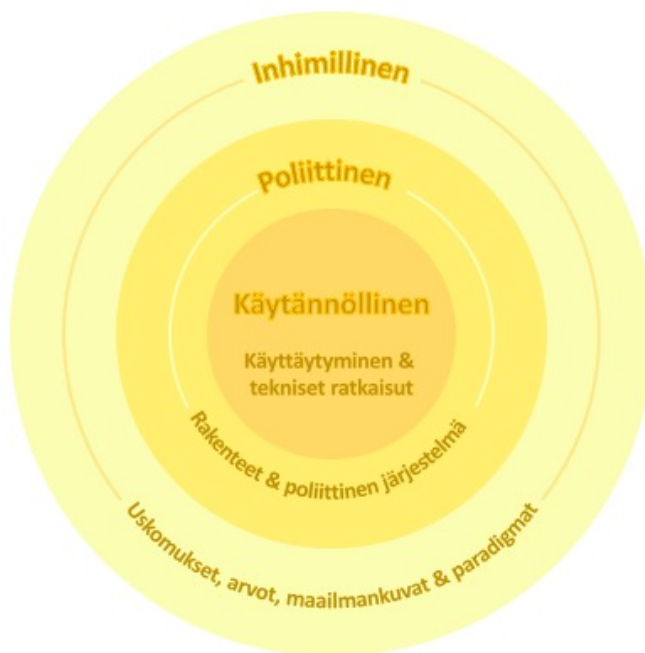
1. Johdanto

1.1. Kestävyyssmuutos

Ihmisen vaikutusta ilmastonmuutokseen ei enää tiedeyhteisössä kiistetä ja puhutaan myös ihmisen aiheuttamasta kuudennesta sukupoltoaallosta (esim. Brook ym. 2008; Wake & Vredenburg 2008; Barnosky ym. 2011; Ceballos ym. 2015). Suurin osa, globaalisti 72 %, ihmisen aiheuttamista kasvihuonekaasupäästöistä maapallolla johtuu kotitalouksien kulutuksesta (Hertwich & Peters 2009) ja samansuuntaisia ovat olleet tulokset suomalaisten kotitalouksien osalta. Seppälän ja muiden (2009) tutkimuksen mukaan suomalaiset kotitaloudet vastaavat 68 %:sta kotimaisen loppukäytön kasvihuonekaasupäästöistä. Kotitalouksien suuren roolin syy on helppo ymmärtää, kun mietimme, keitä varten maapallolla ylipäänsä hyödykkeitä ja palveluita tuotetaan: kotitalouksia, kuluttajia – meitä varten. Tiedon ei kuitenkaan tarvitse lisätä tuskaa, se on myös mahdollista kääntää vallaksi. Jos kerran suurin osa päästöistä on kontollamme, tarkoittaa se samalla, että käsissämme on valta vaikuttaa maapallon tulevaisuuteen. Toisaalta vastuun siirtäminen ainoastaan kuluttajille on kohtuutonta. Ilmastonmuutoksen ja muiden ympäristöongelmien vaikutukset ovat niin moniulotteisia ja syy-seuraussuhteet vaikeasti hahmotettavia, että kansainvälisille sopimuksille ja sääntelyllekin on tarvetta.

Jotta ihmisen elämä maapallolla voisi jatkua, on meidän muutettava toimintaamme niin, ettemme ylitä maapallon kantokyvyn rajoja. Tätä muutosta kutsutaan *kestävyyssmuutokseksi*. O'Brien (2018) jakaa kestävyyssmuutoksen kolmeen osaluueeseen: käytännölliseen, poliittiseen sekä inhimilliseen kehään (Kuva 1). Ympyrän uloimmalla kehällä ovat yksilölliset ja yhteiset uskomukset, arvot sekä maailmankuvat ja paradigmat, joiden kautta katsomme ympyrän sisempää osaa eli poliittista kehää, johon kuuluvat systeemit ja rakenteet. Ympyrän ytimessä on käytännön taso, johon kuuluvat ihmisten käyttäytyminen sekä tekniset ratkaisut.

Ratkaisujen käyttökelpoisuutta tarkastellaan ympyrän uloimman osan eli inhimillisen kehän vaikutuksessa. Jotta kestävyysmuutos on pysyvää, muutoksen pitää tapahtua kaikilla näillä kolmella osa-alueella. Inhimillinen kehä vaikuttaa siihen, millainen poliittinen järjestelmä, mitkä rakenteet ja mitkä käytännön ratkaisut nähdään mahdollisina. (O'Brien 2018.) Kehien keskinäisen dynamiikan huomioon ottaen inhimillinen kehä on osa-alueista ratkaisevassa asemassa: vain ajattelutapojen muuttuessa on mahdollista saavuttaa muutos käytännöllisellä ja poliittisella tasolla.

Kuva 1. Kestävyysmuutoksen kolme kehää (mukaillen O'Brien 2018).

Koska inhimillisellä kehällä on niin voimakas merkitys kestävyysmuutoksen onnistumisessa, on tärkeää tutkia erilaisia keinoja, joilla inhimillisen kehän osa-alueisiin olisi mahdollista vaikuttaa. Sen lisäksi, että muutoksen on tapahduttava jokaisella kestävyysmuutoksen kehällä, on kehän sisäisen muutoksen oltava kattavaa, eikä muutos yhdessä toimintatavassa riitä. Olen itse valinnut tutkielmaani käsiteltäväksi inhimillisen kehän osa-alueista paikkaidentiteetin sekä paikkaidentiteetin yhteyden ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen.

1.2. Ekokaupunki

Maapallon väestöstä 55 % (vuonna 2018) asuu kaupungeissa ja määrän on ennustettu nousevan 68 %:iin vuoteen 2050 mennessä (World Urbanization Prospects: The 2018 Revision 2018). Lisäksi kaupunkilaiset olivat jo vuonna 2008 vastuussa 67 %:sta globaalista energiankulutuksesta ja 71 %:sta globaaleista energian kulutukseen liittyvistä hiilidioksidipäästöistä (IEA 2008, 390). Jos kaupungeissa asuvien kulutusta ja päästöjä ei saada laskemaan, on turha toivoa maailmaa, jossa ilmastonmuutoksen tai muiden ympäristöongelmien vaikutukset jäisivät vähäisiksi. Yksi mahdollisuus kuluttajien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen ovat *ekokaupungit* tai *ekokaupunginosat*, joissa asuminen kuormittaa ympäristöä muihin alueisiin verrattuna vähemmän. Näillä testialueilla toimiviksi todettuja ratkaisuja voidaan myöhemmin levittää laajempaankin käyttöön.

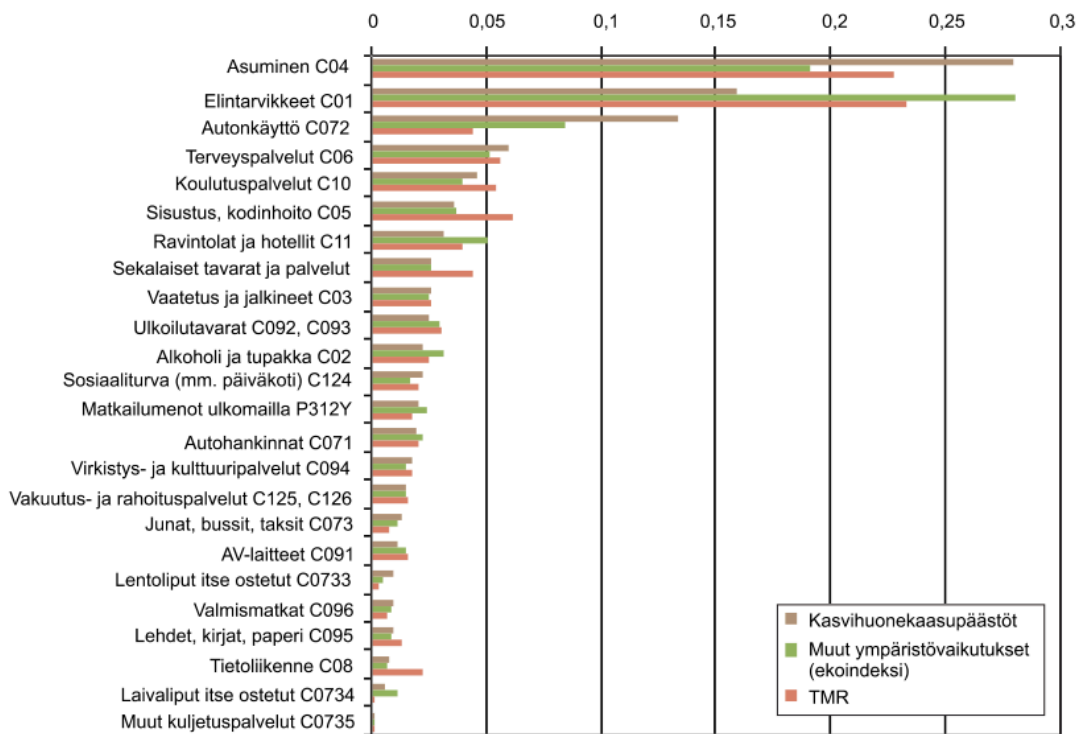
2000-luvulla ekokaupungit ovat valtavirtaistuneet ja niitä on levittänyt yhä globaalimmin ympäri maailmaa (Joss 2011). Ekokaupungeille tai -kaupunginosille ei ole kirjallisuudessa yhtä selkeää määritelmää, mutta niitä yhdistävät ympäristönäkökulman huomioon ottaminen monella eri osa-alueella, julkista liikennettä, pyöräilyä ja kävelyä suosiva infrastruktuuri, sosiaalisen kestävyuden huomioon ottaminen sekä runsas kaupunkiluonto (esim. Roseland 1997; Kenworthy 2006). Ekokaupunki-termin rinnalle on tullut uusia käsitteitä kuten resurssiviisuus, hiilineutraalius ja ”smart-city”, joissa kaikissa ympäristöarvot ovat taustalla, muiden painotusten vaihdellessa.

Joss (2011) on luokitellut ekokaupunkien tunnusmerkit kolmeen eri kategoriaan, jotka ovat alueen tyyppi, alueen vaihe ja avaintoteutustapa. Alueen tyyppiä ovat uusi alue, kaupunkialueen/taajaman laajentaminen ja ”retro-fit”, ympäristöystävälliseksi päivitetty alue. Vaiheita ovat suunnitteluvaihe, rakenteilla ja toteutettu. Avaintoteutustavat ovat teknologiset innovaatiot, integroitu kestävyysuunnitelma ja kansalaisosallistuminen. Joss (emt.) käyttää niin ikään kolmea kategoriaa määritelleessään ekokaupunkeja. Hän määrittelee kaupungit

mittakaavan, osa-alueiden ja politiikan mukaan. Ekokaupunki tai -alue on Jossin (emt.) mukaan kooltaan, infrastruktuuriltaan ja innovaatioiltaan huomattava kaupunkialueella sijaitseva kestävä kehityksen mukainen asuinalue, jossa kestävyys näkyy yleensä samanaikaisesti usealla eri osa-alueella (asunnot, liikenne, energia, jätteet, vesi, maa, jne.). Lisäksi rakentaminen on muotoiltu politiikka-prosesseissa, sulautettu niihin sekä tuettu niiden toimesta.

Tarkastelen tutkielmassani asukkaiden ympäristövastuullista käyttäytymistä asumisen, liikkumisen ja syömisen näkökulmasta. Nämä kolme muodostavat Suomessa yli 70 % kulutuksen ilmastovaikutuksista ja ovat myös kolme suurinta ympäristön kuormittajaa silloin kun huomioon on otettu myös muut ympäristövaikutukset (Kuva 2) (Seppälä ym. 2009).

Kuva 2. Todellisen yksilöllisen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöt, muut ympäristövaikutukset (ekoindeksi) ja luonnonvarojen kokonaiskäyttö (TMR) kulutushyödykeryhmittäin Suomessa vuonna 2005 (Seppälä ym. 2009).

1.3. Tutkielman tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Käsitelen tutkielmassani *paikkaidentiteettiä* ja *ympäristövastuullista käyttäytymistä* sekä niiden yhteyttä. Erityisesti näitä aiheita yhdistävä tutkimus on keskittynyt pitkälti kansallispuistoihin tai muihin luontokohteisiin (esim. Carrus ym. 2005; Halpenny 2010; Lee 2011). Joitakin tutkimuksia on tehty niin sanottujen tavanomaisten asuinalueiden asukkaiden paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteydestä (esim. Lee ym. 2016), mutta Ekoasuinalueisiin liittyvä paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyden tutkiminen puuttuu kokonaan. Paikkaidentiteetillä on kuitenkin tutkittu olevan myönteinen vaikutus ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen (esim. Vaske & Kobrin 2001; Walker & Ryan 2008; Scannell & Gifford 2010) ja on mahdollista, että ekoasuinalueeseen syntyneellä paikkaidentiteetillä voisi olla vielä voimakkaampi vaikutus.

Jos ekoasuinalueet toimisivat ympäristövastuullisen käyttäytymisen kiihdyttämöinä, olisi syytä pohtia uusien ekoasuinalueiden rakentamista keinona ihmisten ympäristökäyttäytymisen muuttamisessa. Jotta tällaisia johtopäätöksiä olisi mahdollista saavuttaa, on ensin selvitettävä, vaikuttaako ekoasuinalueella asuminen siellä asuvien ihmisten ympäristökäyttäytymiseen positiivisesti, aiheutuuko tämä muutos asuinalueeseen syntyneestä paikkaidentiteetistä ja vaikuttaako ekoasuinaluepaikkaidentiteetti asuinalueella asuvien ympäristökäyttäytymiseen voimakkaammin kuin tavanomaiseen asuinalueeseen syntynyt paikkaidentiteetti. Jotta tällaisia tutkimuksia olisi järkevää toteuttaa, on ensin aiheellista kerätä taustatietoa ekoasuinalueiden asukkaiden paikkaidentiteetistä, heidän ympäristövastuullisesta käyttäytymisestään sekä niiden mahdollisesta yhteydestä. Tämän tutkielman tarkoituksena on tarjota tällaista taustatietoa kuvailemalla ekoasuinalueen asukkaiden paikkaidentiteettiä sekä ympäristövastuullista käyttäytymistä. Näitä tietoja on myöhemmin mahdollista hyödyntää tutkittaessa ekoasuinalueen asukkaiden paikkaidentiteettiä, ympäristövastuullista käyttäytymistä ja niiden yhteyttä tarkemmin.

Tutkin paikkaidentiteettiä ja ympäristövastuullista käyttäytymistä kahden tutkimuskysymyksen avulla

1. Millainen Eko-Viikin asukkaiden paikkaidentiteetti on?
2. Millaista on eko-viikkiläisten ympäristövastuullinen käyttäytyminen?

Lisäksi pohdin tutkielmassani paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyttä ekoasuinalueen kontekstissa.

Ensimmäisenä käyn läpi tutkielman analyttistä viitekehystä: paikkaidentiteettiä ja ympäristövastuullista käyttäytymistä, minkä jälkeen käsittelen niitä tutkimusmenetelmiä, joilla tutkielma on toteutettu. Tarkastelen tutkielmassa paikkaidentiteettiä ja ympäristövastuullista käyttäytymistä Leen ja muiden (2016) kehittämän mallin avulla. Mallin mukaan paikkaidentiteetti vaikuttaa ympäristövastuullisuuden asenteseen ja sitä kautta ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen sekä itsenäisesti ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen. Ympäristövastuullista käyttäytymistä tutkitaan kolmen suurimman yksilön ympäristövaikutuksia synnyttävän toiminnan eli asumisen, liikkumisen ja syömisen kautta (Seppälä ym. 2009). Teoriaan pohjautuen esittelen tutkielmani tulokset, joiden perusteella muodostetut pohdinnan ja johtopäätökset esittelen tutkielman lopuksi.

2. Tutkielman analyttinen viitekehys

2.1. Paikkaidentiteetti

Käyttäytymistieteissä on pitkään tutkittu syitä ihmisen käyttäytymisen takana. Syyt ovat arvokkaita, kun pyrimme tutkimaan sitä, kuinka ihmisen käyttäytymistä olisi mahdollista muuttaa. Fishbeinin ja Ajzenin (1975) perustellun toiminnan teoriaan nojaten ympäristöasenteita ja niiden vaikutusta käyttäytymiseen on tutkittu vuosikymmenten ajan, mutta käyttäytymisen muuttamisen näkökulmasta asenteet ovat melko tehottomia (Staats 2016). Asenteet vaikuttavat käyttäytymiseen eniten, kun tarkastellaan spesifistä asennetta ja spesifistä käyttäytymistä, kuten asenne biojätteen kierrätystä kohtaan. Sen sijaan yleiset asenteet, esimerkiksi ympäristöasenne, ennustavat käyttäytymistä huonosti. (emt.) Tehokkaampiakin keinoja kuitenkin on. Yksi vaihtoehtoinen väylä vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen on *identiteetti*, jolla on tutkittu olevan suurempi vaikutus käyttäytymiseen kuin asenteilla (esim. Terry ym. 1999; Whitmarsh & Neill 2010).

Andrew Weigertin mukaan kaikki identiteettimme rakentuvat pääosin siitä, kuinka näemme itsemme (ks. Kiesling & Manning 2010, 317). Myös muiden reaktiot omaa käyttäytymistämme kohtaan vaikuttavat identiteetin syntyyn (Zavestoski 2003). Identiteettiteorioissa ”muut” eivät rajoitu vain ihmisiin, vaan niihin lasketaan kuuluvaksi esimerkiksi lemmikit, avustajaeläimet ja luonto sekä läheiset elottomat kohteet kuten koti tai kotimaa (Mead & Morris 1962, 154).

Identiteettiemme osat muovautuvat ajan saatossa (esim. miten äitiys näkyy elämässäni), mutta itse identiteetit ovat melko pysyviä (esim. ”olen äiti”). Identiteetit ovat siis samaan aikaan dynaamisia ja kohtalaisen pysyviä (Kahn 2003). Yksilöllä on samaan aikaan useita eri identiteettejä, joita ilmaistaan erilaisten roolien kautta. Näiden roolien merkitys vaihtelee tilanteen mukaan. (Stryker & Burke 2000.) Nämä erilaiset identiteetit ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa merkittävyyden (*prominence*, suom. EL) (McCall & Simmons 1978, 74–75) ja

keskeisyyden (*saliency*) mukaan (Stryker 1980). Merkityksellisimmät ja keskeisimmät identiteetit ohjaavat käyttäytymistä voimakkaammin kuin vähemmän merkitykselliset ja keskeiset identiteetit (Stets & Biga 2003).

Ihmiset käyttäytyvät omien ja muiden odotusten mukaan (Bem 1967). Identiteetin avulla ihminen asettaa itsensä osaksi ryhmää, ja sisäistää ryhmän arvot, uskomukset ja käyttäytymisen. Samalla hän erottaa itsensä muista ryhmistä. (Christensen ym. 2004.) Identifioitumiseen vaikuttavat mieltymys (Frankfurt 1988, 83) ja aika (Fox 1995, 249) eli identifioitumme sellaiseen mistä pidämme ja sellaiseen, jonka parissa vietämme paljon aikaa.

Identiteetti on samaan aikaan henkilökohtainen ja sosiaalinen. Henkilökohtainen identiteetti järjestää tietoa itsestämme (Clayton 2003) ja toimii ikään kuin portfoliona ajatuksistamme ja uskomuksistamme liittyen siihen, keitä olemme tai haluamme olla (Zavestoski 2003). Sosiaalinen identiteetti sen sijaan liittyy sellaisiin ryhmiin tai paikkoihin, joihin henkilö tuntee kuuluvansa (Tajfel 1972, 292) ja näiden ryhmien tai paikkojen jaotteluun sisä- ja ulkoryhmiin, toisin sanoen niihin ryhmiin ja paikkoihin, joihin koen kuuluvani sekä niihin, joihin en koe kuuluvani (emt., 295).

Identiteettejä on tutkittu kulttuurien, ryhmien, yksilöiden ja paikkojen näkökulmista ja niitä ovat tutkineet historioitsijat, sosiaalitieteilijät ja psykologit (Grotevant 1998). Tästä johtuen identiteetin käsitteestä on olemassa laajasti erilaisia määritelmiä, jokaisella tieteenalalla omaan näkökulmaan sopiva. Tämä tutkielma ammentaa sosiologisesta symbolisen vuorovaikutuksellisen identiteetin teoriasta. Näiden teorioiden mukaan identiteetit toimivat sosiaalisessa kontekstissa ja ne yhdistyvät tunteeseen ja käyttäytymiseen (Mead 1934, 225).

Yksi identiteetin muodoista on paikkaidentiteetti. Paikkaidentiteetti määrittelee sen, ”keitä olemme suhteessa siihen, missä olemme” (Lee ym. 2016, 579) ja sillä tarkoitetaan niitä keinoja, joilla tiettyjen paikkojen fyysiset ja symboliset ominaisuudet vaikuttavat ihmisen identiteettiin (Proshansky ym. 1983).

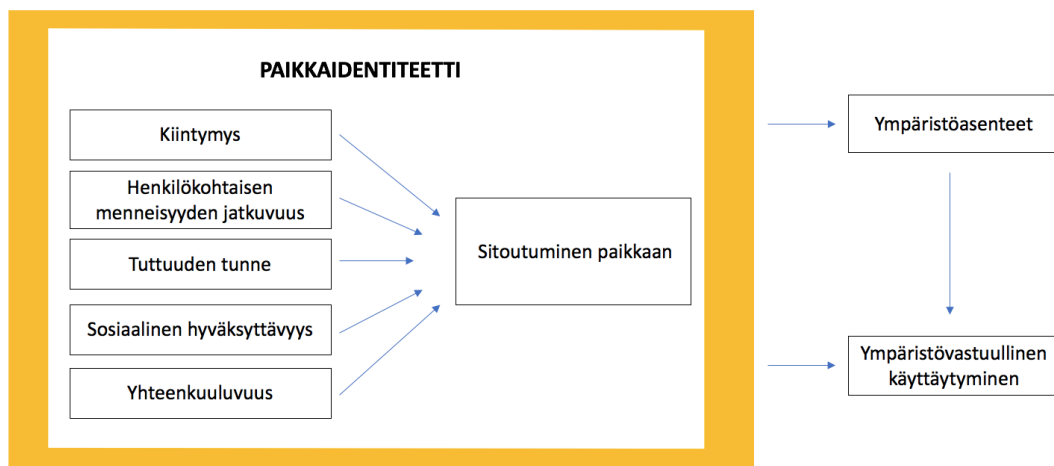
Osa tutkijoista yhdistää paikkaidentiteetin osaksi henkilökohtaista identiteettiä, toiset ajattelevat sen olevan osa sosiaalista identiteettiä (Proshansky ym. 1983). Proshansky ja muut (1983) määrittelevät paikkaidentiteetin identiteetin osaksi, joka on verrattavissa sosiaaliseen identiteettiin. Uzzell ja muut (2002) kuvailevat paikkaidentiteettiä identiteetin muotona, jossa paikka muuttuu osaksi omaa sosiaalista identiteettiä. Paikkaidentiteetti kuvaa henkilön socialisaatiota fyysiseen maailmaan (Proshansky ym. 1983). Näin ajatellen paikkaidentiteetti on rinnakkainen ilmiö henkilökohtaisen identiteetin kanssa, eikä sulautunut osaksi tätä. Ihmiset saattavat kokea kuuluvansa tiettyyn sosiaaliseen ryhmään pääosin yhteisen alueellisen kategorian vuoksi, jolloin alueellisesta kategoriasta tulee sosiaalinen kategoria, mikä saattaa tukea tai lujittaa sosiaalisen identiteetin prosessia (Valera ym. 1998).

Proshansky ja muiden (1983) mukaan paikkaidentiteetti on enemmän kuin emotionaalinen kiintymys tai tunne paikkaan kuulumisesta. Paikkaidentiteetti on yhdistelmä asenteita, arvoja, ajatuksia, uskomuksia, merkityksiä ja käyttäytymistapumuksia (emt.). Lisäksi paikkaidentiteettiin vaikuttavat tietoiset ja tiedostamattomat ideat, mieltymykset, tunteet, tavoitteet sekä kyseessä olevaan paikkaan liittyvät oleelliset taidot (Proshansky 1978). Devine-Wrightin ja Claytonin (2010) mukaan ihmisten ja ympäristöjen muuttuessa myös paikkaidentiteetit kehittyvät lakkaamatta.

Korpelan (1989) mukaan fyysinen ympäristö ei ole yksilöille tärkeä ainoastaan toiminnallisuksiensa vuoksi, vaan tärkeää on myös paikka itsessään. Itsen ja ympäristön tai paikan suhde on monitulkintainen ja kompleksinen ja sitä on tutkittu monilla teorioilla ja metodeilla. Suhteelle on myös monia nimityksiä, kuten paikan tunne, juurtuneisuus, kiintymys paikkaan, ympäristöidentiteetti, luontoon kuuluminen sekä paikkaidentiteetti. (Devine-Wright & Clayton 2010.) Käsitteiden laajasta kirjosta huolimatta keskustelun ytimessä on aina ihmisen suhde paikkaan ja käsitteitä käytetään osittain myös päällekkäin. Olen valinnut tutkielmaani paikkaidentiteetin käsitteen kuvaamaan paikan ja itsen suhdetta, koska sen avulla

voin tarkastella, miten ekokaupunginosissa identiteetti muokkaantuu ja mahdollisesti toimii osana kestävyysmuutosta.

Käytän tutkielmassani Leen ja muiden (2016) kehittämää rakenneyhtälömallia (Kuva 3), jossa paikkaidentiteetti rakentuu *paikkaan sitoutumisesta* (*commitment to place*) sekä siihen vaikuttavista viidestä osa-alueesta, jotka ovat kiintymys (*attachment*), henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus (*continuity with personal past*), tuttuuden tunne (*perception of familiarity*), sosiaalinen hyväksyttävyys (*social acceptance*) ja yhteenkuuluvuus (*cohesion*; kaikki suomennokset omiani). Mallin mukaan paikkaidentiteetti vaikuttaa sekä itsenäisesti että asenteiden kautta ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen. Paikkaidentiteetin osa-alueita kuvaillaan myöhemmissä kappaleissa.

Kuva 3. Paikkaidentiteettiä ja ympäristövastuullista käyttäytymistä kuvaava rakenneyhtälömalli (mukaillen Lee ym. 2016).

Osa-alueiden kuvaukset on tehty mukaillen Leen ja muiden (2016) kokoamia kuvailuja osa-alueista. Tutkielman analyysi paikkaidentiteetin osalta on tehty näihin määritelmiin pohjautuen, joten kuvaukset mahdollistavat lukijalle analyysin valintojen tarkastelun.

Leen ja muiden (2016) tutkimuksessa kiintymystä kuvataan paikkaan kuulumisena, juurtuneisuutena sekä kuulumisena osaksi yhteisöä (ks. myös Tuan 1975; Relph 1980; Gieryn 2000). Voimakas emotionaalinen kiintymys muodostuu, kun

naapurusto koetaan osana itseä sekä voimavarana omien tavoitteiden saavuttamisessa (Williams ym. 1992).

Menneisyyden – erityisesti henkilökohtaisen – jatkuvuus säilyy taustalla, kun ihmiset käyvät läpi muutoksia ympäristöissään sekä elämässään. Paikoista muuttuu sosiaalisten kokemusten symboleja, jotka luovat historiaa. Muistot sekä aikaisempi yhteys asuinalueeseen ja sen ympäristöön muodostavat tunteen pysyvyydestä ja jatkuvuudesta, joka on päivittäisistä kokemuksista ja ympäristön muutoksista erillinen. (Milligan 1998; Goodrich & Sampson 2008.)

Tuttuuden tunne mahdollistaa paikkaidentiteetin muodostumisen. Identifioituminen paikkaan alkaa, kun esineet, ihmiset, ryhmät tai paikat alkavat tuntua tutuilta jatkuvien sosiaalisten kanssakäymisten sekä kokemusten vuoksi. (Twigger-Ross & Uzzell 1996.) Ajan kuluessa ympäristö rakennuksineen, ihmisineen sekä toimintoineen muuttuu tutuiksi paikoiksi, joissa yksilö kokee viihtyvänsä (Lalli 1992; Borer 2006). Nämä päivittäiset kokemukset asuinalueella johtavat tuttuuden tunteeseen ja siten vahvistavat kokemusta itsestä paikkaan nähden (Lee ym. 2016).

Sosiaalinen hyväksyttävyyys paikkaidentiteetin osa-alueena mittaa sitä, mitä yksilö ajattelee muiden ajattelevan paikkaidentiteetin kohteena olevasta paikasta. Symbolisia ja tunnepitoisia merkityksiä ilmaistaan vuorovaikutuksessa sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kanssa ja ne voivat olla itseilmaisun sekä minän tukemisen muoto. (Lee ym. 2016.) Paikkaidentiteetti toimii keinona täyttää sosiaaliseen hyväksyttävyyteen liittyvä minuuden tukemisen tarve. Tämä näkyy merkityksenä, joka paikalle annetaan. (Cuba & Hummon 1993.) Paikka voi toimia sosiaalisen hyväksynnän ilmentäjänä esimerkiksi, jos omassa elinympäristössä ihmisiä arvotetaan heidän menestyksensä kautta. Tällöin asuminen varakkaalla alueella tuo asujilleen sosiaalista hyväksyntää. (Lee ym. 2016.) Täten yhteiskunnassa tai yhteisössä, jossa arvostetaan ympäristövastuullista elämäntyyliä, asuminen tunnetulla ekoasuinalueella voi tuoda siellä asuville sosiaalista hyväksyntää.

Yhteenkuuluvuus on paikkaidentiteetin sosiaalinen osa. Siihen vaikuttavat yksilön samaistuminen ryhmän arvoihin, yksilön käyttäytymisen yhtenäistyminen ryhmän käyttäytymistä vastaavaksi ja itsensä luokittelu sisäryhmään kuuluvaksi (Turner 2010). Yhteenkuuluvuus luo alueen asukkaille jaetun sosiaalisen identiteetin. Sellaisen muodostumiseen tarvitaan yhteisö, jota yhdistävät asuminen lähekkäin, jaettu elämäntapa sekä jaetut tarpeet. (Uzzell ym. 2002.)

Paikkaan sitoutuminen ilmentää paikan merkityksellisyyttä omalle tulevaisuudelle, mikä näkyy haluna pysyä paikassa. Sitoutumisella on merkittävä rooli minäkäsityksen vakaudessa. (Lalli 1992.) Paikkaan sitoutuminen ilmenee huolehtimisena ja huolena alueesta, koska yhteisö on keskeinen tekijä asukkaan henkilökohtaisessa identiteetissä (Cuba & Hummon 1993; Uzzell ym. 2002).

2.2. Ympäristökäyttäytyminen ja ympäristövastuullinen käyttäytyminen

Ympäristökäyttäytymisellä tarkoitetaan tässä tutkielmassa kaikkea sellaista käyttäytymistä, jolla on jonkinlaisia ympäristövaikutuksia. Se ei pidä sisällään oletusta toiminnan haitallisuudesta tai hyödyllisyydestä ja toimii siis yläkäsitteenä ympäristövastuulliselle käyttäytymiselle, joka määritellään yksilön tai ryhmän toiminnaksi, jolla pyritään lieventämään ympäristöongelmia (Sivek 1987) tai jossa pyritään toimimaan ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla (Nikodin ym. 2013, 40). Sivek ja Hungerford (1990) kuvailevat ympäristövastuullista käyttäytymistä yksilön tai ryhmän käyttäytymiseksi, joka vähentää luonnonvarojen käyttöä tai edistää niiden kestäväää käyttöä.

Stern (2000) on luokitellut ympäristövastuullisen käyttäytymisen kolmeen kategoriaan: julkiseen ympäristöaktivismiin (*public environmental activism*), julkiseen toimintaan, joka ei ole aktivismia (*nonactivist behaviors in the public-sphere*) ja yksityiseen ympäristönsuojeluun (*private-sphere environmentalism*; kaikki suomennokset omiani). Smith-Sebaston ja D'Costan (1995) kategoriat ovat

kansalaisaktivismi, oppiminen, rahataloudellinen toiminta, lainopillinen toiminta, toiminnallinen ympäristöteko, kuten roskien lajittelu tai vettä säästävän suihkun asentaminen ja muiden mielipiteeseen vaikuttaminen.

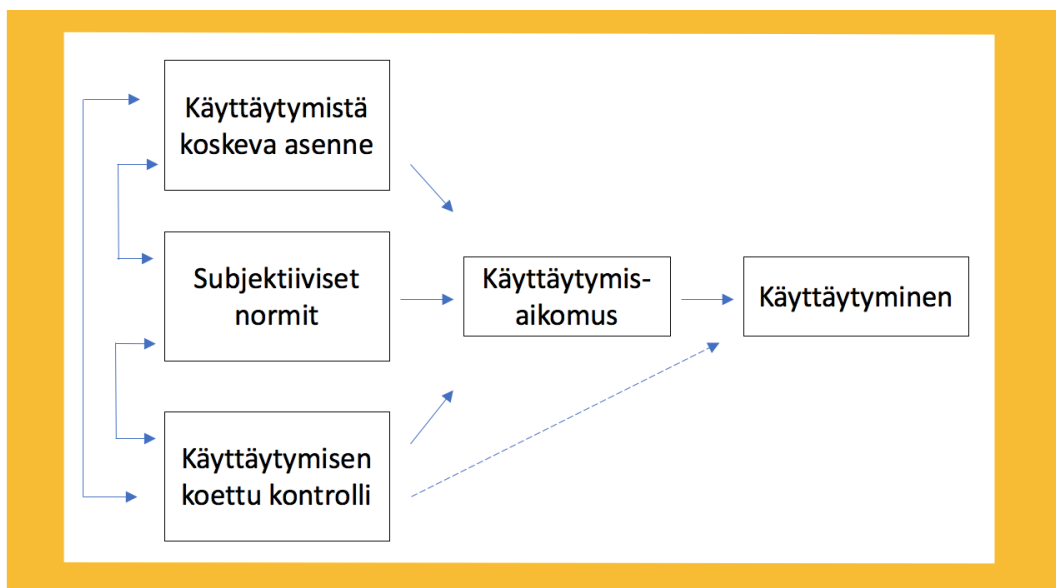
Ympäristövastuullista käyttäytymistä käsittelevästä kirjallisuudesta löytyy monia synonyymejä ympäristövastuullisuudelle, joita kaikkia yhdistää toiminnan ympäristökestävyys. Kestävyys juontaa juurensa kestävään kehitykseen, joka määritelmänsä mukaisesti tarkoittaa kehitystä, jossa nykyiset tarpeet täytetään, vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta täyttää omiaan (WCED 1987). Kirjallisuudessa käytettäviä termejä ovat mm. vihreä (Andersson ym. 2013), ympäristömyönteinen (Varela-Candamio ym. 2018), kestävä (Sparkman & Walton 2017) ja ympäristöystävällinen (Dolnicar ym. 2019) käyttäytyminen.

Olen valinnut tutkielmassani käytettäväksi *ympäristövastuullisuuden* käsitteen, koska se kuvaa mielestäni parhaiten ympäristöstä välittävän ihmisen käyttäytymistä, joka ei pyrkimyksistä huolimatta koskaan voi olla täysin ympäristölle haitatonta. Ympäristövastuullisen käyttäytymisen käsite ottaa lisäksi huomioon käyttäytyjän kyvyt toimia ympäristövastuullisesti sekä toimintaympäristön tarjoamien mahdollisuuksien asettamat rajoitukset (Nikodin ym. 2013, 40). Käsite on siis sosiaalisesti kestävä, eli ottaa huomioon ihmisten erilaiset mahdollisuudet toimia ympäristövastuullisesti, kuten henkilön taloudellisen tilanteen.

Ympäristövastuullista käyttäytymistä on tutkittu paljon. On pyritty löytämään tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, miten ihmiset saataisiin ottamaan ympäristövaikutuksiaan enemmän huomioon jokapäiväisessä käyttäytymisessään. Tavoitteena on löytää ratkaisuja, joiden avulla ihmisten ympäristövastuullinen käyttäytyminen yleistyisi. Kuitenkin ihmisen käyttäytymisen muuttamisen ymmärtäminen on haaste niin psykologiassa, taloustieteissä kuin kuluttajatutkimuksessakin (Baca-Motes ym. 2013). Sääntelyllä on mahdollista saada aikaan nopeita ja laajoja muutoksia, mutta poliittisen ilmapiirin suosiessa sääntelyn vähentämistä (esim. Jordan ym. 2003; Sairinen 2003; Carter & Ockwell 2007, 16;

Tukker ym. 2008) muiden keinojen merkitys korostuu. Lainsäädännön ja verotuksen eli sääntelyn lisäksi ”tuuppaus” (*nudging*), eli hellävarainen ihmisten valintoihin vaikuttaminen, on viime vuosina saanut paljon huomiota osakseen (ks. esim. Oliver & Ubel 2014; Filimonau ym. 2017; Kurz 2018). Myös esimerkiksi kasvatuksella ja koulutuksella voidaan vaikuttaa, ja ympäristövastuullista käyttäytymistä voidaan myös helpottaa monin eri tavoin, kuten tarjoamalla kattavia kierrätysmahdollisuuksia tai parantamalla julkisen liikenteen yhteyksiä.

Yksi tunnetuimmista kuluttajakäyttäytymistä kuvaavista teorioista on Ajzenin (1991) suunnitellun käyttäytymisen teoria (*theory of planned behavior, TPB*) (Kuva 4). Tässä sosiaalikognitiivisesta perinteestä ammentavassa mallissa oletetaan, että suurin käyttäytymistä ennustava tekijä on käyttäytymisaikomus, johon vaikuttavat asenteet, subjektiiviset normit ja koettu käyttäytymisen kontrolli. Malli perustuu Fishbeinin ja Ajzenin (1975) perustellun toiminnan teoriaan (*theory of reasoned action, TRA*). Teorioita ovat sittemmin monet täydentäneet. Myös tässä tutkielmassa käytettävä Leen ja muiden (2016) paikkaidentiteetin ja käyttäytymisen suhdetta kuvaava rakenneyhtälömalli on rakennettu Ajzenin ja Fishbeinin (1975) työn pohjalle. Käyttäytymistutkimuksessa puhutaan usein käyttäytymisaikomuksesta, koska toteutunutta käyttäytymistä on haastattelu- tai kyselytutkimuksella mahdotonta kartoittaa.

Kuva 4. Suunnitellun käyttäytymisen malli (mukaillen Ajzen 1991).

Ympäristövastuullisuudesta puhuttaessa käyttäytymisen synonyymina käytetään kirjallisuudessa usein *kuluttamista*, jolla tarkoitetaan erityisesti arkipäivän kulutuskäytäntöjä. Vastuullinen kuluttaminen voi kirjallisuudessa pitää sisällään konkreettisten kulutushyödykkeiden tai esimerkiksi veden ja energian kulutuksen tarkkailun lisäksi esimerkiksi yksityisautoilun vastustamisen tai jätteiden kierrättämisen ja lajittelun (Autio & Wilska 2003). Arkikielessä kuluttamisella kuitenkin tarkoitetaan usein jonkin palvelun tai hyödykkeen ostamista, minkä vuoksi käytän tutkielmassani omasta mielestäni kielellisesti kattavampaa termiä käyttäytyminen. Käyttäytyminen kattaa luonnollisesti kaikki käyttäytymisen osa-alueet energian säästämisestä energiamuodon valintaan ja sähköauton ostamisesta yksityisautoilun vähentämiseen.

Tässä tutkielmassa painopiste on asukkaiden ilmastonmuutosta hillitsevässä käyttäytymisessä, vaikka haastattelukysymykset eivät kysymyksenasettelullaan ohjanneet haastateltavia miettimään erityisesti hiilijalanjälkeään. Selvästi suurin osa vastauksista kuitenkin keskittyi niihin ja vain muutama maininta esimerkiksi valosaasteesta tai muista ympäristövaikutuksista tuli ilmi haastattelun aikana.

2.3. Paikkaidentiteetti ja ympäristökäyttäytyminen

Tutkielmani ei kvalitatiivisena tutkielmana pysty tuottamaan tietoa paikkaidentiteetin ja ympäristökäyttäytymisen välisistä syy-seuraussuhteista. Aiheita on kuitenkin mielenkiintoista tarkastella osana samaa tutkielmaa, jolloin sen lisäksi, että ilmiöitä kuvaillaan erikseen, myös niiden suhteen luonnetta on mahdollista tarkastella.

Paikkaidentiteetin vaikutuksia ympäristö- ja ilmastovastuulliseen käyttäytymiseen on tutkittu. Tutkimuksissa on löydetty sekä positiivinen että neutraali vaikutus (esim. Stedman 2002; Devine-Wright 2009; Halpenny 2010; Brehm ym. 2013). Lisäksi paikkaidentiteetillä on tutkittu olevan välittävä rooli ympäristöystävällisen käyttäytymisen muodostumisessa. Paikkaidentiteetin on todettu esimerkiksi

vaikuttavan asenteeseen kestävästä kulutuksesta kohtaan ja sitä kautta käyttäytymiseen (Lee ym. 2016). Lisäksi paikkaan kiintymyksellä on tutkittu olevan positiivinen vaikutus ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen, niin että rakenneyhtälömallissa paikkaidentiteetti toimi välittäjänä paikkariippuvuuden ja käyttäytymisen välillä (Vaske & Kobrin 2001).

Vastakkaisia tutkimustuloksia on myös löytynyt. Hernández ja muut (2010) eivät löytäneet yhteyttä paikkaidentiteetin ja ympäristölakien noudattamisen välillä. Lisäksi Bonaiuto ja muut (2002) huomasivat tutkimuksessaan paikkaidentiteetin korreloivan negatiivisesti läheisen suojelualueen suojeluun. Kauempana asuvat, joilla oli vähäisempi kiintymys alueeseen, suhtautuivat suojelualueeseen positiivisemmin. Tutkimusten valossa onkin mahdollista, että paikkaidentiteetti vaikuttaa vain tietynlaiseen ympäristökäyttäytymiseen. Lisää tutkimusta aiheeseen liittyen tarvitaan.

Usein paikkaidentiteetti tai kiintymys paikkaan muodostuu omaan synnyin- tai asuinalueeseen, mutta se voi muodostua hyvin erilaisiin kohteisiin, myös selvästi omasta asuinpaikasta erillään olevaan alueeseen. On tutkittu luonnonpuistoon muodostuvan paikkaidentiteetin ja siellä tapahtuvan sekä yleisen ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyttä (Vaske & Kobrin 2001; Halpenny 2010) sekä kansallispuiston vierailijoiden paikan tunteen (*sense of place*) ja ympäristökäyttäytymisen yhteyttä (Walker & Chapman 2003). Paikkaidentiteetti tai kiintymys paikkaan voi myös muodostua asuinalueen läheisyydessä olevaan alueeseen. On muun muassa tutkittu asukkaiden kiintymystä maalaismaisemaan ja sen yhteyttä maalaismaisen alueen suojeluun ja suunnitteluun (Walker & Ryan 2008). Lisäksi asukkaiden paikkaan kiintymyksen yhteyttä on tutkittu myös NIMBY-ilmiöön (Devine-Wright & Howes 2010).

Koska identifioitumiseen vaikuttavat mieltymys (Frankfurt 1988, 83) ja aika (Fox 1995, 249), on todennäköisintä, että paikkaidentiteetti muodostuu juuri omaan synnyin- tai asuinalueeseen. Bjørn Kaltenborn oli yksi ensimmäisistä paikkaan liittyvien tunteiden ja ympäristökäyttäytymisen yhteyttä tutkineista (Halpenny

2010). Tutkimuksessa tutkittiin paikan tunteen ja käyttäytymisaikkeen yhteyttä Norjan Huippuvuorten asukkaiden keskuudessa (Kaltenborn 1998). Myöhemmin on tutkittu esimerkiksi vesistöalueella asuvien alueeseen muodostuneen kiintymyksen ja alueeseen liittyvän ympäristöhuolen yhteyttä (Brehm ym. 2013), maanviljelijöiden kiintymystä omaan maatilaansa ja kiintymyksen suhdetta alueen alkuperäisten lajien suojeluun (Gosling & Williams 2010) sekä teollisuusalueen asukkaiden kiintymystä asuinalueeseensa ja sen yhteyttä ympäristövastuulliseen toimintaan (osallistuminen asukastoimintaan ilmanlaadun parantamiseksi) (Wakefield ym. 2001). Sen sijaan ekoasuinalueiden paikkaidentiteetistä ja asukkaiden ympäristövastuullisesta käyttäytymisestä ei löydy aiempaa tutkimusta.

3. Tutkimusmenetelmät

3.1. Kvalitatiivinen vai kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa pitäisi pyrkiä siihen, että se ”paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin kuin mahdollista” (Hirsjärvi & Hurme 2008, 189). Devine-Wrightin ja Claytonin (2010) mukaan paikkaidenteettitutkimuksessa tulisi selvästi perustella valitut metodologiset lähestymistavat. Lisäksi lähestymistavan tulisi olla johdonmukaisen käsitteellinen ja sulautettu aikaisempaan tutkimukseen.

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa laadullisiin eli kvalitatiivisiin sekä määrällisiin eli kvantitatiivisiin menetelmiin. Corrine Glesnen ja Alan Peshkinin mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena usein on yleistettävyyden, ennustettavuuden tai kausaaliselitykset, kun taas kvalitatiivinen tutkimus tavoittelee kontekstuaalisuutta, tulkintaa tai toimijoiden näkökulmien ymmärtämistä (ks. Hirsjärvi & Hurme 2008, 22). Haastattelututkimuksen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen haastateltavan vastaukset kuvaavat vain heidän näkemystään tutkimuksen kohteena olevista asioista eikä tällöin yleistäminen ole mahdollista. Toisaalta vastaukset ovat todellisia näkemyksiä, jotka hyvinkin saattavat toistua muillakin kuin vain tutkittavilla henkilöillä. Kvalitatiivisen tutkimuksen vahvuus onkin juuri tosielämään syventyminen tutkittavien itsensä kautta. (Denzin & Lincoln 2011.)

Kummatkin tutkimusmenetelmät ovat tarpeellisia ja niiden avulla saadaan esiin tutkittavasta ilmiöstä erilaisia, mutta yhtä tärkeitä tietoja. Tutkimusongelma määrää, mitä menetelmää käytetään (Hirsjärvi & Hurme 2008, 27). On myös mahdollista käyttää molempia tutkimusmenetelmiä samassa tutkimuksessa, jolloin usein puhutaan integroivasta tutkimuksesta. Tällöin tutkimuksen validius usein paranee (Glesne 1999, 31), mutta toisaalta integroiva tutkimus vie enemmän aikaa ja rahaa (Abowitz & Toole 2010) sekä saattaa asettaa julkaisullisia haasteita, monien tieteellisten julkaisujen suuntautuessa joko yksinomaan kvalitatiivisia tai

kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä hyödyntäviin tutkimuksiin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 33).

Eskolan ja Suorannan (1998, 153) mukaan ”laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline”. Tutkielmassa esitettyjä tuloksia sekä pohdintoja tarkasteltaessa on siis muistettava, että ne ovat kirjoittajan omia tulkintoja, joihin väistämättä vaikuttavat kirjoittajan oma käsitys tutkimusongelmien luonteesta sekä hänen maailmankuvansa kokonaisuudessaan. Tästä syystä kvalitatiivisessa tutkimuksessa onkin erityisen tärkeää avoimesti tuoda ilmi prosessin eri vaiheet. Näin lukija pystyy muodostamaan oman mielipiteensä tulosten uskottavuudesta. (emt., 153.) Eskola ja Suoranta (emt., 40) ovat sitä mieltä, että tunnistaessaan tutkimuksen eettisten kysymysten problematiikan, tutkija todennäköisesti tekee myös eettisesti asiallista tutkimusta.

3.2. Eko-Viikki

Eko-Viikki valikoitui tutkielman kohdealueeksi osittain sattumalta. Tutkielma on tehty osana laajempaa kestävyysmuutoksen tutkimushanketta, jossa tutkittiin kestävyysmuutosta kaupungissa, tarkemmin Helsingin Viikissä sijaitsevassa Eko-Viikissä. Tämän vuoksi alue valikoitui myös tutkielmani kohdealueeksi. Toisaalta Eko-Viikki on Suomen ensimmäinen ja paljon kiinnostusta herättänyt kokonaisvaltaisesti ympäristönäkökulmaa huomioiva asuinalue. Tämän vuoksi se on kiinnostava tutkimuskohde myös paikkaidentiteetin tutkimiseen.

Helsingin Viikkiin rakennettiin vuosina 1998–2004 asuinalue, jossa on testattu ja kehitetty ekologisen suunnittelun ja rakentamisen malleja. Suomen ensimmäinen kestävä rakentamisen asuinalue sai nimekseen Eko-Viikki (Kuva 5). Alueen suunnittelussa on pyritty asuinympäristöön, joka on kestävä, terveellinen ja muunneltava. Lisäksi ratkaisujen on haluttu säästävän energiaa ja vähentävän jätteen määrää. Eko-Viikin rakentamisen avuksi on luotu ekologisen rakentamisen

kriteeristö (PIMWAG), jossa ympäristövastuullisuutta mitataan viidellä mittarilla: saastuminen, luonnonvarojen käyttö, terveellisyys, luonnon monimuotoisuus ja ravinnon tuotanto. Eko-Viikissä on haluttu panostaa kestävyyteen kokonaisvaltaisesti ja suunnittelussa on otettu huomioon myös yhteisöllisyys, vaihteleva miljö ja sadevesien hyötykäyttö. Alueella on runsaasti viljelypalstoja sisältäviä viheralueita, rakentaminen on matalaa ja lähes kaikki rakennukset suunniteltu niin, että ne hyödyntävät passiivista ja/tai aktiivista aurinkoenergiaa. (Helsingin kaupunki & Ympäristöministeriö 2004.)

Kuva 5. Eko-Viikki kartalla. Alue on rajattu karttaan punaisella. (Helsingin kaupungin aineistopankki) (Rajaus lisätty).

Eko-Viikin pinta-ala on n. 24 hehtaaria ja vuonna 2016 siellä asui 1788 asukasta. Alueella asui 165 0–6-vuotiasta, 390 7–17-vuotiasta, 194 18–29-vuotiasta, 588 30–49-vuotiasta, 313 50–64-vuotiasta ja 138 yli 65-vuotiasta. Alueen olemassaolon aikana 0–6 vuotiaiden määrä on alueella vähentynyt ja 7–17 sekä 50–64 vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvanut. (SeutuCD 2018.) Ikärakenteen muutos vaikuttaa siltä, että alueella asutaan pitkään, eikä vaihtuvuus ole suurta. On toisaalta myös mahdollista, että muutos kertoo siitä, että pienten lasten vanhemmat muuttavat aikaisempaa enemmän pois alueelta. Eko-Viikissä on pyritty myös sosiaaliseen kestävyyteen monipuolisen asuntorakenteen avulla. Omistusasuntoja

on alueen kaikista asunnoista vähän yli puolet, neljäsosa on kaupungin ja VVO:n vuokra-asuntoja ja neljäsosa asumisoikeusasuntoja (Kajantie 2004).

3.3. Teemahaastattelut

Olen valinnut tutkimuskysymykseni huomioon ottaen aineistonkeruumenetelmäkseni teemahaastattelun. Haastattelututkimus mahdollistaa tutkimuskohteen laajan ja monipuolisen tarkastelun, mikä on tarpeellista tutkittaessa monimuotoisia ilmiöitä kuten identiteettiä tai käyttäytymistä. Teemahaastattelu rakentuu ennalta määriteltujen teemojen mukaan (Ruusuvuori & Tiittula 2005) ja siinä on mahdollista saavuttaa luonteva vuorovaikutus haastateltavan kanssa, vuorovaikutuksettomien kysymysten ja vastausten –tyylin sijaan (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005). Tässä vuorovaikutuksessa on mahdollista saavuttaa ymmärrys yksilön kokemuksista ja vastata kysymykseen, kuka minä olen (emt.). Lisäksi teemahaastattelun luonteva vuorovaikutus mahdollistaa luonnollisen ja vapaan reagoinnin myös henkilökohtaisempiin kysymyksiin sekä vastausten laajemman perustelun (Hirsjärvi & Hurme 1988, 8; Metsämuuronen 2011, 247).

Ihmiset ovat avoimuudessaan erilaisia, mutta yleisesti voidaan sanoa, että osa aiheista on vaikeampia kuin toiset. Keskustelunomaisessa haastattelussa on mahdollista saavuttaa vapaa ja syvä yhteys, jolloin on mahdollista saada selville asioita, joita ei todennäköisesti muilla tutkimusmenetelmillä olisi mahdollista saavuttaa. Tällaisia asioita ovat muun muassa se, miten ihmiset ymmärtävät maailmaa ja elämäänsä ja mitä merkityksiä he antavat kokemilleen tapahtumille. Haastattelijan ja haastateltavan toimiva vuorovaikutus mahdollistaa onnistuneen haastattelun. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11.)

Haastattelulla on tutkimusmenetelmänä myös huonot puolensa. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastatteli ei pysty täysin poistamaan omaa vaikutustaan haastattelun aikana saatuihin vastauksiin. Siten haastattelijan tulisikin olla koulutautunut tarvittavalla tavalla sekä mieluiten kokenut haastatteli. Lisäksi

haastattelut ja niiden purkaminen vievät paljon aikaa. Haastattelu vaikuttaa myös haastateltavan vastauksiin, koska haastateltavilla on taipumus vastata sosiaalisesti suotavasti, mikä nousee merkittäväksi virhelähteeksi haastattelututkimuksissa. Lisäksi haastattelujen analysointiin ei ole olemassa valmiita malleja, jolloin tutkijan oma näkemys sekoittuu helpommin analyysiin, tulkintaan ja raportointiin. Verrattuna esimerkiksi kyselylomakkeeseen, haastattelussa ei pystytä takaamaan samanlaista anonymiteettiä, jolloin anonymiteetin varmistaminen muilla keinoin on erityisen tärkeää. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35–36.) Erityisesti teemahaastatteluun liittyvä vaara on haastattelijan liiallinen keskittyminen ennalta määriteltyihin teemoihin. Tällöin haastatteliija saattaa ohittaa jonkun haastateltavan kommentin tai jättää lisäkysymyksiä esittämättä, vaikka kommentti saattaisi avata haastateltavan mielipiteitä ja olla tulkinnan kannalta keskeinen. (Merton ym. 1990, 48.)

Myersin ja Newmanin (2007) mukaan kvalitatiiviseen haastatteluun suhtaudutaan usein ongelmattomana ja itsestään selvänä menetelmänä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tutkijat (Myers & Newman 2007) näkevät haastattelussa kuitenkin useita ongelmakohtia. Tilanne on melkein poikkeuksetta keinotekoinen, kun haastattelussa yleensä toisilleen täysin tuntemattomat ihmiset kohtaavat. Ongelmia voivat aiheuttaa myös luottamuksen sekä ajan puute tai haastattelijan vaikutus haastattelutilanteeseen. Joskus haastateltava rakentaa vastauksensa haastattelijan kysymysten mukaan vaikuttaakseen tietävältä, jolloin hän ikään kuin luo tietoa. Myös kielen tulkinnanvaraisuus voi osoittautua ongelmaksi, jos haastateltava ei ole ymmärtänyt kysymystä tai tutkija haastateltavan vastausta oikein. Lisäksi on myös mahdollisuus loukata haastateltavaa, jolloin haastattelu voi pahimmillaan päättyä kokonaan.

3.4. Haastateltavat

Haastateltavat saivat ilmoittautua haastatteluun eko-viikkiläisille 30.1.2018 järjestetyssä asukastyöpajassa. Valitsin ilmoittautuneista haastatteluun ne seitsemän, jotka asuivat Eko-Viikissä. Lisäksi haastattelin kolme asukasta, joiden yhteystiedot sain alkuperäisen joukon kautta ns. lumipallo-otantaa hyödyntäen. Lumipallo-otannassa haastateltavat toimivat informanteina, jotka suosittelevat haastattelijalle seuraavaa haastateltavaksi sopivaa henkilöä (Miles & Huberman 1994, 28). Haastateltavista uusin eko-viikkiläinen oli asunut alueella kuusi kuukautta ja pisimpään alueella asunut 17 vuotta. Moni haastateltavista oli asunut alueella sen alkumetreiltä asti ja keskimääräinen asumisaika oli 10,9 vuotta (10 v 10 kk).

Äältään haastateltavat olivat 25 ja 75 vuoden väliltä, keski-ään ollessa 48,5 vuotta. Haastateltavat olivat kaikki korkeasti koulutettuja. Alin koulutusaste oli ammatti-korkeakoulututkinto tai vastaava ja ylin tohtori. Haastateltavista kahdeksan asui omistusasunnossa ja kaksi asumisoikeusasunnossa. Yhtään vuokra-asunnossa asuvaa ei osallistunut haastatteluun. Kaksi haastateltavista asui yksin, kaksi kahdestaan lapsen kanssa, kaksi kumppanin ja lasten kanssa, kolme kumppanin kanssa ja yksi lapsen sekä vuokralaisen kanssa. En ole tarkastellut aineistoa haastateltavien sukupuolen perusteella, sillä en koe sen tuovan lisäarvoa tutkielmaani. Sukupuoli on kuitenkin perinteisesti ollut yksi osatekijä haastateltavien valinnassa, ja näin ollen myös tässä tutkielmassa puolet haastateltavista ovat oletetusti miehiä ja puolet oletetusti naisia. En erikseen pyytänyt haastateltavia kertomaan heidän omaa sukupuoli-identiteettiään.

Näyte ei ole edustava otos Eko-Viikin asukkaista, kuten ei kvalitatiivisessa tutkimuksessa ole pyrkimyksenäkään. Näytteessä todennäköisesti painottuvat Eko-Viikistä kiinnostuneet sekä keskimääräistä ympäristövastuullisemmin käyttäytyvät asukkaat, koska haastateltavat on pääasiassa hankittu tilaisuudesta, joka käsitteli Eko-Viikkiä ympäristönäkökulmasta ja haastateltavat saivat vapaaehtoisesti

ilmoittautua haastatteluun, jonka tiesivät käsittelevän omaa paikkaidentiteettiään ja ympäristökäyttäytymistään.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on kuitenkin mahdollista tavoitella tuloksista johdettujen tulkintojen yleistettävyyttä. Tällöin aineiston täytyy täyttää kolme vaatimusta, jotka ovat haastateltavien suhteellisen samanlainen kokemusmaailma, tekijän tieto tutkimusongelmasta ja kiinnostus tutkimusta kohtaan (Sulkunen 1990, 272–273). Vaatimukset on otettu huomioon haastateltavia valittaessa. Haastateltavat ovat kaikki Eko-Viikin asukkaita, jolloin tarvittavan samanlainen kokemusmaailma sekä tekijän tieto tutkimusongelmasta täyttyvät. Lisäksi vapaaehtoinen ilmoittautuminen haastatteluun, jonka sisältö on ollut ilmoittautujilla tiedossa, kertoo haastateltavien kiinnostuksesta tutkimusta kohtaan. Mahdollista on, että haastateltavat ovat osallistuneet haastatteluun silkkäystävällisyyttään, mutta on kuitenkin hyvin todennäköistä, että kiinnostus on ainakin osaltaan ohjannut heitä.

Haastateltavien lukumäärään vaikuttaa saturaatio, joka ilmaisee ikään kuin aineiston kylläisyyttä erilaisten vastausten suhteen. Tutkijan on itse pääteltävä, milloin aineistoa on niin paljon, että on mahdollista saada merkittäviä, teoreettisia tuloksia. Aloitin aineiston litteroinnin vasta, kun olin tehnyt suurimman osan haastatteluista, eli varmuutta saturaatiosta en voinut taata. Minulla oli kuitenkin tuntuma jo haastattelujen aikana, että haastattelut muistuttivat sisällöltään toisiaan, eikä suuria eroja varsinkaan paikkaidentiteetin suhteen ollut. Kokemattomuuteni tutkijana estää minua kuitenkin tekemästä täysin uskottavaa arviota saturaatiosta. Toisaalta myös jo kvalitatiivisen tutkimuksen perusoletus, jossa jokainen tutkittava on ainutlaatuinen, osoittaa saturaation osittaisen mahdottomuuden. Voiko tällaisessa asetelmassa koskaan olla varma, ettei uutta informaatiota enää löydy? (Hirsjärvi & Hurme 2008, 60.)

Haastatellessani aikuisia, jotka vastaavat yksin tai jonkun kanssa kotitalouksiensa päätöksistä, koin informatiivisimmaksi lähestymistavaksi pyytää heitä kuvailemaan

omaa käyttäytymistään. Haastateltavat kuvailivat samalla osittain koko taloutensa toimintatapoja.

3.5. Haastattelujen toteutus

Ennen virallisten haastattelujen toteuttamista suoritin kaksi esihaastattelua, joiden vastauksia en ottanut mukaan analyysiin. Päädyin esihaastattelujen perusteella muuttamaan joitakin kysymysten muotoiluja sekä lisäämään yhden kysymyksen haastatteluun. Seitsemän haastattelua toteutin kasvotusten Viikissä, joko asukkaiden omissa kodeissa, kerhohuoneella tai yliopiston kokoustiloissa. Haastattelut tehtiin kahden kesken. Kaksi haastattelua toteutin puhelinhaastatteluiluina ja yhden sähköpostihaastatteluna. Puhelinhaastattelujen aikana haastateltavat olivat kotonaan, mutta tiedossa ei ole, oliko paikalla muita haastattelun aikana. Haastattelut sujuivat kuitenkin ilman keskeytyksiä tai häiriöitä. Haastattelut olivat kestoltaan keskimäärin 49 minuuttia, pisimmän ollessa 1 tunnin 10 minuuttia ja lyhimmän 24 minuuttia.

Aloitin jokaisen haastattelun keskustelemalla haastateltavien kanssa vapaa-
muotoisesti aiheista, jotka eivät liittyneet tutkielmaani, tavoitteenani luoda rento ja vapaa ilmapiiri, jossa haastateltava tuntee olonsa mukavaksi ja rentoutuneeksi. Painotin haastateltaville haastattelun epävirallista luonnetta, jota kuvailin muun muassa haastateltavien mahdollisuutena poiketa aiheesta heidän niin tahtoessaan. Olin varannut haastatteluihin hyvin aikaa, joten alun keskustelun tai muiden vastausten kanssa ei ollut tarvetta kiirehtiä. Haastateltaville olin ennakkoon arvioinut haastattelun kestoksi noin tunnin, jolloin heilläkin oli mahdollisuus varata tarpeeksi aikaa haastattelulle.

Haastattelurunko jakautui kahteen osaan. Ensimmäisenä rungossa oli ympäristökäyttäytyminen, koska arvelin sen olevan haastateltaville haastattelurungon kahdesta aiheestani tutumpi. Ajattelin tutulla aiheella aloittamisen valmistavan haastateltavia astetta tuntemattomampaan paikkaidentiteetin käsittelyyn. Toisaalta

ympäristökäyttäytymistä koskevat kysymykset olivat myös haastatteluni henkilökohtaisimpia, jolloin olisi ollut perusteltua esittää ne haastattelun jälkipuolella.

Kirjallisuuden pohjalta valitsin relevantteja teemoja haastattelurunkoon. Ympäristökäyttäytymisen teemoiksi valitsin kolme kulutuksen saastuttavinta muotoa: *asumisen, syömisen ja liikkumisen* (Seppälä ym. 2009). Lisäksi teemoina olivat *käyttäytymisen muutos* sekä *saavutetuista eduista luopuminen*, jonka valitsin teemaksi oman kiinnostukseni perusteella. Osion kysymykset muotoilin itse. Haastattelukysymykset olivat henkilökohtaisia ja otin huomioon haastatteluasetelman, jossa ympäristöalan opiskelija kysyy haastateltavilta henkilökohtaisia kysymyksiä heidän ympäristökäyttäytymisestään. Pyrin lieventämään asetelmaa pitämällä yllä rentoa keskusteluilmapiiriä sekä varomalla kuulostamasta arvostelevalta tai edes arvioivalta. Mielestäni pääsin tavoitteeseen, enkä kokenut haastateltavien liioittelevan vaan koin heidän uskaltavan olla rehellisiä vastauksissaan. Toisena osiona oli haastateltavan paikkaidentiteetti, jonka teemat valikoituivat Leen ja muiden (2016) paikkaidentiteettiä kuvaavan rakenneyhtälömallin mukaan. Kysymykset muotoilin heidän kvantitatiivisen tutkimuksensa pohjalta, poistaen sellaiset kysymykset, jotka eivät heidän tutkimuksensa tuloksissa olleet yhteydessä paikkaidentiteetin muodostumiseen.

Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja, jotka pääasiassa etenivät samassa järjestyksessä jokaisessa haastattelussa. Jos haastateltava omatoimisesti otti esiin haastattelurungossa myöhempanä olleen kysymyksen, vaihdoin kysymysten järjestystä niiltä osin. Haastattelussa on mahdollista esittää täydentäviä lisäkysymyksiä, joita esimerkiksi kyselylomakkeessa ei ole mahdollista esittää. Lisäkysymysten esittäminen vaatii kuitenkin vahvaa pohjatietoutta haastattelun kohteena olevasta aiheesta. Koska paikkaidentiteetti ei ollut minulle aikaisemmin tuttu aihe, vaikutti se varmasti kykyyni esittää haastatteluissa oikein kohdennettuja, tarkentavia kysymyksiä. Sen sijaan ympäristökäyttäytymistä käsittelevässä haastattelun osuudessa tätä ongelmaa ei ollut, mikä näkyy myös vastauksissa. Paikkaidentiteettiä käsittelevä osuus oli loppujen lopuksi lähempänä strukturoitua

haastattelua, ympäristökäyttäytymistä käsittelevän osuuden pysyessä lojaalina teemahaastattelun määritelmälle.

Tutkimuksen eettisyyden varmistin käymällä haastateltavien kanssa läpi, mihin ja miten heidän haastattelujaan käytetään tutkimusprojektissa. Kerroin haastateltaville tutkielmani tarkoituksen sekä laajemman kontekstin kestävyysmuutoksen tutkimisesta Eko-Viikissä. Lisäksi kerroin haastateltaville nauhoittavani haastattelut kahdella eri nauhurilla sekä haastattelujen käyttötarkoituksen ja säilyttämisaajan. Kuvailin myös aineiston käyttötavan ja siihen sisältyvän luottamuksellisuuden sekä anonymiteettisuojaan. Anonymiteetin turvaamiseksi olen varmistanut, ettei sitaateista voi tunnistaa niiden kertojaa. Kerroin haastateltaville lähettäväni luettavaksi oman työni sekä hankkeemme loppuraportin niiden valmistuessa. Kerroin myös, että haastattelussa on kaksi osaa, käyttäytyminen ja paikkaidentiteetti, mutten kertonut tarkemmin haastattelun teemoja, koska en halunnut liikaa johdatella vastauksia.

Kaksi haastattelua tein puhelinhaastatteluina, koska olisi vaatinut kohtuuttomasti kuluja matkustaa haastattelupaikkakunnalle kahden haastattelun vuoksi. Puhelinhaastattelua ei voi täysin verrata kasvokkain tapahtuvaan haastatteluun, koska siitä puuttuvat keskustelulle kontekstin tarjoavat näkyvät vihjeet. Puhelinhaastattelussa on esimerkiksi vaikeampi tietää, onko haastateltava ymmärtänyt kysymyksen ja onko hiljaisuus merkki vastauksen pohdinnasta vai valmiudesta seuraavaan kysymykseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 64.) Huomasin itsekin puhelinhaastattelussa päällekkäin puhumista sekä keskimääräistä pidempiä hiljaisia hetkiä. Päälle puhuttuani pahoittelin asiaa ja pyysin haastateltavaa toistamaan aiemmin sanomansa. Hiljaisissa hetkissä kysyin, oliko haastateltavalla vielä jotain lisättävää aiheeseen. Kummatkin puhelimella haastateltavista sattuiivat kuitenkin olemaan hyvin puheliaita, enkä kokenut tilannetta merkittävästi kasvokkain haastattelusta poikkeavaksi. Haastattelujen kestot eivät myöskään merkittävästi poikenneet kasvokkain tehtyjen haastattelujen kestoista.

Yksi haastatteluista tehtiin haastateltavan pyynnöstä sähköpostihaastatteluna, jonka koin menetelmänä ongelmalliseksi. Käytännössä sähköpostihaastattelu oli kyselylomake avoimilla vastauksilla. Selvyiden vuoksi esitin vastauksiin liittyen yhden lisäkysymyksen, mutta saadakseni lähellekään yhtä laajoja vastauksia kuin kasvotusten tai puhelimitse tehdyissä haastatteluissa, olisi lisäkysymyksiä pitänyt esittää useita. Haastateltava jätti vastaamatta täysin osaan kysymyksistä ja lisäksi hän yhdisteli joitakin kysymyksiä ja vastasi niihin yhdellä vastauksella, jolloin oli osittain haastava päätellä, mihin kysymykseen mikäkin osuus vastauksesta oli tarkoitettu. Ollessani epävarma, en ottanut vastausta osaksi analyysiä. Lisäksi vastaukset olivat muihin haastatteluihin verrattuna selvästi lyhyempiä.

3.6. Aineiston analyysi

Kvalitatiivisessa analyysissä tavoitteena on tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä, siten kasvattaen aineiston informaatioarvoa (Eskola & Suoranta 1998, 100). Analyysi perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa tarkoituksena on ensin pilkkoa aineisto osiin ja käsitteellistää sekä järjestää se sitten uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Aineiston analyysimenetelmäksi olen valinnut kaksi eri analyysimenetelmää. Aasukkaiden paikkaidentiteettiin liittyen olen valinnut metodiksi teoriaohjaavan sisällönanalyysin. Analyysissä keskitytään paikkaidentiteetin muodostaviin osatekijöihin teoriaan pohjautuen. Aasukkaiden ympäristökäyttämistä analysoin aineistolähtöisesti sisällönanalyysiä hyväksi käyttäen. Eko-viikkiläisten ympäristökäyttämistä ei ole aiemmin tutkittu, jolloin oli luontevaa valita analyysimenetelmäksi aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä on mahdollista selvittää perustietoa ilmiön olemuksesta silloin, kun tietoa ei entuudestaan ole olemassa (Eskola & Suoranta 1998, 15).

Sisällönanalyysi kategorisoidaan toisinaan omaksi koulukunnakseen ja toisinaan vain yhdeksi analyysimuodoksi, joka käyttää hyväkseen erilaisia analyysikeinoja

kuten teemoittelua, laskemista ja yhteyksien tarkastelua (Hirsjärvi & Hurme 2008, 153). Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäneen tutkimuksen tai tutkielman tuloksia lukiessa on hyvä ottaa huomioon, että täydellinen aineistolähtöisyys on käytännössä lähes mahdotonta. Tuomen ja Sarajärven (2018, 109) mukaan esimerkiksi käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät, jotka tutkija on asettanut, vaikuttavat tuloksiin, eikä tällöin ole olemassa täysin objektiivisiä havaintoja. Teoriaohjaava analyysi auttaa osittain ratkaisemaan tätä ongelmaa, kun analyysiyksiköt valitaan aineistosta, ja aikaisempi tieto auttaa ja ohjaa analyysiä aukoen uusia ajatusuria (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109).

3.7. Aineiston analyysin toteutus

Usein tiedekirjallisuudessa analyysiksi kutsutaan koko analyysiprosessia, mutta todellisuudessa se käsittää monta eri vaihetta: aineiston kuvailun, luokittelun, yhdistelyn sekä tulkinnan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 143). Kuvailu vastaa kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka paljon ja kuinka usein (emt., 145). Vaarana on päätyä kuvailemaan jokainen yksityiskohta, vaikka jokainen kohta olisi tarkkaan arvioitava sen kautta, onko yksityiskohta relevantti selitystä varten tai ilmiön ymmärtämiseksi. Tutkielman tarkoituksen perusteella olisi arvioitava, mitä kuvataan ja miten yksityiskohtaisesti. (emt., 146.) Luokittelu sen sijaan on päättelyä. Tarkoituksena on luoda pohja tai kehys, jonka puitteissa tutkimusongelmaa myöhemmin tulkitaan, yksinkertaistetaan ja tiivistetään. Luokittelulla tutkittavaa ilmiötä jäsennetään vertaamalla aineiston eri osia toisiinsa. Tutkimusongelma voi ohjata luokittelua, mutta jos tutkimusongelma on laaja ja tähtää kartoitukseen, luokittelua jäsentävät käsitteet on löydettävä muualta. (emt., 147–149.)

Omassa tutkielmassani olen paikkaidentiteettiä koskevaa haastatteluaineistoa analysoidessani käyttänyt teemahaastatteluni teemoja alustavina luokkina. Lopuksi aineisto tulisi järjestellä luokkien mukaan ja tarvittaessa pilkkoa tai yhdistellä aiemmin muodostettuja luokkia uusiksi luokiksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 149).

Aineiston yhdistelyssä tarkoituksena on löytää luokkien välille säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia ja ne olisi pyrittävä ymmärtämään teoreettisesti, ei vain empiirisinä ilmiöinä. Tavoitteena on kehittää teoreettinen malli tai näkökulma, johon aineisto on mahdollista sijoittaa. (emt., 149–150.) Kokonaisanalyysin viimeisenä vaiheena on aineiston tulkinta. Aineistosta on mahdollista tehdä useita eri tulkintoja ja tutkimuksessa onkin tärkeää, että lukija pystyy ymmärtämään, miten tulkintoihin on aineiston perusteella päädytty, vaikka olisikin näkökulmasta eri mieltä. Tulkinnat auttavat lukijaa näkemään tutkimuksen tulokset kokonaisvaltaisemmin ja ne rikastuttavat tutkimuskohteesta saatavaa kuvaa. (emt., 151–152.)

Käsittelyn aloitin litteroimalla haastatteluaineiston sanasta sanaan editoiden. Kävin nauhoitteet läpi kaksi kertaa, koska halusin varmistaa, että olen kirjannut kaiken. Jätin merkitsemättä äänenpainot, murteet, tauot ynnä muut, sillä ne eivät ole tutkielmani kannalta oleellisia. Litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 68 sivua (fonttikoko 12, riviväli 1,15). Litteroinnin jälkeen aloitin aineiston järjestelyn ja koodaamisen. Kävin aineistoa läpi kysymys sekä haastattelu kerrallaan. Ensimmäisellä kerralla käytin avointa koodausta, jossa etsin kategoriatyyppejä vapaasti (Strauss 1987, 28). Alleviivasin aineistosta kaiken poikkeavan, yhtenäistävän ja muulla tapaa mielenkiintoisen ja muodostin alleviivausten perusteella aineistoa jäsentäviä koodeja. Toisella kerralla kävin aineiston läpi aksaalisen koodauksen avulla haastattelun teemojen mukaan (emt., 32) ja lisäsin ensimmäisen kerran perusteella muodostuneet alaluokat aineistoon. Tarpeen mukaan lisäsin myös uusia koodeja. Kolmannella kerralla kävin aineiston läpi haastattelu kerrallaan ja merkitsin aikaisemmilla kerroilla huomiotta jääneet kohdat valmiin listauksen mukaan, mutten enää lisännyt uusia alaluokkia.

Teemoittelin aineiston taulukoimalla alaluokat haastatteluteemojen mukaan ja muodostin niistä laajempia kokonaisuuksia eli teemoja. Teemoittelulla tarkoitetaan aineistosta tunnistettavien haastateltaville yhteisten piirteiden tarkastelua ja nimeämistä. Teemat voivat olla samoja kuin haastatteluun valitut teemat tai pohjautua niihin. Teemat voivat olla täysin aineistosta lähtöisin ja teemaksi voi

muodostua esimerkiksi muiden teemojen väliset yhteydet. On hyvä muistaa, että teemat pohjautuvat tutkijan omiin tulkintoihin aineistosta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173.) Haastatteluteemoista syntyneiden teemojen rinnalle aineistosta nousi kaksi uutta pääteemaa: muut sekä haastateltavien oma kokemus ympäristökäyttäytymisestään. Paikkaidentiteettiin liittyviä alaluokkia muodostui yhteensä 16 (Taulukko 1 ja Taulukko 2) ja ympäristökäyttäytymiseen liittyviä 43. Merkitsin kaikkien listaamieni alaluokkien yhteyteen, kuinka monta kertaa ne ilmenevät aineistossa. Näin sain kuvan siitä, kuinka yleinen asia on ja pystyin varmistamaan yleisimmin ilmenevien asioiden esiintymisen analyysissä.

Taulukko 1. Paikkaidentiteettiin liittyvän aineiston sisällön luokitteluun käytetyt ylä- ja alaluokat.

Kiintymys		Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus		Tuttuuden tunne	
Samanlaisuus	Samanlainen	Eko-Viikin herättämät muistot	Tiennyt ekoviikistä jo etukäteen	Alueen tunteminen	On tuttu alue
	Erilainen		Ei muistoja alueesta		Ei ole tuttu alue
	Ei osaa sanoa onko samanlainen		Muistuttaa aikaisempaa asuinalueita	Päivittäisen elämän kuvausta	
Kotoisuus			Ei muistuta aikaisempia asuinalueita		
Paikka ja minuus	Osa minua	Itsensä toteuttaminen	Ei voisi toteuttaa itseään samalla lailla muualla		
	Ei osa minua		Voisi toteuttaa itseään paremmin muualla		
	Ehkä osa minua		Voisi toteuttaa itseään samalla lailla muualla		

Taulukko 2. Paikkaidentiteettiin liittyvän aineiston sisällön luokitteluun käytetyt ylä- ja alaluokat.

Sosiaalinen hyväksyttävyys		Yhteenkuuluvuus		Sitoutuminen paikkaan	
Muiden ajatukset eko-viikkiläisistä	Voi olla, että alue on vaikuttanut muiden ajatuksiin itsestä	Yhteydenpito naapureiden kanssa	Läheisiä naapureita	Tulevaisuuden suunnitelmat	Haluaa asua pitkään
	Ei osaa sanoa, onko vaikuttanut muiden ajatuksiin		Ei läheisiä naapureita		Ei haluaisi muuttaa pois
	Ei vaikutusta muiden ajatuksiin		Yhteydessä jos tarve tai ongelma		Haluaisi muuttaa muualle
	On vaikuttanut muiden ajatuksiin		Hallitukseen liittyvä yhteydenpito		Ei väliä kuinka pitkään asuu alueella
Muiden ajatukset Eko-Viikkistä	Ehkä tehnyt vaikutuksen		Kuulumisten vaihtaminen	Alueen kehittäminen	Enemmän ekoa asuinalueelle
	Ei ole tehnyt vaikutusta		Naapureiden kanssa yhteydessä pihatalkoissa		Uusi alue: Eko-Viikki 2.0
	Ihmiset kiinnostuneita alueesta		Naapurit tervehtivät		On mukana kehittämisessä
	Ihmiset arvostavat aluetta	Auttaminen	Auttaa naapureita		Suhtautuu varauksella kehitykseen
	Negatiiviset ennakkoluulot		Auttaisi pyydettyäessä		Suhtautuu negatiivisesti kehitykseen
	Ei ennakkoluuloja		Naapuri auttanut		Ei näe kehittämismahdollisuuksia
	Eko-viikkikäsitettä ei tunneta		Saisi apua jos pyytäisi	Asukas-toiminta	Mukana asukas-toiminnassa
			Talkoissa autetaan		Ei mukana asukas-toiminnassa

Aineistosta nousi esiin neljä erilaista ympäristötyyppiä, joiden kuvaukset on koottu yhdistellen haastateltavien vastauksia niin, että yksikään tyyppi ei ole yhdenkään haastattelun kopio. Tyypeistä ei myöskään voi tunnistaa haastatteluun osallistuneita. Tyypit on koottu Eskolan ja Suorannan (1998, 132) mukaan mahdollisimman laajoiksi tyypeiksi, jolloin osa tyyppiin mukaan otetuista asioista saattaa esiintyä vain yhdessä haastattelussa, sisäisen loogisuuden kuitenkin säilyen. Tyypittely on valittu tulosten esittelymuodoksi, koska niiden avulla on mahdollista kuvata aineistoa laajasti ja mielenkiintoisesti, mutta samaan aikaan taloudellisesti (emt., 131). Tyypit on muodostettu sen perusteella, kokevatko haastateltavat käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja vastaako heidän haastattelussa kuvailemansa käyttäytyminen tätä kokemusta.

Luokitellessani haastateltavia tyyppeihin olen käyttänyt huomattavan paljon omaa tulkintaani siitä, millainen käyttäytyminen on ympäristövastuullista ja millainen ei. Suurin osa käyttäytymisestä oli helposti luokiteltavissa, kuten vegaanius tai runsas auton käyttäminen. Jos käyttäytymisen ympäristövaikutukset olivat hyvin epäselviä, en ottanut kyseistä käyttäytymistä mukaan analyysiin. Koska haastateltavien ympäristökäyttäytymisen kuvailuun käytetty aika haastatteluissa oli jopa alle puolet kokonaisajasta, on erittäin todennäköistä, että haastattelun aikana ei tullut ilmi läheskään kaikkia henkilön ympäristövastuullisia tai -vastuuttomia toimintatapoja. Annoin jokaisen haastateltavan kuitenkin vapaasti kertoa omasta käyttäytymisestään ja paljon voi päätellä siitä, mitä he valitsivat minulle kertoa. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että haastateltavien luonteenpiirteet vaikuttavat myös. Omien ympäristövastuullisten tekojen kertomisen tarpeettomaksi itsekehuksi mieltävät eivät todennäköisesti luettele niitä yhtä auliisti kuin sellaiset, jotka eivät välitä yhtä paljon muiden mielipiteistä.

Paikkaidentiteetin tulokset käydään tutkielmassa läpi teemoittain ja tarkoitus on luoda kuva haastateltavien paikkaidentiteetistä. Tulososiossa kuvaillaan, mikä vastauksissa painottui sekä mitkä paikkaidentiteetin osa-alueet painottuvat ja mitkä eivät. Koska tutkimusmenetelmäni on kvalitatiivinen, en pysty tuottamaan kvantitatiivisen tutkimuksen mahdollistamaa varmuutta siitä, onko haastattele-

millani ihmisillä eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti tai mitkä paikkaidentiteetin osa-alueista ovat haastateltavien paikkaidentiteettiä määrittäviä. Haastattelukysymykseni on kuitenkin muotoiltu niin, että suuntaa antava vastaus on mahdollista päätellä.

Olen käynyt läpi kaikki haastateltavat ja heidän vastauksensa merkiten jokaisen kysymyksen kohdalle, tukeeko vastaus paikkaidentiteetin muodostumista vai heikentääkö se sitä. Jos vastaus oli epäselvä, jätin sen pois tarkastelusta. Ensin kävin vastaukset läpi haastattelu ja osa-alue kerrallaan ja selvitin, onko osa-alue osatekijänä kyseisen haastateltavan paikkaidentiteetissä. Jos paikkaidentiteettiä tukevia vastauksia oli enemmän kuin sitä heikentäviä, päätin kyseisen osa-alueen olevan merkityksellinen henkilön paikkaidentiteetin muodostumisessa. Sen jälkeen tein suuntaa antavan arvion siitä, onko kyseiselle henkilölle muodostunut eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti sen perusteella, oliko paikkaidentiteetin osatekijöistä vähintään 4/6 edustettuina. Järjestin vastaukset myös osa-alueittain. Paikkaidentiteettiä heikentävien ja tukevien vastausten lukumäärien suhteesta tein johtopäätöksen siitä, onko osa-alue merkittävä osatekijä eko-viikkiläisen paikkaidentiteetin muodostumisessa. Jos paikkaidentiteetin muodostumista tukevia vastauksia oli vähintään kaksinkertainen määrä verrattuna paikkaidentiteettiä heikentäviin vastauksiin, päätin osa-alueen olevan merkittävä osatekijä paikkaidentiteetin muodostumisessa.

3.8. Aineiston laatu

Kvalitatiivisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin laatu kärsii usein keskeneräisyydestä. Tulosten esittäminen pysähtyy usein suppeasti määriteltynä analyysivaiheeseen ja tulkinta jää pinnalliseksi tai puuttuu kokonaan. Tällöin tutkimuksesta puuttuu synteetin taso, jossa ilmiö käsitteellistetään tai ymmärretään syvällisemmin ja teoreettisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 144.) Välttääkseni keskeneräisyyden olen tehnyt aineiston perusteella johtopäätöksiä, joita olen yhdistänyt aiempiin tutkimuksiin ja teorioihin.

Aineiston laadukkuuden ensimmäinen askel on hyvä haastattelurunko (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184). Omassa haastattelurungossani pyrin tähän käymällä haastattelun kokonaisuudessaan läpi kahden sellaisen henkilön kanssa, jotka eivät olleet osa varsinaista tutkittujen ryhmääni ja joita voisi kuvailla aiheen suhteen ”perustiedoilla” varustetuiksi. Näin pystyin varmistamaan, että haastattelukysymykseni olivat ymmärrettävässä muodossa sekä sen, kuinka laajoihin vastauksiin ne kannustavat. Hirsjärven ja Hurmen (2008, 184) mukaan ennalta on hyvä myös pohtia, millaisia lisäkysymyksiä voisi olla tarpeellista esittää, vaikka kaikkiin lisäkysymyksiin ei koskaan pystykään ennalta varautumaan. Omaan haastattelurunkooni päädyin esihaastattelujen jälkeen lisäämään kuvailua vaativia lisäkysymyksiä, kuten miten, millaisia tai miksi. Lisäksi lisäsin varsinaista kysymystä tarkentavia kysymyksiä, joiden uskoin antavan minulle tarkempaa tietoa haastateltavan kuvaamasta ilmiöstä. Haastattelurungon laatua rajoittavana tekijänä pidän omaa heikkohkoa paikkaidentiteetin tuntemustani.

Paikkaidentiteetti ei ole minulle ennestään tuttu ilmiö, vaikkakin identiteetin käsite on minulle ennestään opintojen myötä tuttu. Täten myöskään paikkaidentiteetin osa-alueet tai niihin vaikuttavat tekijät eivät ole minulle niin tuttuja, että voisin luontevasti rakentaa niitä kartoittavan haastattelurungon tai muodostaa lisäinformaatiota tuottavia lisäkysymyksiä haastattelun aikana. Tämän takia päädyinkin käyttämään paikkaidentiteetin osalta Leen ja muiden (2016) rakentamaa haastattelurunkoa pohjana omalle haastattelurungolleni. Leen ja muiden tutkimus on kvantitatiivinen ja puhelinhaastattelut pohjautuvat viisiportaiseen Likert-asteikkoon. Muokkasin heidän muotoilemistaan kysymyksistä kvalitatiiviseen tutkimukseen soveltuvia.

Haastattelun aikana laatuun voi vaikuttaa varmistamalla haastatteluvälineiden, kuten nauhurin, toiminta sekä varmistaa, että haastattelukysymykset ovat mukana ja luettavissa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184). Itselläni oli haastatteluissa mukana aina kaksi nauhuriä sen varalta, että toinen jättää jostain syystä haastattelun nauhoittamatta. Toisena nauhurina käytin puhelintani, jota pidin kuitenkin koko

ajan lentotilassa, ettei haastattelun aikana siihen tulevat puhelut tai viestit keskeyttäisi haastattelua. Lisäksi olin tulostanut haastattelukysymykset paperille, johon kynällä merkitsin, kun haastattelukysymys oli käsitelty. Näin pystyin varmistamaan, että kaikki haastattelukysymykset on todella käyty läpi. Lisäksi haastattelukysymykset olivat puhelimesseäni sekä tietokoneellani, jos paperiversio olisi unohtunut tai esimerkiksi tuhoutunut. Halusin kuitenkin ensisijaisesti käyttää paperista versiota, koska arvelin sen vähentävän tilanteen virallisuuden tuntua sekä osaltaan lisäävän luottamusta siihen, että keskityn haastattelun ajan täysin haastateltavaan ja haastatteluun ilman minkäänlaisia ulkoisia häiriötekijöitä. Haastattelut on hyvä tehdä paikassa, jossa on mahdollisimman vähän ulkoisia häiriöitä. Tämän vuoksi olin varannut jokaista kasvokkain tehtyä haastattelua varten rauhallisen tilan. Haastateltavan sekä haastattelijan on helpompi keskittyä tilanteeseen rauhallisessa tilassa ja lisäksi haastattelujen litterointia helpottaa, ettei nauhalla ole taustamelua (emt., 74).

Haastattelujen litterointi on hyvä suorittaa mahdollisimman nopeasti haastattelujen jälkeen, jotta muistilla on mahdollista täydentää sellaisia kohtia, jotka jostain syystä jäivät nauhalla epäselviksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185). On esimerkiksi mahdollista, että nauhoitteesta on vaikea saada selvää mm. haastateltavan erityisen hiljaisen tai matalan äänen johdosta, jolloin litterointi heti haastattelun jälkeen voi auttaa. Tein kaikki kasvotusten tapahtuvat haastattelut yhden viikon aikana helmikuussa 2018 ja litteroin haastattelut sitä seuraavalla viikolla. Puhelinhaastattelut tein sitä seuraavalla viikolla ja litteroin ne haastatteluja seuraavana päivänä. Nauhat olivat hyvälaatuisia ja haastateltavien puhe erittäin selkeää, joten minulla ei ollut ongelmia litteraation tarkkuudessa.

Reliabiliteetti ja validiteetti ovat kvantitatiivisen tutkimuksen perinteiset tutkimuksen laadun mittarit. Ne perustuvat oletukseen, että tutkimuksessa on mahdollista saavuttaa objektiivinen totuus. Reliabiliteetilla tarkoitetaan, että toistettaessa tutkimuksesta on mahdollista saada sama tulos. Tämä ei kuitenkaan ole ihmisiä tutkivassa kvalitatiivisessa tutkimuksessa koskaan täysin mahdollista, koska jokainen ihminen tekee aineistosta osittain omat tulkintansa ja lisäksi ihmisen

käyttäytyminen on kontekstisidonnaista eli se vaihtelee ajan ja paikan mukaan, jolloin kahdella eri haastattelukerralla hyvin todennäköisesti saadaan erilaisia vastauksia. Validiteetti määritellään yleisimmin rakennevaliditeetin kautta, jossa mitataan sitä, tutkiiko tutkimus sitä, mitä sen oletetaan tutkivan. Validiteettia voidaan kuitenkin mitata myös esimerkiksi tutkimusasetelmavaliiduden, ennustevalidiuden, sisäisen sekä ulkoisen valiiduden kautta. Koska reliabiliteetilla ja validiteetilla on juuret kvantitatiivisessa tutkimuksessa, soveltuvat ne alkuperäisessä muotoilussaan huonosti kvalitatiivisen tutkimuksen laadun arviointiin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 185–187.) Hirsjärvi ja Hurme (2008, 185) ehdottavatkin kvalitatiivisen tutkimuksen kohdalla kokonaan termeistä luopumista.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta onkin syytä arvioida erilaisin keinoin. Tärkeintä on kuvailla, miten tutkija on päätenyt kuvailemaan ja luokittelemaan tutkittavien käsityksiä. Lisäksi tutkimuksen menettelytavat on pystyttävä perustelemaan uskottavasti. Sitä, että toinen tutkija päätyisi eri tuloksiin, ei ole syytä pitää tutkimuksen heikkoutena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteutta lähimmäs päästään arvioimalla, kuinka luotettava on tutkijan analyysi kyseisestä aineistosta eli esimerkiksi, onko otettu huomioon kaikki käytettävissä oleva aineisto tai onko litteraatio tehty huolellisesti. Tärkeintä on, että tuloksista tulee näkyviin tutkittavien ajatusmaailma. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 189.)

4. Tulokset

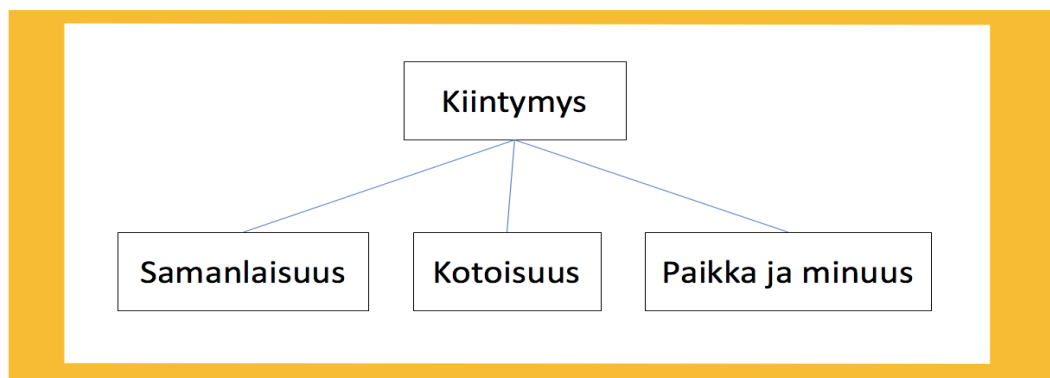
4.1. Paikkaidentiteetti

Kuudelle haastateltavalle kymmenestä on muodostunut eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti. Paikkaidentiteetin osa-alueista kiintymys, sitoutuneisuus, yhteenkuuluvuus, tuttuuden tunne ja henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus ovat merkittäviä tekijöitä paikkaidentiteetin muodostumisessa. Sosiaalinen hyväksyttävyyys oli ainut paikkaidentiteetin osa-alueista, joka ei ollut eko-viikkiläistä paikkaidentiteettiä määrittävä tekijä.

4.1.1. Kiintymys

Kiintymys määrittää haastateltavien eko-viikkiläisten paikkaidentiteettiä voimakkaasti. Melkein kaikki haastateltavat olivat aineiston perusteella selvästi kiintyneitä asuinalueeseensa. Haastatteluissa kiintymystä tarkasteltiin kolmen eri kysymyksen avulla: kokevatko haastateltavat olevansa samanlaisia muiden eko-viikkiläisten kanssa, tuntuuko alue heistä kotoisalta sekä onko alue haastateltavien mielestä osa itseä. Vastausten perusteella suurimmalle osalle haastateltavista on muodostunut voimakas kiintymys alueeseen.

Kiintymys paikkaan ilmenee aineistossa samanlaisuuden ja kotoisuuden tunteen sekä paikan ja minuuden yhteyden kautta (Kuva 6). Kiintymystä voimistaa se, että suurin osa haastateltavista koki olevansa samanlainen alueen muiden asukkaiden kanssa ja lisäksi he kokivat Eko-Viikin olevan osa itseä. Kiintymystä heikentävät osan haastateltavien osalta koettu erilainen elämäntilanne, yhteisöllisyyden puute sekä alueen rajallisuus erilaisten asumismuotojen tarjonnassa, mikä estää ympäristöarvojen tuomista voimakkaammin esille asumisen kautta.

Kuva 6. Paikkaidentiteetin osa-alueista kiintymys ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Haastateltavat pääosin kuvailivat itseään samanlaisiksi muiden eko-viikkiläisten kanssa. Muita eko-viikkiläisiä ja itseään yhdistävinä piirteinä he pitivät erityisesti luonnonläheisyyden arvostamista sekä ympäristöasioista välittämistä. Näiden lisäksi haastateltavat mainitsivat monia yksittäisiä piirteitä. Haastateltavat vaikuttivat olevan yhtä mieltä ainoastaan siitä, että ovat keskenään samanlaisia. He eivät kuitenkaan olleet samaa mieltä siitä, mitkä tekijät yhdistävät heitä muihin eko-viikkiläisiin. Yhdistäviksi tekijöiksi lueteltiin mm. tulotaso, koulutustausta, sama elämäntilanne, puhtaan ruoan arvostus, yhdessä tekeminen, luonnon kunnioittaminen, kierrättäminen, julkisten kulkuneuvojen käyttö ja pyöräily.

Samanlaisia me ollaan – –. – – eko-viikkiläiset arvostavat puhtautta ja luontoa ja ekologisuutta – –. Varmaan just luonnonläheisiä ihmisiä enimmäkseen. Sit semmosia, jotka pystyvät olemaan kevyiden varustusten piirissä, pärjäävät ilman autoja ja kulkevat julkisilla ja fillareilla. Se on tosi hieno juttu.

Ne haastateltavista, jotka kuvailivat itseään erilaisiksi, painottivat erilaista elämäntilannetta ja ikää tai muihin verrattuna suurempaa kiinnostusta ympäristöön. Yksi haastateltavista ei osannut sanoa tunteeko olevansa enemmän samanlainen vai erilainen kuin muut Eko-Viikissä asuvat, koska ei kokenut tuntevansa muita asukkaita tarpeeksi hyvin.

Jokainen haastateltavista kertoi tuntevansa olonsa kotoisaksi alueella. Monet haastateltavista kuvailivat kotoisuuden tunnetta luettelemalla asioita, joita alueella arvostavat. Näitä olivat lähellä oleva luonto, hyvät liikenneyhteydet, kaupunkiviljelymahdollisuudet, alueen rauhallisuus, lähimetsä, avara alue ja luonnonläheisyys. Kotoisuutta luovia asioita olivat myös piha-aitojen puuttuminen, jolloin olo tuntuu tervetulleelta myös muiden taloyhtiöiden piholla, muiden alueen ihmisten tunteminen, viihtyvyys, turvallisuus sekä alue, jossa yhdistyvät kaupungin ja maaseudun hyvät puolet. Tunnetta saattoi olla vaikea kuvata sanoiksi, jolloin vastaus oli lyhykäisyydessään:

Sitä vaan viihtyy.

Kotoisa olo syntyi myös siitä, että alueella on saman henkisiä ja samassa elämäntilanteessa olevia ystävällisiä ihmisiä.

– – täällä tuntuu että tietyllä tapaa olen löytänyt kotiin. Tuntuu että on aika saman henkistä naapurustoa ja oon heti ystäväystynytkin parin ihmisen kanssa täällä – –. Ja on paljon samassa elämäntilanteessa olevia.

Kotoisuuden tunne tarkoitti myös mahdollisuutta olla täysin oma itsensä.

Voin lampsia kumisaappaat päällä tonne kasvimaalle eikä kukaan ihmettele, että mikä toi kumisaapasnainen tossa on tai kun tulee tuolta pellolta möyrimästä ja on vaatteet kuraset – –.

Yli puolet haastateltavista koki Eko-Viikin olevan osa heitä. Tunnetta oli osittain vaikea kuvata ja se näyttäytyi monelle tunteena siitä, ettei alueelta haluaisi muuttaa pois. Alueen kuvattiin myös tuntuvan kodilta, mukavalta asuinpaikalta ja osa haastateltavista koki alueen edustavan omia henkilökohtaisia arvoja ja koki sen vuoksi asuinalueen osaksi itseä. Lisäksi haastateltavat luettelivat asioita, joita Eko-

Viikissä arvostavat kuten avara peltoaukea, alueen rauhallisuus sekä hyvät liikenne-yhteydet.

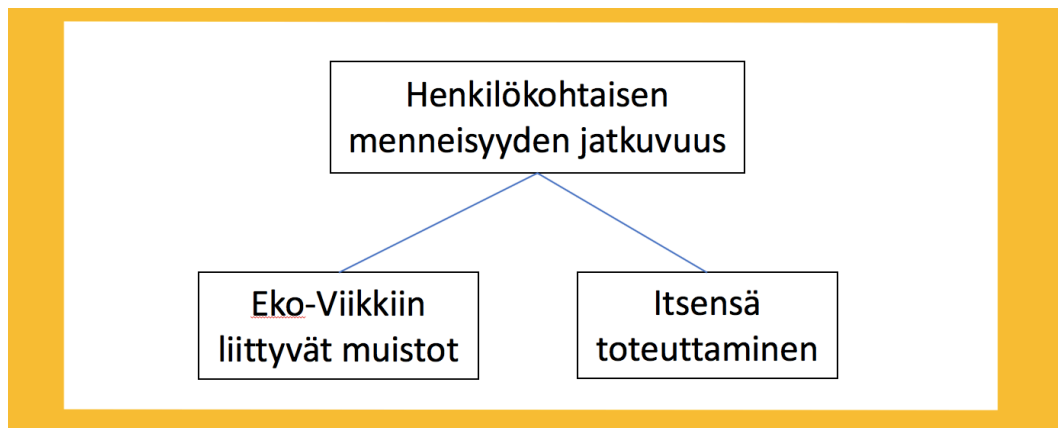
Kyllä mä oon alkanut tuntea hyvin voimakkaasti sillai [että Eko-Viikki on osa minua] – –. Mä tykkään asua täällä. Mä tykkään lähteä kauppoihin täältä. Täällä on rauhallista. Se, mikä täällä on kivaa niin nää pitkät peltoaukeat. Ne avaa näkymiä. Siinä se poikkeaa muista lähiöistä. On tosi miellyttävää.

Syiksi sille, ettei alue tunnu täysin osalta itseä kerrottiin se, ettei alueelta löydy itselle ominaisinta asumismuotoa eli omakotitaloasumista. Moni haastateltavista haluaisi ympäristövastuullisuuden näkyvän asumisessaan vielä enemmän, jota taloyhtiömuotoinen asuminen ei mahdollista. Osa haastateltavista haluaisi koko alueen olevan ympäristöystävällisempi, jotta se tuntuisi täysin osalta itseä.

Ne, jotka eivät kokeneet alueen olevan osa itseä kuvasivat sitä niin, etteivät koe olevansa erityisen eko-viikkiläisiä. Yksi haastateltavista ei osannut sanoa onko Eko-Viikki osa itseä. Eko-Viikissä ei hänen mukaansa ole sellaista yhteisöllisyyttä, joka voisi saada aikaan tunteen alueeseen kuulumisesta. Yhteisöllisyyden puutteen koettiin johtuvan myös omasta elämäntilanteesta. Eko-Viikin koettiin yhdistävän enemmän lapsiperheitä kuin yksin asuvia.

4.1.2. Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus

Aineistossa henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus ilmeni Eko-Viikkiin liittyvinä muistoina sekä mahdollisuutena toteuttaa itseään (Kuva 7). Jatkuvuutta vahvistaa monen haastateltavan aikaisempi asuminen maisemallisesti Eko-Viikin kaltaisilla alueilla sekä se, että alueesta on tiedetty ja siellä asumisesta haaveiltu jo ennen sinne muuttoa. Jatkuvuutta sen sijaan heikentää osan haastateltavien osalta alueen muuntautumiskyvyttömyys, jolloin suuremmasta omavaraisuudesta tai omakotitalosta haaveilevat eivät pysty täysin toteuttamaan itseään ja he joutuvat muuttamaan alueelta pois.

Kuva 7. Paikkaidentiteetin osa-alueista henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuutta on tutkielmassa tarkasteltu kahden kysymyksen kautta. Haastateltavia on pyydetty kertomaan tuoko asuinalue heidän mieliinsä muistoja ajasta, jolloin he eivät asuneet siellä. Lisäksi heitä pyydettiin pohtimaan, voisivatko he toteuttaa itseään samalla lailla muilla asuinalueilla. Aineiston perusteella osa-alueella on vaikutus haastateltavien paikkaidentiteetin muodostumiseen ja puolilla haastateltavista alue liittyy selvästi henkilökohtaisen menneisyyden jatkumoon.

Haastateltavien alueesta heräävät muistot jakautuivat kahteen osaan: muistoihin alueesta ajalta, jolloin ei siellä vielä itse asunut, sekä aikaisempiin asuinalueisiin liittyviin muistoihin, joista Eko-Viikki muistuttaa.

Moni haastateltavista oli tiennyt Eko-Viikin alueesta jo ennen sinne muuttoa ja osa heistä oli ajatellut, että siellä voisi kuvitella joskus itse asuvansa. Alueen ympäristössä oli ulkoiltu tai saatu tietoa tutustumalla aluetta käsitteleviin kirjoituksiin. Myös Eko-Viikin suunnittelua oli seurattu ja siihen oli otettu osaa jo ennen kuin edes ajateltiin alueelle muuttamista. Vastauksia yhdisti alueen tekemä vaikutus haastateltaviin. Eräs haastateltava kuvaa muistojaan näin:

– – olin kerran sauvakävelemässä tuolla hallainvuoren ja silloin ajattelin, että pitäisköhän muuttaa tänne – – – sitten kun minä huomasin jossain lehti-ilmoituksessa, että tänne rakennetaan tämmönen niin minä ajattelin että pitäisköhän. Jotenkin se lähti siitä muhimaan jo silloin se ajatus, että minä muutan tänne, kun kävelin tuolla hallainvuorella.

Osa haastateltavista Eko-Viikin alue muistutti heidän aikaisemmista asuinalueistaan. Monet haastateltavista ovat asuneet lapsuudessaan maaseudulla. Eko-Viikki ympärillä olevine peltoineen, palstaviljelymahdollisuuksineen sekä vähän kauempana laiduntavine lehmineen toikin mieleen lapsuuden maisemat. Veden läheisyys, kallioinen lähimetsä sekä luonnonläheisyys olivat muita edellisistä asuinalueista muistuttavia piirteitä. Toisaalta Eko-Viikin sekä aikaisemman asuinpaikan yhteys saattoi olla myös ympäristövastuullisuuteen liittyvä kuten aikaisemman alueen biojätteen keräyskokeilu. Eräs haastateltavista jopa koki muuttaneensa alueelle osittain sen vuoksi, että se muistuttaa omia lapsuuden maisemia.

Oon ehkä hakeutunu sille alueelle, joka jäljittelee sitä vanhaa kotiseutua – –.

Oli myös henkilöitä, joita Eko-Viikki alueena ei muistuttanut mistään aikaisemmista tapahtumista tai asuinpaikoista.

Moni haastateltavista koki, ettei voisi toteuttaa itseään samalla lailla muilla asuinalueilla. Moni ajatteli, että Eko-Viikki on parasta, mitä Helsingillä tai jopa pääkaupunkiseudulla on tarjota. Asioita, jotka koettiin ainutlaatuisiksi, olivat

omalla pihalla sekä lähellä olevat kaupunkiviljelymahdollisuudet, asukastalot, ilman puhtaus, luonnonläheisyys, yhteisöllisyys, vaikutusmahdollisuudet, lähellä olevat lehmät ja hevoset, alueen väljyys sekä sijainti. Jokin alueen piirre riitti yksinään luomaan osalle haastateltavista vaikutelman alueen ainutlaatuisuudesta. Toiset piirteet taas muodostivat yhdessä kokonaisuuden, jonka vertaista haastateltavat eivät kokeneet muualta löytyvän.

Ne haastateltavista, jotka kokivat pystyvänsä toteuttamaan itseään paremmin muualla kuin Eko-Viikissä, olivat muuttamassa alueelta pois. Uuden alueen tai asumismuodon positiivisina puolina pidettiin parempaa mahdollisuutta omavaraisuuteen tai omakotitaloasumisen mukanaan tuomaa mahdollisuutta vaikuttaa paremmin asunnon kokonaisvaltaiseen ympäristöystävällisyyteen, kuten lämmitysratkaisuihin ja sadeveden hyödyntämiseen.

Nii no ehkä tässä voi jonkun verran toteuttaa itseään, mutta ehkä omakotiasujana vois toteuttaa itseään vielä enemmän. Tässä voi toki jotain toteuttaa sisustamalla ja pihalla ja puutarhassa. Ja sitten taloyhtiö toki demokraattisesti, jos saa idealleen kannatusta, niin saattaa saada toteutettua itseään, mutta ei se ihan helppoa oo. Että semmosessa saman henkisten, vaikka jonkunlaisessa kommuunissa tai yhteisössä, niin varmaan vois toteuttaa itseään vielä joustavammin.

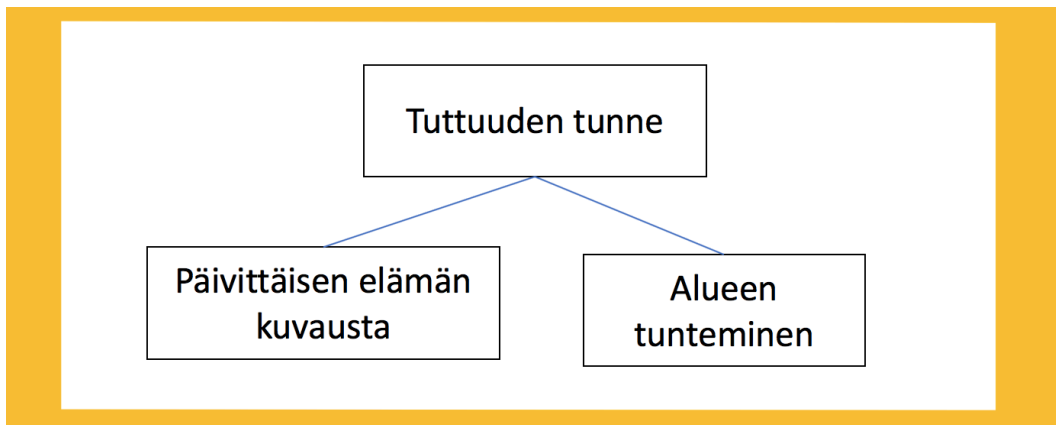
Ne haastateltavat, jotka kokivat pystyvänsä toteuttamaan itseään yhtä lailla riippumatta asuinpaikastaan, kertoivat, että vastaavanlaisia alueita löytyy monista eri paikoista, eikä heidän mielestään Eko-Viikissä ole mitään erityistä, heidän tarpeisiinsa kohdistettua. Toisaalta hekin mainitsivat Eko-Viikin tarjoavan monta heille oleellista seikkaa asuinpaikkaa valittaessa.

Alue ei vastannut jokaisen haastateltavan toiveisiin, jolloin omia tavoitteita voi olla mahdotonta toteuttaa alueella. Tavoitteiden toteutus koettiin mahdottomaksi omakotitalosta ja suuremmasta omavaraisuudesta haaveilevien lisäksi asumisoikeus-

asunnossa asuvien omistusasunnon ostamisesta haaveilevien parissa. Alue sen sijaan täytti haastateltavien toiveet hyvillä kulkuyhteyksillä varustetusta, väljemmästä sekä luonnonläheisestä asumisesta.

4.1.3. Tuttuuden tunne

Aineistossa tuttuuden tunne ilmenee alueen tuntemisena sekä mahdollisuutena täyttää päivittäisen elämän tarpeet alueella (Kuva 8). Osa-alueen vaikutusta paikkaidentiteetin muodostumiseen heikentää se, että Eko-Viikki ei täytä jokapäiväisen elämän tarpeita suurimmalle osalle haastateltavista; toisaalta osa-alueen vaikutusta vahvistaa se, että melkein kaikki haastateltavat itse kokevat alueen olevan heille hyvin tuttu.

Kuva 8. Paikkaidentiteetin osa-alueista tuttuuden tunne ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Tuttuuden tunnetta on tutkielmassa selvitetty pyytämällä haastateltavia kuvailemaan päivittäistä elämäänsä asuinalueellaan sekä sitä, kuinka tuttu Eko-Viikin alue on heille. Nämä kysymykset yhdessä muodostavat kuvan siitä, onko alue tärkeä osa heidän päivittäistä elämäänsä sekä tuntevatko he alueen niin, että voivat tuntea olonsa mukavaksi asuinalueellaan. Aineiston perusteella tuttuuden tunne vaikuttaa haastateltavien paikkaidentiteetin muodostumiseen. Toisaalta vain alle puolella haastateltavista tuttuuden tunne on selkeä osatekijä paikkaidentiteetin muodostumisessa.

Alueen tunteminen vaihtelee. Osa haastateltavista kuvaili tuntevansa alueen kuin omat taskunsa ja toiset sen sijaan eivät kokeneet tuntevansa aluetta mitenkään erityisen hyvin tai he haluaisivat tuntea alueen paremmin. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastateltavat kokivat alueen olevan tuttu heille. Alue on tullut tutuksi yksin tai lasten kanssa alueella liikkumalla, Eko-Viikki-suunnitelmaan tutustumalla sekä paikallislehtiä ja Viikki-Seuran sivuja seuraamalla.

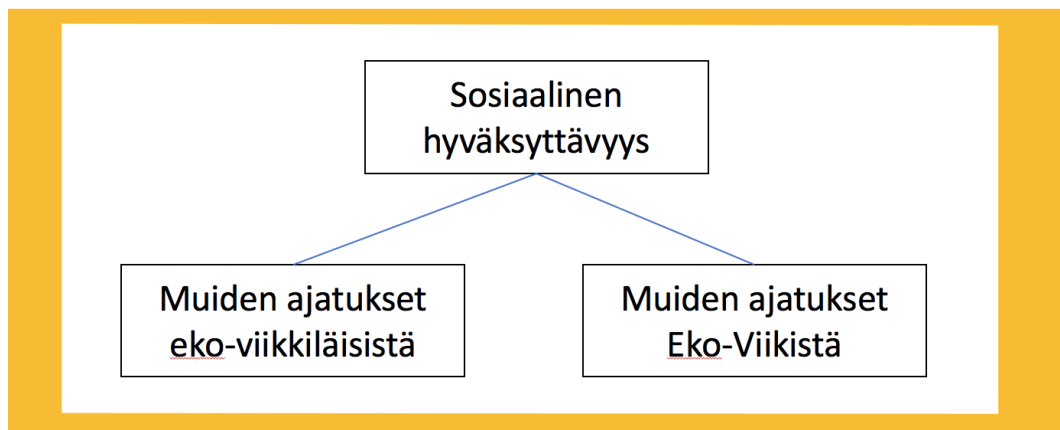
Hyvin tuttu. Tuttuja ihmisiä tulee varstaan koko ajan kaupassa tai pihalla tai lenkkipoluilla. Ja sitten kun täällä on ollu lapsen kanssa ja lapsi oli pieni niin käytiin kaikki pihat läpi tutkimassa, kaikki paikat. Että ehkä siitä on tullu eniten semmosta tuntua, että just pienen lapsen kanssa kiipeilty kaikki mahdolliset aidat ja kivet ja metsät ja muut.

Ne haastateltavista, jotka kysyttäessä sanoivat tuntevansa alueen, kuvasivat tuntemista mm. fyysisen ympäristön, alueen ihmisten, historian, kehityksen sekä sen toimijoiden tuntemiseksi.

Kaikkien haastateltavien arkeen kuului ulkoilu Eko-Viikin alueella sekä sitä ympäröivillä alueilla. Lisäksi haastateltavat luettelivat arkeensa kuuluviksi lähikaupan, kirjastoauton, taloyhtiön kuntosalin ja saunan sekä asukastalot. Vaikka suurin osa haastateltavista ilmaisi toisaalla haastattelun aikana harrastavansa kesäisin kaupunkiviljelyä, vain muutama mainitsi sen kuuluvan päivittäiseen elämään. Sen sijaan monikin kertoi hiihtävänsä. Tämä painotus johtuu todennäköisesti haastattelun sijoittumista poikkeuksellisen lumiseen helmikuuhun. Lisäksi haastateltavat luettelivat toimintoja, jotka eivät kohdistu Eko-Viikin alueelle, vaikka kysymys nimenomaan painotti Eko-Viikin alueella tapahtuvaa toimintaa. Näitä olivat asiointi Prisma-myymälässä sekä asukastalo Kuntosalin kuntosali.

4.1.4. Sosiaalinen hyväksyttävyyys

Aineistossa sosiaalinen hyväksyttävyyys ilmenee haastateltavien kuvailuista, joissa kerrotaan muiden kuin eko-viikkiläisten ajatuksista eko-viikkiläisistä sekä Eko-Viikistä (Kuva 9). Sosiaalista hyväksyttävyyttä heikentävät alueen huono tunnettuus sekä se, että suurin osa haastateltavista ei kokenut alueen vaikuttaneen muiden mielipiteisiin heistä. Haastateltavista ne, joiden mielestä alue oli vaikuttanut muiden mielipiteisiin heistä, eivät kuitenkaan osanneet sanoa, miten alueella asuminen on vaikuttanut. Osa-alueen vaikutusta vahvistaa haastateltavien ajatus siitä, että alueen tuntevat ihmiset arvostavat sitä.

Kuva 9. Paikkaidentiteetin osa-alueista sosiaalinen hyväksyttävyyys ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Sosiaalista hyväksyttävyyttä tarkasteltiin tutkielmassa sen kautta, millaisia positiivisia tai negatiivisia ennakkoluuloja haastateltavat ajattelevat muilla alueesta sekä siellä asuvista ihmisistä olevan. Sosiaalisella hyväksyttävyydellä ei ollut haastattelussa suurta painoarvoa. Se ei myöskään noussut vastauksissa merkittäväksi paikkaidentiteetin muodostumisessa. Aineiston perusteella kolmella haastateltavalla sosiaalinen hyväksyttävyyys on osatekijänä eko-viikkiläisen paikkaidentiteetin muodostumisessa.

On epäselvää, kuinka moni haastateltavista käyttää Eko-Viikkiä asuinpaikkansa nimenä. Muutama haastateltavista sanoi suoraan puhuvansa vain Viikistä tai Latokartanosta. Yksi haastateltavista oli jopa vasta vähän aikaa sitten kuullut itse

asuvansa Eko-Viikissä. Tämä saattoi vaikuttaa haastateltavien vastauksiin etenkin sosiaalisen hyväksyttävyyden osiossa.

Haastateltavat kokivat vaikeaksi kysymyksen Eko-Viikissä asumisen vaikutuksista muiden mielikuviin heistä. Jäi myös epäselväksi, missä määrin haastateltavat ajattelivat alueen vaikuttaneen muiden mielikuviin heistä verrattuna muihin mielikuvia synnyttäviin tekijöihin, kuten luonteenpiirteisiin tai arvoihin. Hieman suurempi osa haastateltavista ajatteli Eko-Viikissä asumisen vaikuttavan tai ehkä vaikuttavan muiden mielipiteisiin heistä. Loput ajattelivat, ettei asuinpaikalla ollut minkäänlaista vaikutusta muiden ajatteluun tai he eivät osanneet sanoa, onko vaikutusta ollut.

Suurin osa niistäkin haastateltavista, jotka pohtivat Eko-Viikissä asumisella olleen vaikutusta muiden mielikuviin heistä, ei osannut kuvailla, millainen vaikutus olisi voinut olla. Jotkut pohtivat Eko-Viikissä asumisen kertovan muille heidän olevan muita ympäristöstävällisempiä tai arvostavan luonnonläheistä ja väljempää asumista.

Ehkä ne ajattelee, että mulla on kaksi pientä lasta, ollaan tehty valinta, että ollaan luonnonläheisessä, väljemmässä ympäristössä, ehkä että mä en oo niin urbaani, koska asun tämmösessä [paikassa].

Yksi haastateltavista epäili muuton Eko-Viikkiin vahvistaneen ystävien käsityksiä hänestä. Eräs haastateltava kertoi viime vuosien aikana muuttaneen niin useasti, ettei usko asuinpaikalla olevan minkäänlaista merkitystä muiden mielikuviin.

Haastateltavat kertoivat alueen olleen tunnetumpi sen alkuaikoina, mutta nykyään moni ei edes tiedä, missä Eko-Viikki sijaitsee. Haastateltavat kokivat myös, että Eko-Viikki käsitteenä on muille tuntematon. Suurin osa haastateltavista ei kokenut Eko-Viikissä asumisen tehneen vaikutusta muihin ihmisiin, mutta kertoivat kuitenkin muiden arvostavan Eko-Viikkiä. Haastateltavat ovat kuulleet muiden ihmisten ihastelevan alueen maalaismaisuuutta, peltomaisemia, taloyhtiön puusaunaa, asukastaloja, luonnonläheisyyttä sekä alueen tunnelmaa. Muiden

arvostus näkyi myös kiinnostuksena alueesta potentiaalisena asuinpaikkana itselle. Erään haastateltavan mukaan vieraisiin tekee yleensä vaikutuksen Eko-Viikin luonnonläheisyys suhteutettuna sen läheisyyteen kaupungin keskustan kanssa.

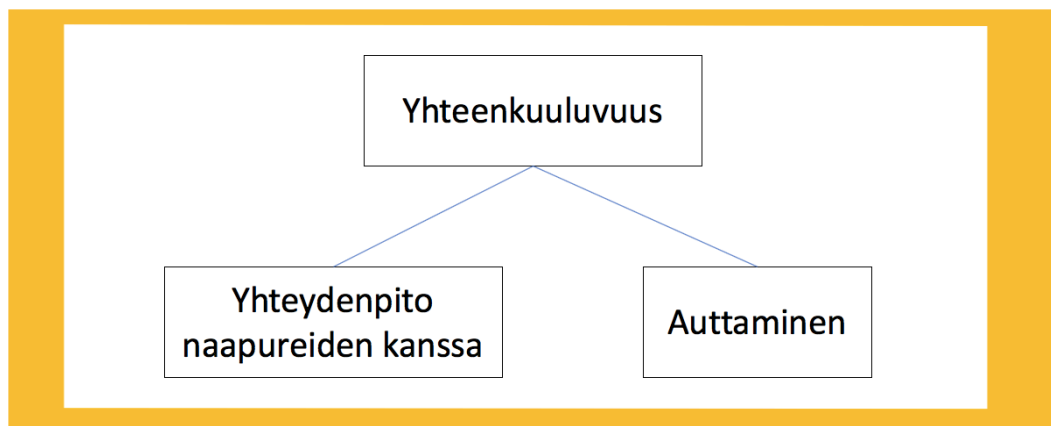
Maaseutumaisuuden ajateltiin olevan sekä ihailun että epäilyksen kohde. Haastateltaville mieleen tulleita Eko-Viikkiin liittyviä epäilyitä oli erilaisia. Osa epäilyistä kohdistui alueen ympäristöystävällisyyteen. Eräs haastateltava muisteli jonkun epäilleen alueen ympäristöystävällisyyttä verrattuna muihin alueisiin eli sitä, onko Eko-Viikki nimensä veroinen. Toisaalta varsinkin alueen alkuaikoina oli ollut epäilyjä, että Eko-Viikissä olisi erikoisia ympäristöystävällisiä ratkaisuja kuten se, että alue olisi täysin autoton.

No silloin alussa oli kyllä. Ne sano, että onko se semmonen että siellä ei oo kellään autoja ja sitten kun kerto että meillä on täällä tää aurinkokeräin, mistä kuuma vesi pyritään lämmittämään. Eihän se riitä kokonaan siihen mutta. Niin vähän oli semmosta että eikö se oo vähän turhaa ja ei se oo kannattavaa ja muuta tämmöistä näin.

Useampi haastateltava koki muiden ajattelevan Eko-Viikin olevan kaukana keskustasta sekä maaseutua. Osa haastateltavista mainitsi Eko-Viikin ja Viikin läheisyyden Itä-Helsinkiin negatiivisena tekijänä sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta. He eivät kuitenkaan itse kokeneet Itä-Helsingin läheisyyttä suurena ongelmana, ainoastaan alueen arvoon vaikuttavana tekijänä.

4.1.5. Yhteenkuuluvuus

Aineistossa yhteenkuuluvuus ilmenee yhteydenpitona naapureiden kanssa sekä avunantona naapureiden kesken (Kuva 10). Yhteenkuuluvuutta vahvisti alueen asukkaiden keskinäinen auttamisen kulttuuri sekä läheiset suhteet naapureihin, erityisesti niiden haastateltavien osalta, joilla on lapsia. Yhteenkuuluvuutta sen sijaan heikensi yksin tai kumppanin kanssa asuvien kokemus siitä, etteivät he tunne muita alueella asuvia ihmisiä.

Kuva 10. Paikkaidentiteetin osa-alueista yhteenkuuluvuus ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Aineiston perusteella yhteenkuuluvuus vaikuttaa haastateltavien paikkaidentiteetin muodostumiseen ja yli puolet haastateltavista osoittivat vastauksillaan selvää yhteenkuuluvuuden tunnetta asuinalueen muiden asukkaiden kanssa. Yhteenkuuluvuutta on tutkielmassa tarkasteltu pyytämällä haastateltavia kuvailemaan suhdettaan naapureihinsa erilaisten kysymysten avulla sekä pyytämällä heitä pohtimaan avunantoa sekä -saamista naapureidensa kesken.

Osa haastateltavista kuvasi suhdettaan naapureihinsa läheiseksi. Tämä saattoi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että naapureiden kanssa ollaan paljon tekemisissä mm. lasten kautta. Haastateltavat, joilla on lapsia, kertoivat yhtä lukuun ottamatta kaikki hoitavansa toisinaan naapureidensa lapsia ja naapurit vastavuoroisesti heidän lapsiaan. Naapureiden kanssa järjestettiin myös tapahtumia, yhteisiä illanistujaisia tai juhlia, vaihdettiin kuulumisia ja lainattiin tavaroita. Ihmisiin tutustumista

edesauttoivat haastateltavien mukaan yhteiset ulkoilupaidat sekä asuminen matalasti ja tiiviisti. Eräs haastateltava kuvasi läheistä suhdettaan naapureihinsa pohtimalla suhteen jatkumista mahdollisen alueelta pois muuttamisen jälkeenkin. Haastateltavat, jotka kokivat tuntevansa alueen muita asukkaita, olivat kaikki perheellisiä.

– – on tullu semmosia, joita voi sanoa läheisiks ystäviks, että varmaan pitäis yhteyttä vaikka muuttais muuallekin.

Osa haastateltavista ei kuvannut suhdettaan naapureihinsa läheiseksi. Yhteys syntyi lähinnä taloyhtiön virallisissa tilaisuuksissa, kuten kokouksissa tai talkoissa. Muutama kertoi läheisten naapureiden muuttaneen pois. Läheisyyden kokemusta ei ollut saavutettu muun muassa siksi, ettei naapureihin törmää, heidän kanssaan ei koeta olevan mitään yhteistä tai koska asukkaiden vaihtuvuus on alueella suuri. Moni haastateltavista, jotka eivät kokeneet suhdettaan naapureihinsa läheiseksi, kokivat yhteyden naapureihin muodostuvan ainoastaan taloyhtiön hallituksen välityksellä. Osa haastateltavista jopa koki, ettei tunne alueella asuvia ihmisiä ollenkaan, koska ihmisten kanssa ollaan niin vähän tekemisissä, eikä muita alueen ihmisiä tapaa missään. Alueelle toivottiinkin paikkaa, jossa törmätä alueen muihin asukkaisiin, kuten kahvilaa tai ravintolaa. Vaikkei kaikilla haastateltavilla ollutkaan läheisiä suhteita naapureihinsa, monet kehuivat silti Eko-Viikissä sitä, että kaikki naapurit tervehtivät – näin ei heidän kertomansa perusteella ole tapahtunut muilla alueilla.

Taloyhtiön hallitus sekä talkoot mainittiin tilanteiksi, joissa naapureihin tutustuu. Jos mitään muuta puhuttavaa ei keksitä, naapureiden kanssa puhutaan säästä. Talkoiden merkityksen naapureihin tutustumisessa mainitsivat niin he, jotka kokivat olevansa läheisiä naapureidensa kanssa kuin he, joilla ei ollut läheisiä naapureita. Pihatalkoiden kerrottiin olevan hyvä väylä yhteydenpitoon, koska siellä tehdään yhdessä ja samalla tulee juteltua naapureiden kanssa. Moni haastateltavista kertoi vaihtavansa kuulumisia niiden naapureiden kanssa, joiden kanssa on

keskusteltu enemmän aiemminkin. Toisaalta osa haastateltavista mielsi naapureiden kanssa keskustelun ainoastaan taloyhtiön hallituksen asioiden hoitamiseksi.

Haastateltavista ne, jotka kuvailivat tuntevansa hyvin alueen muita asukkaita, viittasivat oman talonsa asukkaisiin. Kuitenkin jo saman taloyhtiön muiden talojen asukkaiden tuntemus oli heikkoa. Yhteisöllisyys tuttujen naapurien välillä vaikuttaa voimakkaalta ja ilmeni mm. tavaroiden lainaamisena, naapurien auttamisena sekä läheisinä ihmissuhteina. Laajempi yhteisöllisyys jää kuitenkin saavuttamatta.

Yhteenkuuluvuus muiden alueen asukkaiden kanssa näkyi laajana auttamisen ilmapiirinä. Kaikki haastateltavat ovat joko auttaneet naapureitaan tai auttaisivat pyydettyä. Apu on ollut pääasiassa pienimuotoista ja vähän aikaa vievää. Naapureita on autettu lainaamalla tavaroita, auttamalla lasten hoidossa, tarjoamalla itse viljeltyä tai kerättyä ruokaa, tekemällä itsenäisesti pihatöitä, tekemällä pieniä korjaustöitä naapureiden asunnoissa, vaihtamalla tulostimen mustetta tai avaamalla purkkeja. Auttamisen on koettu ilahduttavan naapureita sekä toisaalta vaikuttaneen myös auttajan mieleen positiivisesti.

– – hänen kanssaan olin jutellu että ompa komeita lehtikaaleja niin tää nainen sanoi, että ne on hänen tyttärensä. Niin eikö vähän ajan päästä niin tullu mulle lehtikaalipussi, soitettiin ovikelloa ja tuotiin lehtikaaleja. Se oli semmonen, ihanaa että mut toivotettiin tervetulleeksi tuomalla lehtikaaleja.

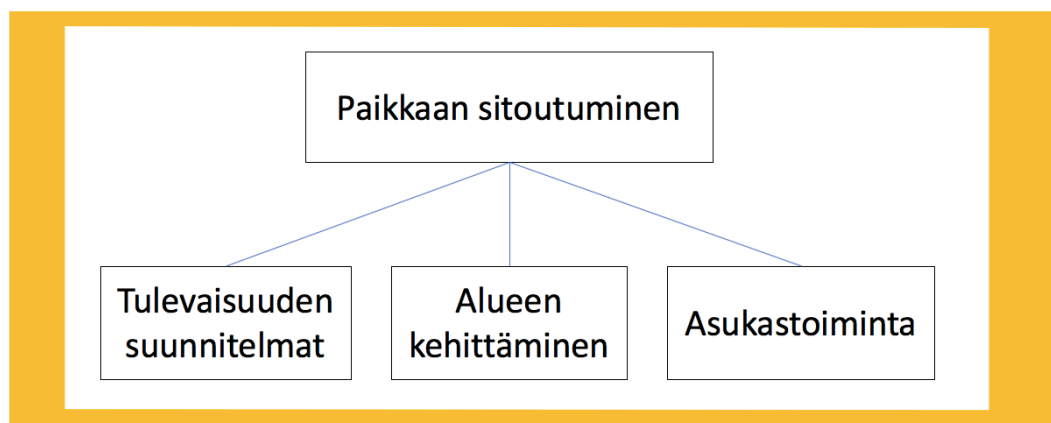
Ne, jotka sanoivat auttavansa pyydettyä, kertoivat, ettei kukaan ollut heiltä apua vielä pyytännyt. Syiksi kerrottiin myös, että taloyhtiöllä on yhteiskäytössä paljon työkaluja, joten lainaamiseenkaan ei ole ollut tarvetta. Yksi haastateltavista sen sijaan kertoi ehdottaneensa taloyhtiön sisäistä lainauspalvelua, jossa asukkaat voisivat toisilleen lainata mm. työkaluja, poistaen tarpeen omistaa itse kaikki. Haastateltavat olivat myös miettineet, miten voisivat naapureitaan auttaa. Yksi oli pohtinut, että voisi lastensa kanssa ulkoillessaan ottaa naapureiden lapsia mukaan,

toinen pohti naapureiden koirien ulkoiluttamista ja kolmas keinoja auttaa sairasta naapuriaan.

Kaikki haastateltavat ovat myös saaneet apua naapureiltaan tai kokivat saavansa apua pyydettyä. Naapurit olivat auttaneet kastelemalla kukkia ja lainaamalla tarvikkeita, kuten työkaluja tai lääkkeitä. Lisäksi naapurit ovat hoitaneet lapsia, toimineet asiakirjan todistajina, auttaneet kantamaan raskaita esineitä sekä tehneet lumitöitä. Auttaminen on ollut yllättävää ja luonut tervetulleen olon uudelle asukkaalle. Osa haastateltavista ei ollut kokenut tarvitsevänsä apua.

4.1.6. Paikkaan sitoutuminen

Aineistossa paikkaan sitoutuminen ilmenee Eko-Viikin näkymisenä tulevaisuuden suunnitelmissa, haluna kehittää aluetta sekä olla mukana asukastoiminnassa (Kuva 11). Sitoutumista vahvistaa erityisesti haastateltavien halukkuus asua alueella mahdollisimman pitkään. Toisaalta sitoutumista heikentää se, että suurin osa asukkaista ei kokenut olevansa mukana alueen kehitykseen liittyvässä asukastoiminnassa.

Kuva 11. Paikkaidentiteetin osa-alueista paikkaan sitoutuminen ja siihen liittyvät analyysin yläluokat.

Sitoutumista tarkasteltiin tutkielmassa alueen kehittämiseen suhtautumisen sekä tulevaisuuden suunnitelmien kautta. Paikkaan sitoutuminen näkyi selvästi haastateltavien paikkaidentiteettiä määrittävänä tekijänä. Aineiston perusteella yli puolet haastateltavista on selkeästi sitoutuneita asuinalueeseensa.

Haastateltavat, jotka vastasivat haluavansa asua alueella pitkään, kertoivat syiksi alueen väljyyden, avarat pellot, kaupunkiviljelymahdollisuuden, lähiympäristön ulkoilumahdollisuuksineen, alueen rauhallisuuden, luonnonläheisyyden, hyvät liikenneyhteydet, alueen sekä sen lähellä olevat palvelut ja mukavat naapurit. Lisäksi alueen mittakaavaa kehuttiin ihmisen kokoiseksi. Syiksi mainittiin myös se, ettei lapsen tarvitsisi enää muuttaa ja että alue on parasta, mitä Helsingillä on tarjota – hyvä yhdistelmä maaseutumaista asumista ja kaupunkikulttuuria.

Oikeestihan mä oon semmonen maaseudun rakastaja, että tykkään hirveesti kesäsin olla mökillä ja vanhempien maalla ja muuten. Mutta toisaalta mä tosi paljon pidän myös kaupunkikulttuurista ja tässä tietyllä tapaa yhdistyy luonto ja on kuitenkin hyvät kulkuyhteydet.

Osa haastateltavista liitti asumiseen liittyvät tulevaisuuden suunnitelmansa kotoisuuteen.

Kuka sitä nyt kotoansa lähtisi.

Haastateltavat kertoivat myös syitä, jotka aiheuttavat tai saattaisivat aiheuttaa halun muuttaa pois alueelta. Syiksi kerrottiin alueen omistusasuntojen kalleus, omakotitalojen puuttuminen, vaihtelu, parisuhde sekä viereiselle peltoaukealle rakentaminen. Osa haastateltavista kaipasi myös omavaraisempaa elämää sekä erämaata ympärilleen.

Osalle haastateltavista ei ollut merkitystä asuisivatko he tulevaisuudessa Eko-Viikissä vai jollain muulla alueella. Yksi haastateltavista koki asuvansa nyt Eko-

Viikin parhaassa asunnossa, jolloin muuton edessä parempaa olisi etsittävä muilta alueilta.

Moni koki alueen kehittämisen enemmän uhkien kuin mahdollisuuksien kautta. Alueelle ei toivottu lisärakentamista. Eko-Viikin viereen kaavoitettu asuinalue tuli monissa keskusteluissa esiin, ja monet olivat huolissaan alueensa tulevaisuudesta. Rakentamisen kuvattiin jopa olevan syy alueelta pois muuttoon.

Osa haastateltavista suhtautui kuitenkin positiivisemmin naapurialueen rakentamiseen. He toivoivat, että alueelle rakennettaisiin ”Eko-Viikki 2.0”, jossa toteutettaisiin nykytiedon mukaisia ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Lisäksi haastateltavat toivoivat, että uudella alueella toteutettaisiin ratkaisuja, jotka hylättiin nykyisen Eko-Viikin rakennusvaiheessa. Alueen haluttaisiin olevan matalaa, puurakenteista sekä ympäristöystävällistä.

Pitäis jatkaa luontevasti tätä Eko-Viikki ajatusmaailmaa ja tehdä nyt se, mikä tänne jo piti tehdä.

Eko-Viikin alueen kehittäminen nähtiin pääosin uuden rakentamisena, ja vain muutama haastateltavista pohti alueen muunlaista kehittämistä. He toivoivat alueelleen enemmän palveluita, viihtyvyyttä, siisteyttä sekä yhteisöllisyyttä. Eko-Viikin kehitykseen oltiin pääasiassa oltu tyytyväisiä. Yksi haastateltava ei kokenut alueella olevan mitään kehitettävää.

Moni haastateltavista haluaisi nähdä alueella enemmän ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Haastatteluissa peräänkuulutettiin energiauudistusta sekä aurinkopaneelien lisäämistä.

Semmonen päivitys tähän tarvittais, nää energijärjestelmät on vuosituhannen vaihteen ajatus ekoasumisesta ja nyt on 20 vuotta menty eteenpäin. Just aurinkosähköä. Aurinkosähköä kannattais rakentaa.

Lisäksi kaivattiin kotitalousjätteen kompostointia, maalämpöä, talojen lämpökuvaamista lämpövuotojen löytämiseksi, kokonaisvaltaisempaa ympäristöystävällisyyttä kuten asumisoikeusasuntojen remonttien kohdalla ympäristöystävällisempien materiaalien käyttöä, valosaasteen minimoimista, sähköautoilun mahdollisuuksien parantamista sekä alueen autottomuutta.

Mä jotenkin oletin, että täällä olis valittu mahdollisimman ekologiset rakennusmateriaalit esimerkiks. Ja sit mä just kysyin kun muutin tänne ja tänne laitettiin kaikki uudet laminaatit ja maalit ja mä kysyin että onks näissä mietitty mitään materiaalien ekologisuutta niin ei. Sit mua vähän hämmensi, kun mä oletin Eko-Viikin sellasena, että se olis jotenkin läpileikkaavasti ajateltu ekologisena ja sit ilmeisesti se ajatus olikin vaan joku semmonen pintapuolinen loppujen lopuks.

Alueen kehityksessä mukana olemisen taso vaihteli suuresti haastateltavien kesken. Moni haastateltavista oli kiinnostunut alueen kehittämistä, mutta harva oli siinä mukana. Osalle haastateltavista asukastoiminnassa mukana oleminen oli hyvin tärkeää, kun taas toiset kertoivat käyvänsä Eko-Viikkiin liittyvissä tilaisuuksissa satunnaisesti. Haastateltavat, jotka kertoivat olevansa mukana alueen asukastoiminnassa, mainitsivat taloyhtiön hallituksen, talkoot, Viikki-Seuran, Viikin kirkon, asukastalot sekä erilaiset tapahtumat alueella.

Monet pohtivat Viikki-Seuran jäsenyyttä, mutta epäilivät jäsenyyden tuovan mukanaan kohtuuttomasti velvollisuuksia. Yksi haastateltavista kertoi, ettei ole mukana missään asukastoiminnassa. Hän kuitenkin kertoi käyttävänsä asukastaloja sekä osallistuneensa tanssikerhoon. Syyksi osallistumattomuuteensa hän kertoi toimintojen painottumisen keväälle ja kesälle, eli juuri siihen aikaan, kun on paljon muutakin tekemistä.

Toiminnot alkaa herätä eloon keväällä, kun on paljon muutakin. Kun aurinko on parhaimmillaan, lähdän mieluummin liikkumaan ulos, kun istumaan sisälle.

4.2. Ympäristövastuullinen käyttäytyminen

Eko-Viikin asukkaiden ympäristökäyttäytymistä analysoitaessa on käytetty analyysimetodina aineistolähtöistä sisällönanalyysiä ja tyypittelyä. Analyysimenetelmän avulla aineistosta nousi neljä erilaista ympäristökäyttäytymistyyppiä, jotka ovat Realisti, Tunnollinen, Liiottelija ja Vähättelijä (Kuva 12). Realisti ei koe käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja hänen kuvailemansa ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta. Tunnollinen kokee käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja hänen kuvaamansa ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta. Liiottelija sen sijaan kokee käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti, mutta kerrotut teot eivät vastaa tätä kokemusta. Ja Vähättelijä ei koe toimivansa riittävän ympäristövastuullisesti, mutta kuvaillun ympäristökäyttäytymisen perusteella toimii monissa asioissa hyvin ympäristövastuullisesti. Kuvailen tyyppiä yksityiskohtaisemmin seuraavissa alaluvuissa.

Realisti <ul style="list-style-type: none"> - Ei omasta mielestään eikä kertomansa perusteella käyttydy ympäristövastuullisesti - Muut asiat itselle tärkeämpiä - Ei koe omilla teoilla olevan merkitystä - Ei tunne käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia ja keskittyy käyttäytymisensä kuvailussa pääasiassa ympäristön kannalta epäolennaisempiin tekoihin	Tunnollinen <ul style="list-style-type: none"> - Omasta mielestään sekä kertomansa perusteella käyttäytyy ympäristövastuullisesti - Keskittyy kuvailussaan merkityksellisiin tekoihin kuten matalampi huoneistolämpötila vs. roskien lajittelu - Ympäristövastuullisuus olennainen osa elämää - Tehdessään "uhrauksia" ympäristön eteen, kokee saavansa jotain arvokkaampaa tilalle
Liiottelija <ul style="list-style-type: none"> - Omasta mielestään käyttäytyy ympäristövastuullisesti, kuvailu ei vastaa kokemusta - Tekee jonkin verran ympäristövastuullisia tekoja, mutta arvottaa omaa mukavuuttaan usein ympäristötekojen edelle - Painottaa teknisiä ratkaisuja käyttäytymisen muutoksen sijaan - Löytää helposti oikeutuksia omille teoilleen	Vähättelijä <ul style="list-style-type: none"> - Omasta mielestään ei käyttäydy riittävän ympäristövastuullisesti, kuvailu ei vastaa kokemusta - Ympäristövastuullisuus olennainen osa elämää - Ymmärtää kokonaisvaltaisesti käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia - Kertoo avoimesti myös ympäristön kannalta haitallisesta toiminnastaan

Kuva 12. Ympäristökäyttäytymisen neljä tyyppiä ja niiden erityispiirteet.

Haastateltavilta kysyttiin suoraan, miten he ottavat ympäristöä huomioon kolmessa kategoriassa, jotka olivat asuminen, liikkuminen ja syöminen. Kategoriat on valittu sen perusteella, mitkä käyttäytymisen osa-alueista muodostavat Suomessa suurimman osan kulutuksen ilmasto- sekä ympäristövaikutuksista. Käsitystä omasta ympäristökäyttäytymisestä ei haastateltavilta kysytty. Heistä kuitenkin yhtä lukuun ottamatta kaikki ilmaisivat käsityksensä omasta käyttäytymisestään. On todennäköistä, että haastattelijalle kerrottu käsitys on todenmukaisempi, kun sitä ei suoraan haastateltavilta kysytty. On kuitenkin otettava huomioon, että haastateltavat tiesivät osallistuvansa ympäristökäyttäytymiseen liittyvään tutkimukseen. On siis mahdollista, että he ovat tiedostamattaan puhuneet asioista, joita kuvittelivat haastattelijan haluavan kuulla.

4.2.1. Realisti

Realisti ei koe ottavansa ympäristöä huomioon päivittäisissä valinnoissaan. Hänelle muut ominaisuudet kuten tuotteen hinta ja kestävyys tai arjen mukavuus ovat oleellisempia. Vaikka valintojen perusteena ovat muut tekijät kuin ympäristövastuullisuus, välillä käyttäytyminen on väistämättä ympäristövastuullista. Realisti ei muun muassa omista autoa, millä on suuri merkitys hänen käyttäytymisensä kokonaisympäristövaikutuksiin.

– – ei ostopäätöksiin vaikuta [ympäristövaikutukset] niin paljon. Jos haluaa jonkun tuotteen niin siinä ei oo paljon vaihtoehtoja onko se ekologisempi vai ei.

Asumiseen liittyen Realisti luettelee toimintatapojaan, joista osa on ympäristövastuullisia, kuten valojen sammuttaminen. Toisaalta suurin osa toimintatavoista ei ole ympäristövastuullisia, kuten lattialämmityksen käyttö, saunominen sekä suuri vedenkulutus.

Sauna sisällä. Tykkään kyllä saunasta tosi paljon.

Realisti tietää, että erilaisia ympäristöystävällisempiä ratkaisuja olisi tarjolla, muttei arvota niitä muiden ratkaisujen edelle eikä ole sitä mieltä, että omilla valinnoilla olisi merkitystä.

Tietysti mä itse olisin voinut hankkia mun oman sähköni jostain osittain ekomielessä, mutta se oma sähkölasku on niin pieni, että se on suunnilleen satasten luokkaa kolmessa kuussa, tää käyttösähkö, siitä on siirtomaksut ja verot reippaasti yli puolet, että siinä ei kovin paljon [säästä]. Kyllä mua jonkin verran kiinnosti se idea, että voit vuokrata oman aurinkopaneelin tuolta kalasatamasta, mutta siinäkin se, että maksat vuokraa neljä euroa ja saat yhden euron tuottoa niin se on vähän vielä heikohko yhtälö. Mut summa summarum yksittäisen henkilön vaikutusmahdollisuudet on aika pienet.

Realisti korostaa yhden teon merkitystä, vaikka se ei olisi kokonaisvaikutuksiltaan erityisen merkityksellinen. Toisaalta Realisti kokee, että hän hoitaa tämän yksittäisen asian hyvin. Hän esimerkiksi kertoo kierrättävänsä säntillisesti ja kuvailee tarkkaan, millaisia kierrätysmahdollisuuksia alueella on muovista tietokoneromuun.

Pyrin kierrättämään, se on varmaan se. – – meillä on aika hyvin ollu noi astiat, oli silloin polttojäte erikseen, kun se ei ollu vielä. Nythän se on, sekajäte poltetaan, mut meillä on muovin keräys, on lasi, metalli, biojäte, sekajäte, pahvi, paperi, kaikki mahdolliset. Alepalla on sitte vaarallisten jätteiden keräyspiste semmonen kontti. Siihen on alle kolmesataa metriä matkaa siihen kontille, että sinne voi palauttaa akut, maalit, loisteputket. Ja sit kolmen kilsan

päässä on sorttiasema, sinne oon joskus vieny tietokoneen raadon ja semmosta.

Realisti ei ota syömisessä ympäristöä huomioon. Syömiseen liittyen hän mainitseekin ainoastaan viljelypalstan, jota pitää ennemminkin kesäisenä harrastuksenaan.

Syömisessä en ota huomioon ympäristösyitä – -. Itselleni varmasti vaikein muutos olisi ruokailutottumusten muuttaminen enkä esim. kovin herkästi luopuisi lihan syönnistä ympäristön takia.

Liikkumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Realisti kertoo, ettei omista ajokorttia ja kehuu Eko-Viikin joukkoliikenteen toimivuutta. Hän myös kertoo lentävänsä joitakin kertoja vuodessa, lähinnä Euroopan sisällä.

Mutta kyllä me reissataan jonkin verran, Keski-Euroopassa käydään.

Realisti ei ole kiinnostunut luopumaan saavutetuista eduista, vaikka ymmärtää että vähemmälläkin tulisi hyvin toimeen.

Sen verran mukavuuden halunen, että vaikee vapaaehtosesti luopuu mistään, mutta tietää, että paljon vähemmälläkin tulis toimeen. Ei sitä paljon käytännössä tarttis

Realistille oman elämän mukavuudet ovat tärkeämpiä kuin niistä luopuminen ympäristön tai muun eettisen syyn vuoksi. Realisti ei tunne käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia eikä myöskään osaa vertailla eri toimintatapojen ympäristövaikutusten keskinäisiä eroja. Esimerkiksi matkustukseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä hän mainitsee roskaamisen välttämisen, eikä keksi, mitä muuta matkalla voisi tehdä. Lisäksi vedenkulutustaan pohtiessaan hän kertoo kuluttavansa

vettä paljon, koska se on edullista, eikä sen loppumisesta ole Suomessa vaaraa. Realisti ei vedenkulutustaan pohtiessa ota huomioon esimerkiksi veden lämmityksessä tai puhdistuksessa kuluva energiaa. Realistin kuvailema ympäristökäyttäytyminen tukee hänen käsitystään siitä, ettei hän valinnoissaan ota ympäristönäkökulmaa huomioon.

4.2.2. Tunnollinen

Tunnollinen kertoo ottavansa ympäristönäkökulman huomioon päivittäisissä valinnoissaan ja luettelee runsaasti ympäristövastuullisia tekoja haastattelun aikana.

Me ollaan aika ympäristötietoisia. Varmaan kaikki semmoset perus asumiseen liittyvät asiat niin kyllä me mietitään ympäristön kautta.

Tunnollinen jättää mainitsematta ilmeisenä pitämänsä asiat kuten kierrättämisen ja painottaa oman näkemyksensä mukaan oleellisempia ympäristövastuullisia tekoja, kuten asuinneliöiden määrää tai autottomuutta. Asumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Tunnollinen mainitsee tehokkaan asumisen eli vähän neliötä asukasta kohden, sähkönkulutuksen seurannan, ekosähkön, energiatehokkaat valaistusratkaisut, omasta asunnosta puuttuvan saunan, vain täysien astian- sekä pyykinpesukoneiden pesemisen sekä alhaisen huoneistolämpötilan. Ruokaan liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Tunnollinen mainitsee kaupunkiviljelyn, vegaanisen ruokavalion sekä sesongin mukaan ostamisen. Liikkumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Tunnollinen mainitsee autottomuuden sekä lentämisen välttelyn. Lisäksi hän mainitsee ostavansa suurimman osan perheensä vaatteista kirpputorilta sekä lainaavansa tarvittaessa naapureiltaan mm. työvälineitä, joita ei itse omista. Tunnollinen ajattelee, että saavutetuista eduista luopuminen tulevaisuudessa ympäristön vuoksi on luonnollista ja välttämätöntä.

Tunnollinen kertoo asuvansa asukasmäärän suhteutettuna pienessä asunnossa. Osaa asunnostaan hän vuokraa. Näin hänellä myös on varaa asua Eko-Viikissä. Moniin Tunnollisen ympäristövastuullisiin päätöksiin vaikuttaa myös niiden rahaa säästävä vaikutus, mutta ympäristövaikutukset ovat hänelle vähintään yhtä tärkeitä kuin rahallinen säästö.

Mietin aina, että mikä on järkevää ja energian kannalta sekä myös rahan kannalta järkevintä. Samalla säästää rahaa, kun säästää ympäristöä.

Tunnollinen toisaalta tekee myös sellaisia päätöksiä, joista ei ole ollenkaan rahallista hyötyä kuten alhainen huoneistolämpötila kaukolämpöalueella, tuulisähkön ostaminen tai kaupunkiviljely. On tietenkin todennäköistä, että ympäristövastuullisuuden lisäksi valinnoista on jotain muutakin hyötyä henkilölle. Esimerkiksi huoneistolämpötilaa voidaan pitää alhaisena, koska nukkuminen on siten helpompaa, tai kaupunkiviljelyä harrastetaan, koska se tuo mieleen lapsuuden kodin.

Tunnollinen viljelee aktiivisesti omassa pihassaan, taloyhtiön viljelyalueella sekä kaupungin viljelypalstalla. Viljelyllä voi sanoa olevan jo vaikutusta hänen käyttämän ruoan ympäristövaikutuksiin, koska tuoreiden vihannesten ja hedelmien lisäksi hän viljelee itselleen vuoden tarpeisiin perunat sekä sipulit.

Ja sitten on kasvimaat. Tässä meillä on semmonen pieni oma kasvimaat ja tuolla yhteisalueella on vielä omansa. Ja paljon viljelyä. Tossa on tomaatteja, on viinimarjoja, omenapuu, päärynäpuu. Siitä saa aika hyvin. Perunat tulee vuodeksi. Sipulit roikkuu tossa vuodeksi aina.

Tunnollinen lomailee perheensä kanssa pääasiassa juna- tai bussiyhteyksien päässä, jolloin lentokonetta ei tarvitse käyttää. Lisäksi hän vuokraa omien sanojensa

mukaan satunnaisesti, mutta harvoin, autoa. Lyhyet matkat Tunnollinen kulkee jalan, vähän pidemmät pyörällä ja pitkät matkat julkisen liikenteen välineillä.

ilman autoa – –. Työmatkat mennään pyörillä ja lasten kускаamiset myöskin pyörillä tai kävelleen ja sitten bussilla noi pitemmät matkat ja muu matkailu junalla, johon kuuluu myös vapaa-ajan matkustaminen. Joskus satunnaisesti ollaan vuokrattu auto mutta hyvin harvoin.

Saavutetuista eduista luopumisen Tunnollinen kokee välttämättömäksi ja on sitä mieltä, että luopuminen tulee ennen pitkää tapahtumaan joko vapaaehtoisesti tai valtiovallan kautta. Hän itse kokee, että luopuessaan jostain hän ennemminkin saa jotain ja olisi valmis luopumaan paljostakin, jos luovutettu korvautuisi jollain aineettomalla itselle tärkeällä.

Se tuntuu luonnolliselta. Tai että näin se varmaan tulee menemään joka tapauksessa ja nyt jos sitä tehtäis ajoissa niin sitten se vois mennä kivemmin. Jotkut jo luopuu omatoimisesti, ehkä sitten samalla saa myös jotain siitä. Kyllä mä uskon, että semmonen sopusoinnussa luonnon kanssa eläminen myös antaa aika paljon. Ei se välttämättä oo pelkkää luopumista. Olisin valmis luultavasti luopumaan, jos olis vaikka tämmönen kiva yhteisö, vaikka joku ekokylä jossain niin olisin valmis luopumaan aika monestakin nykyajan mukavuudesta, jos tilalle tulis jotain muuta.

Tunnollinen suhtautuu ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen oleellisena osana elämäänsä ja ottaa suurimmassa osassa päätöksiään ympäristön huomioon. Tunnollinen painottaa vastauksissaan oman käyttäytymisensä vaikutusta ja uskoo oman käyttäytymisen vaikuttavan maapallon tulevaisuuteen. Tunnollinen on valmis tekemään muiden silmissä suuriakin uhrauksia ympäristön hyväksi, kuten siirtymään täysin vegaaniseen ruokavalioon tai lopettamaan lentomatkustuksen.

Hän ei kuitenkaan koe tekoja uhrauksina tai negatiivisina: ne ovat osa hänen elämäntyylään. Tunnollinen ei koe, että asuinalueen kaltaiset asiat vaikuttaisivat hänen ympäristökäyttäytymiseensä. Tunnollisen ympäristövastuullinen käyttäytyminen kumpuaa jo aikaisemmin syntyneestä arvopohjasta, joka on säilynyt lähes muuttumattomana koko aikuisiän.

Tunnollinen ottaa omasta mielestä ympäristön huomioon melkein kaikessa toiminnassaan. Lisäksi hänen kuvailemansa ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta. Tunnollinen luettelee useita ympäristövastuullisia toimintatapoja jokaisesta kolmesta kategoriasta, joista osa on merkitykseltään suuria, kuten autottomuus, lentämisen välttäminen, pienet asuinneliöt sekä vegaaninen ruokavalio. Kuitenkin Tunnollisen käyttäytymisen kokonaisympäristövaikutukset muodostuvat suurten linjojen lisäksi kaikista pienemmistä ympäristövastuullisista teoista. Tunnollisen käyttäytymisen ympäristövastuullisuuden suurin tekijä onkin, että hän ottaa ympäristön huomioon kaikessa tekemisessään.

4.2.3. Liioittelija

Liioittelija kokee itse käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja luettelee jonkin verran ympäristövastuullisia tekoja jokaisesta kategoriasta.

Kyllä mä aika vihree oon ollu aina.

Asumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä hän mainitsee kierrättämisen ja energiatehokkaat kodinkoneet sekä valaistusratkaisut, mutta toisaalta myös suuren vedenkulutuksen. Ruokaan liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä hän mainitsee harrastavansa kaupunkiviljelyä sekä kasvisten määrän lisäämisen ruokavaliiossaan. Liikkumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Liioittelija mainitsee omistavansa vähäpäästöisen auton, mutta käyttävänsä sitä melko runsaasti sekä lentämisen lomamatkoille.

Liioittelija painottaa omassa ympäristökäyttäytymisessään vaikutuksiltaan pienempiä tekoja kuten kodinkoneiden vaihtamista energiatehokkaampiin, kierrättämistä tai ajamista vähäpäästöisellä autolla. Liioittelija painottaa myös teknisiä ratkaisuja, eikä niinkään omaa käyttäytymistään tai sitä kuinka paljon kuluttaa. Liioittelijan ympäristövastuullisen elämän ratkaisut ovatkin enemmän teknologisia kuin omaan käyttäytymiseen liittyviä. Liioittelija myös kokee oleelliseksi monet arjen ylellisyydet, eikä ole valmis niistä luopumaan.

Sähköstä, lämmityksestä ja energiankulutuksesta kysyttäessä Liioittelija mainitsee ainoastaan energiatehokkaammat kodinkoneet sekä valaistusratkaisut, muttei mainitse omaa energiankäyttötapaansa tai mistä lähteistä sähkö muodostuu.

Ensinnäkin silloin kun mä tohon tulin niin mä vaihdoin jää ja pakastinkaapit A+++ jääkaappiin ja pakastin A++ ja sähkölasku puolittu. Ne oli Gramin 14 vuotta vanhat B energialuokan.

Sähköt on pääsääntöisesti noita energiansäästö- tai ledilamppuja, niitä voi vaihtaa tehokkaampaan valotehoon, jolloin on mukavampi ehkä olla kun hämärässä ja silti ne vie vähemmän energiaa, että se on hyvä.

Liioittelija suhtautuu ympäristökäyttäytymiseensä hyvin analyyttisesti, ja moni päätöksistä perustellaan järkevyydellä. Esimerkiksi vähemmän kuluttavia led-lamppuja ei vaihdeta, koska on pian muuttamassa pois. Ekosähköä ei osteta, koska oma sähkölasku on pieni, eikä ekosähköllä siten olisi suuressa mittakaavassa Liioittelijan mukaan vaikutusta. Lisäksi Liioittelija oikeuttaa tottumuksesta itselleen toimintatapoja, jotka eivät ole ympäristövastuullisia – hänen mukaansa asioita ei olisi mahdollista tehdä toisin. Esimerkiksi auton käyttö oikeutetaan epäkäytännöllisillä kulkuyhteyksillä.

Aika paljon käytän omaa autoa – – melko mahdotonta lähteä täältä esim. Johonkin Varistoon. Mulla on nää pelipaikat aika hankalan matkan päässä, Tapiola, Varisto, milloin missäkin. Ja sitten meillä on käytössä vielä mun syntymäkoti – – niin sinne on pakko mennä omalla autolla, muuten joutuu turvautumaan taksiin. No auto on kyllä vähäpäästöinen, ei oo enää ihan uusin, mutta kuitenkin semmonen matalapäästöinen.

Lihan kulutus oikeutetaan työpaikan lounasravintolan valinnanvaran puutteella.

Huomattavasti oon lisännyt kasvien määrää. En oo ihan kasvisyöjä, mutta lihankulutus on ainakin kotona hyvin pientä. Sitä mä oon yrittänyt minimoida hyvinkin paljon, siihen se varmaan kulminoituu, mutta tietysti työpaikkaruokaa joudun käyttämään. Siinä ei paljon pysty vaikuttamaan. Se on varmaan huomattavin, lihan kulutusta alas.

Liioittelija kertoo lentävänsä Euroopan sisällä useamman kerran vuodessa ja oikeuttaa lentäen tehtyjä ulkomaan matkojaan Suomen sääoloilla sekä kompensationsa autottomuudesta. Kompensaatiolla hän ilmeisesti tarkoittaa sitä, että liikkeessään pääosin julkisilla kulkuneuvoilla arkielämässään, voi hän omasta mielestään säästetyillä hiilidioksidipäästöillään käyttää lentokonetta kulkuvälineenä.

Sillä lailla, että en nyt ihan Thaimaaseen lennä, mutta täytyy myöntää, että kyllä mä kerran vuodessa lennän Välimerelle, ja kyllä mä lyhyempiäkin matkoja teen. Mutta ehkä se on vanhasta vaihtunu lähemmäs, että nykyään se on enemmän Tallinna kun Berliini tai Lontoo. Kyllä nuoruudessani lensin aivan mielettömästi. Se johtu osittain töistä, mutta se on

vähentyny huomattavasti. Kaukolennot, niitä mä en oo harrastanu enää ollenkaan, ne jää sitte korkeintaan Välimerelle. Se on jonkinlainen kompensatio siitä, ettei oo sitä autoa – –. Tietysti suomen ilmaston tuntien niin kerran vuodessa pitää olla jonkun verran luksusta.

Kysyttäessä Liiottelija kertoo suhtautuvansa positiivisesti saavutetuista eduista luopumiseen, mutta hänen on vaikea keksiä esimerkkejä. Asuinneliöistä ei oltaisi valmiita luopumaan, mutta itselle epäoleellisesta sekä ympäristövaikutuksiltaan suhteellisen haitattomasta asiasta, kuten televisiosta olisi mahdollista luopua.

Kyllä minä oisin periaatteessa valmis luopumaan joistakin. Tietysti riippuu siitä mitä, mutta olisin valmis luopumaan telkkarista. – –. Mulla on monta vuotta ollu sillai. Mies tykkää kattoa telkkaria, mutta mulla on elämässäni ollu monta sellasta jaksoa, että mulla ei oo ollu telkkaria.

– – muuten ei aina tarvis niin paljon tilaa, mutta tarvis keittiötilaa ja keittiökaappitilaa että sais nää hyötykasvi-kuivurit ja muut tämmöset laitettua johonkin, ettei tarvis aina olla jossain pöydällä lojumassa, missä ei sitten pysty tekemään yhtään mitään kun ne on siinä. Sen verran minä tykkään että tilaa pitäis olla – –.

Liiottelija kokee käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti, muttei kuitenkaan mainitse kuin muutaman ympäristövastuullisen toimintatavan, joista yhtäkään ei voi sanoa ympäristövaikutuksiltaan merkittäväksi. Liiottelija ei kerro säästävänsä sähköä tai vettä, tai siirtyneensä ekosähköön. Hän ei kerro välttävänsä autolla ajamista eikä lentokoneen käyttöä. Liiottelijan kertoman perusteella ei voi sanoa, että hän käyttäytyisi ympäristövastuullisesti. Liiottelijan ympäristökäyttäytyminen sekä hänen kokemuksensa omasta ympäristökäyttäytymisestään vaikuttavat siis olevan ristiriidassa keskenään. On mahdollista, että omaan viiteryhmänsä

verrattuna Liioittelija käyttäytyy keskimääräistä ympäristövastuullisemmin, mikä selittäisi liioittelijan kokemuksen omasta käyttäytymisestään.

4.2.4. Vähättelijä

Vähättelijä ei ole tyytyväinen omaan ympäristökäyttäytymiseensä vaan haluaisi toimia ympäristövastuullisemmin.

Mietin kyllä paljon tämmösiä [ympäristö]asioita, mutta ei ne ihan optimissaan oo vielä.

Asumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Vähättelijä mainitsee ekosähkön, sähkön ja kaukolämmön säästön, ympäristöystävälliset valaistusratkaisut sekä veden säästön.

Syömiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Vähättelijä mainitsee olevansa pääasiassa kasviruokavaliolla, lihaa hän ei kuluta kotona ollenkaan ja osa tuotteista on korvattu täysin vegaanisilla. Lisäksi Vähättelijällä on viljelypalsta.

Liikkumiseen liittyvästä ympäristökäyttäytymisestä Vähättelijä mainitsee yhteiskäytössä olevan biokaasuauton, jota hän käyttää tarvittaessa, mutta kertoo kulkevansa työmatkat pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Matkustaminen kohdistuu pääasiassa junan tai bussiyhteyksien mahdollistamiin kohteisiin. Matkustaminen junalla tai bussilla on ulottunut Suomen rajojen ulkopuolellekin.

Lisäksi Vähättelijä mainitsee pyrkivänsä siihen, ettei hänen toiminnastaan aiheutuisi luontoon kuulumattomien kemikaalien sinne pääsyä ja lainaa tarvittaessa naapureiltaan välineitä, joita ei itse omista.

Vähättelijä kertoo säästävänsä sähköä muun muassa katkaisemalla sähköt laitteista, joita ei käytetä sekä sammuttamalla ylimääräiset valot. Lisäksi hän kertoo, ettei käytä ollenkaan kylpyhuoneessa olevaa lattialämmitystä.

Meillä on toi mukavuuslattialämmitys, mitä mä en oo käyttäny ollenkaan. Sekä vessassa että kylppärissä on tommonen sähkönen lattialämmitys ja sehän kuluttaa sähköä ihan mielettömästi.

Vähättelijällä on käytössään viljelypalsta, jonka sadon kertoo käyttävänsä aina kesän aikana muun muassa sen takia, ettei säilöminen ole suuremmassa mittakaavassa mahdollista. Hän ei kuitenkaan näe palstasta aiheutuvan positiivisia ympäristövaikutuksia vaan ajattelee sitä enemmän harrastuksena.

On oma palsta, mutta se ei oo kovin tuottoisa niin se ei oo tällai ruokataloudellisesti auta. Mutta se on hauska harrastus. Meillä ei oo kellaria, missä vois säilöä. Sillä tavalla se on hyvä, että sieltä tulee semmonen määrä, minkä voi siinä kesän aikana käyttää. Pääasiassa salaattia ja vihertuotetta.

Vähättelijän omistama bioenergia-auto on ollut yhteiskäyttöpalvelussa, jolloin käyttöastetta on ollut mahdollista nostaa. Tällä hetkellä auto on yhteiskäytössä toisen perheen kanssa. Lisäksi Vähättelijä pohtii kokonaisvaltaisesti auton ympäristövaikutuksia sekä muita tapoja vähentää myös naapureiden auton tarvetta.

Ja sit meillä on yhen naapurin kanssa tässä semmonen mietintä, että taloyhtiöön saatais yhteiskäyttönen laatikkopyörä, tavarapyörä, joka sitten vähentäis auton tarvetta. Sillä vois isommat ostokset käydä tekemässä. Sit mulla on biokaasulla tai bioetanolilla kulkeva auto, joka oli ennen kortteliauto yhteiskäyttö palvelussa – –. – – nyt se on

sitte mun ja yhden toisen perheen yhteiskäytössä sillai, että meillä on kalenteri, missä sitä varataan – –. – –. Kyllähän autot aina tuottaa [päästöjä] ja niistä on paljon monenlaista haittaa että sinänsä olis parempi jos olis kokonaan ilman autoa – –.

Vähättelijä pitää matkustamisesta ja tekeekin sitä kohtuullisen paljon. Suurimman osan matkoista hän kuitenkin tekee bussilla tai junalla ja välttää lentämistä parhaansa mukaan.

Joo otan huomioon, en lennä lomamatkalle joka vuosi. Jos mitenkään on aikaa niin meen mieluiten junalla tai linja-autolla ja oon tehnytkin reissuja junalla mm. Italiaan ja jouluna kävin Muurmanskissa junalla. – –. Tykkään kotimaan matkailusta ja lähimatkailusta. Tykkään toki myös kaukomatkailusta, mutta sitä ei tartte tehdä joka vuosi ja mä uskon, että semmonen joka vuosi tai jopa monta kertaa vuodessa tehtävä kaukomatkailu vois jopa aiheuttaa jonkunlaisen inflaation, että se ei enää tunnu niin huikeelta, jos sitä tekee niin usein. Oon suunnitellu maailmanympärimatkaa laivalla ja junalla, mut se on tosi monen vuoden haave, varmaan jonain vuonna teen sen.

Vähättelijä itse kokee, ettei tee tarpeeksi ympäristön eteen, mutta kertomansa perusteella tekee enemmän kuin moni muu. Niin asumisessa, syömisessä kuin liikkumisessakin hän ottaa tasapuolisesti ympäristöä huomioon ja ymmärtää, että positiiviset ympäristövaikutukset muodostuvat kulutuksen vähentämisestä. Vähättelijä ymmärtää lisäksi hyvin omien tekojensa ympäristövaikutukset ja ajattelee niitä kokonaisvaltaisesti. Tästä huolimatta Vähättelijä kuitenkin tekee asioita, joista syntyy suuria negatiivisia ympäristövaikutuksia, kuten lentäminen tai auton omistaminen. Nämä teot aiheuttavat Vähättelijälle todennäköisesti suurta epämurkavuutta. Vähättelijä ei pyri oikeuttamaan tekoja selityksillään vaan kertoo

avoimesti myös ympäristön kannalta haitallisesta käyttäytymisestään. Kaiken kaikkiaan Vähätelijän kertoman perusteella voi kuitenkin sanoa, että hänellä vaikuttaa olevan ristiriita tekojensa ja kokemuksensa välillä. Vähätelijän teot ovat ympäristön kannalta vaikuttavampia kuin hän itse kuvittelee niiden olevan.

4.3. Paikkaidentiteetti ja ympäristövastuullinen käyttäytyminen

Suurin osa haastateltavista koki olevansa pääosin samanlaisia kuin muut alueella asuvat. Samaan aikaan heidän kuvailemansa ympäristökäyttäytyminen vaihteli voimakkaasti hyvin vähän ympäristöä huomioon ottavasta hyvin paljon ympäristöä huomioon ottavaan. Tästä voisi päätellä, etteivät he pidä ympäristövastuullisuutta olennaisena osana arvioidessaan samanlaisuutta. Toisaalta osa heistä, jotka kertomansa perusteella käyttäytyvät erittäin ympäristövastuullisesti, mainitsivat samankaltaisuuttaan kuvatessa eron ympäristökäyttäytymisessä. Heidän mielestään suurin ero heidän ja muiden välillä oli juuri ympäristökäyttäytymisen taso.

Noin puolet haastateltavista ei kokenut Eko-Viikin vaikuttaneen omaan ympäristökäyttäytymiseensä. Osa heistä kertoi käyttäytyneensä koko aikuis-elämänsä yhtä ympäristövastuullisesti, ja että ympäristöarvot ovat olleet tärkeitä jo lapsuuden perheessä. Osa kertoi muiden asioiden vaikuttaneen, kuten yleisen ympäristökeskustelun lisääntymisen, perheenjäsenen esimerkin tai opintojen myötä karttuneen tiedon. Eräs haastateltava jopa mainitsi, ettei koe alueella olevan mitään erityisesti ympäristövastuullisuuteen kannustavaa.

Me ollaan eletty ihan samalla lailla aiemmin –. Eikä siellä oo mitään siihen [ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen] erityisemmin kannustavaa.

Noin puolet ajattelivat, että Eko-Viikki on jonkin verran vaikuttanut heidän ympäristövastuulliseen käyttäytymiseensä, mutta eivät osanneet kertoa, mitkä asiat Eko-Viikissä olisivat voineet vaikuttaa tähän muutokseen. Haastateltavat luettelivat

kuitenkin joitakin uusia toimintatapoja, jotka ovat vakiintuneet Eko-Viikin myötä. Näitä olivat tavaroiden lainailu, kaupunkiviljely, luonnossa liikkuminen sekä jätteen tarkempi lajittelu. Noin puolet haastateltavista ei kokenut Eko-Viikissä asumisen vaikuttaneen heidän ympäristövastuulliseen käyttäytymiseensä ollenkaan. Suurin osa heistä, jotka kokivat alueen vaikuttaneen käyttäytymiseensä, kuuluvat Realisteihin tai Liiottelijoihin, kun taas suurin osa heistä, jotka eivät kokeneet alueen vaikuttaneen omaan ympäristökäyttämiseen kuuluvat Tunnollisiin ja Vähättelijöihin.

Haastatteluissa kuvailtuun ympäristökäyttämiseen sekä paikkaidentiteetin osa-alueisiin liittyviin vastauksiin perustuen suuremmalla osalla heistä, jotka käyttäytyvät ympäristövastuullisesti, on eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti. Sen sijaan suuremmalla osalla heistä, jotka eivät käytäyty ympäristövastuullisesti ei ole eko-viikkiläistä paikkaidentiteettiä. Aineistosta ei voida päätellä onko Eko-Viikissä asuminen vaikuttanut haastateltavien ympäristökäyttämiseen. Sen tutkimiseksi olisi käytettävä kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä.

4.4. Tiivistelmä tuloksista

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää millainen on eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti sekä millaista on eko-viikkiläisten ympäristövastuullinen käyttäytyminen. Lisäksi tavoitteena oli pohtia näiden kahden yhteyttä Eko-Viikissä.

Eko-viikkiläisen paikkaidentiteetin muodostavat paikkaidentiteetin osa-alueista kiintymys, henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus, yhteenkuuluvuus, paikkaan sitoutuminen sekä tuttuuden tunne. Paikkaidentiteetin osa-alueista sosiaalinen hyväksyttävyys oli osa-alueista ainoa, joka ei merkittävästi vaikuttanut haastateltavien paikkaidentiteetin syntymiseen. Kiintymys määrittää paikkaidentiteettiä selvästi eniten. Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus,

yhteenkuuluvuus, paikkaan sitoutuminen sekä tuttuuden tunne määrittävät paikkaidentiteettiä keskenään yhtä paljon.

Kiintymystä kuvaa parhaiten haastateltavien kokemus samanlaisuudesta muiden alueen asukkaiden kanssa sekä tunne alueen kotoisuudesta. Samanlaisuuden sekä kotoisuuden perustelut vaihtelevat hyvin paljon, samanlaisuudessa yhdistäviä tekijöitä ovat luonnonläheisyyden arvostaminen sekä ympäristöarvot. Kotoisuutta kuvailtiin luettelemalla asioita, joita haastateltavat arvostavat omalla asuinalueellaan.

Henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuutta määrittää voimakkaimmin usean haastateltavan aikaisempi asuminen maisemallisesti Eko-Viikin kaltaisella alueella. Moni haastateltavista on alun perin kotoisin maaseudulta. Lisäksi suurin osa haastateltavista oli tiennyt Eko-Viikistä jo ennen sinne muuttoaan ja jopa haaveillut joskus asuvansa siellä. Jatkuvuutta heikensi omakotitalosta tai omavaraisuudesta haaveilevien kyvyttömyys toteuttaa unelmiaan alueella.

Tuttuuden tunnetta heikentää se, että alue ei täytä suurimman osan asukkaiden päivittäisiä tarpeita. Alueella on asuntojen lisäksi vain pieni kauppa, palstaviljelymahdollisuus sekä pieniä lasten leikkipaikkoja. Alueelle toivottiin kahvilaa, jossa olisi mahdollista tutustua alueen muihin asukkaisiin. Sen sijaan kaikki haastateltavat kertoivat ulkoilevansa alueella sekä sen läheisyydessä. Tuttuuden tunnetta vahvistaa alueen tunteminen. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastateltavat kokevat tuntevansa alueen. Tuttua on alueen fyysinen ympäristö, ihmiset, historia, kehitys sekä toimijat.

Suurin osa haastateltavista koki alueen olevan tuntematon muille kuin alueen asukkaille, mikä heikentää sosiaalisen hyväksyttävyyden vaikutusta paikkaidentiteettiä määrittävänä osa-alueena. Lisäksi sosiaalisen hyväksyttävyyden vaikutusta heikentää se, että alueella asuminen ei lisää haastateltavien kokemuksen mukaan heidän arvostustaan muiden silmissä. Osa-alueen vaikutusta sen sijaan vahvistaa haastateltavien kokemus siitä, että aluetta arvostetaan.

Yhteenkuuluvuutta vahvistaa Eko-Viikin alueella voimakas auttamisen kulttuuri. Suurin osa haastateltavista on auttanut naapureitaan ja loput auttaisivat pyydettyä. Samoin suurin osa oli saanut apua naapureiltaan tai koki saavansa apua tarvittaessa. Naapurisuhteiden laatu jakautui kahtia sen mukaan, oliko haastateltavalla lapsia vai ei. Ne haastateltavista, joilla oli lapsia, kokivat suhteen naapureihinsa läheiseksi, kun taas ne, joilla lapsia ei ollut, kokivat tuntevansa heikosti naapureitaan.

Paikkaan sitoutumista vahvistaa se, että suurin osa haastateltavista haluaa asua alueella mahdollisimman pitkään. Poismuuttamista halutaan välttää, mutta joissain tilanteissa sitä ei koettu mahdolliseksi. Osa-alueita heikentää haastateltavien vähäinen osallistuminen alueen kehittämiseen liittyvään asukastoimintaan. Alueen viereen kaavoitettu asuinalue tuli puheeksi suurimmassa osassa haastatteluja. Suhtautuminen uuteen alueeseen vaihteli vastustavasta ymmärtäväiseen.

Ympäristövastuullinen käyttäytyminen jakautuu Eko-Viikissä neljään eri tyyppiin: Realistiin, joka omasta mielestään ei käyttäydy ympäristövastuullisesti ja jonka kuvailema oma ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta; Tunnolliseen, joka omasta mielestään käyttäytyy ympäristövastuullisesti ja jonka kuvailema oma ympäristökäyttäytyminen tukee tätä kokemusta; Liiottelijään, joka omasta mielestään käyttäytyy ympäristövastuullisesti, mutta jonka kuvailema oma ympäristökäyttäytyminen ei tue tätä kokemusta ja Vähättelijään, joka omasta mielestään ei käyttäydy tarpeeksi ympäristövastuullisesti, mutta jonka kuvailema oma ympäristökäyttäytyminen ei tue tätä kokemusta.

Realisti ei koe omilla teoillaan olevan merkitystä eikä myöskään tunne käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia, jolloin hän keskittyy kuvailemaan ympäristön kannalta vähemmän merkityksellisiä asioita. Realisti esimerkiksi kuvailee kierrättämistä, vaikka hän ei omistaisi autoa ollenkaan. Oman käyttäytymisen ympäristövaikutukset eivät ole henkilölle oleellisia, enemmän häntä kiinnostaa tuotteen hinta ja kestävyys sekä arjen mukavuus.

Tunnollinen osaa vertailla erilaisten toimintojen ympäristövaikutuksia ja keskittyy kuvailussaan ympäristön näkökulmasta merkityksellisempiin tekoihin kuten pieneen asunnon kokoon tai autottomuuteen. Ympäristövastuullisuus on henkilölle olennainen osa elämää, ja hän miettii omia ympäristövaikutuksiaan ja niiden vähentämistä kokonaisvaltaisesti. Henkilö ei näe ympäristön vuoksi tehtyjä valintoja, kuten vegaaninen ruokavalio, luopumisena vaan kokee saavansa jotain arvokkaampaa tilalle.

Liioittelija pohtii käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia ja toimii ympäristövastuullisesti jonkin verran, mutta arvottaa omaa mukavuuttaan ja muita asioita usein ympäristötekojen edelle. Henkilö oikeuttaa ympäristön kannalta haitallisia tekoja, kuten lomamatkalle lentämistä, omilla ympäristövastuullisilla teoillaan, kuten autottomuudella. Lisäksi henkilö painottaa teknisiä ratkaisuja käyttäytymisen muuttamisen sijaan.

Vähättelijälle ympäristövastuullisuus on olennainen osa päivittäistä elämää ja hän ymmärtää kokonaisvaltaisesti oman käyttäytymisensä ympäristövaikutuksia. Henkilö kertoo avoimesti hyödyllisestä sekä haitallisesta ympäristökäyttäytymisestään. Henkilö haluaisi vähentää ympäristövaikutuksiaan entisestään eikä etsi teoilleen oikeutuksia.

Paikkaidentiteetin ja ympäristökäyttäytymisen yhteys näkyy aineistossa kahdessa kohdassa. Haastattelussa kysyttiin haastateltavien omaa kokemusta Eko-Viikin vaikutuksesta omaan ympäristökäyttäytymiseen. Noin puolet haastateltavista ei kokenut asumisen Eko-Viikissä vaikuttaneen omaan ympäristökäyttäytymiseen ja noin puolet koki Eko-Viikissä asumisen vaikuttaneen jonkin verran, mutta eivät osanneet kertoa, mitkä asiat Eko-Viikissä ovat voineet vaikuttaa käyttäytymisen muuttumiseen.

Ympäristökäyttäytyminen näkyy lisäksi haastateltavien kuvauksissa samanlaisuuden tunteesta muiden Eko-Viikissä asuvien kanssa. Monet mainitsivat, että heitä ja muita eko-viikkiläisiä yhdistää ympäristöstä välittäminen ja luonnonläheisyys.

Toisaalta haastateltavista ne, jotka oman kuvailunsa perusteella ottivat kokonaisvaltaisimmin ympäristönäkökulmaa huomioon käyttäytymisessään kokivat, että juuri ympäristöasioista välittäminen erottaa heitä muista ekoviikkiläisistä.

5. Pohdinta

Analyttisessä viitekehyksessä esitelty paikkaidentiteetin jakaminen kiintymykseen, henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuuteen, yhteenkuuluvuuteen, paikkaan sitoutumiseen sekä sosiaaliseen hyväksyttävyyteen sopi hyvin yhteen kerätyn aineiston kanssa. Suurimmalle osalle haastateltavista oli kehittynyt eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti ja sosiaalista hyväksyttävyyttä lukuun ottamatta kaikki paikkaidentiteetin osa-alueet olivat selvästi edustettuina aineistossa. Haastattelukysymysten muotoilusta johtuen muita mahdollisia paikkaidentiteettiä muodostavia osa-alueita ei tutkielmassa ilmennyt. Koska ekoasuinalueiden paikkaidentiteettiä ei ole aiemmin tutkittu, ei tuloksia suoraan pysty vertailemaan aiempaan tutkimukseen.

Leen ja muiden (2016) toteuttaman tutkimuksen mukaan paikkaan sitoutumista lisäsi eniten sosiaalinen hyväksyttävyys. Tilanne voi olla erilainen Eko-Viikin kohdalla, koska haastatteluista käy ilmi, että ”eko” koetaan edelleen haastateltavien mielestä osittain negatiivisena piirteenä. Siksi Eko-Viikissä asuminen ei tuottaisi asukkailleen voimakasta sosiaalista hyväksyttävyyttä muiden silmissä, mikä voi osaltaan aiheuttaa vähäisempää sitoutumista paikkaan. On kuitenkin mahdollista, että ekoasuinalueella paikkaan sitoutumiseen vaikuttaa voimakkaammin jokin muu paikkaidentiteetin osa-alue. Tätä olisi hyvä tutkia lisää tulevaisuudessa.

Toisaalta suomalaiseseen tasa-arvoon kuuluu matala hierarkia, jossa esimerkiksi ihmisen asema ei nosta hänen arvoaan muiden silmissä (Helkama 2015, 120). Onkin siis hyvin todennäköistä, että Suomessa asuinpaikalla ei yleensä ole suurta merkitystä muiden arvostukseen, jolloin sosiaalinen hyväksyttävyys ei nousisi merkittäväksi tekijäksi myöskään paikkaidentiteetin muodostumisessa, kuten se ei tässäkin tutkielmassa noussut.

Tasa-arvo sekä luontoarvot kuuluvat universalismiarvoihin, jotka ovat olleet Suomessa arvoasteikon ylimmillä sijoilla niin pitkään kuin arvoja on mitattu (Helkama 2015, 112). Kun universalismiarvoja on tutkittu erikseen, on huomattu,

että suomalaisille tasa-arvo vaikuttaa olevan luontoarvoja tärkeämpää. Erityisesti ympäristönsuojelu on 90-luvun aikana laskenut 40 arvon arvoasteikolla sijalta 20 sijalle 30 (emt., 115). Tästä voidaan päätellä, ettei ympäristövastuullinen elämäntyyli todennäköisesti lisää yksilön arvostusta muiden silmissä. Osittain varmasti myöskin tästä syystä sosiaalinen hyväksyttävyys ei noussut erityisen voimakkaaksi tekijäksi eko-viikkiläisten paikkaidentiteetin muodostumisessa. Toisaalta niille haastateltaville, joiden yhteisöissä arvostetaan ympäristövastuullista elämäntyyliä, Eko-Viikki ei tunnu tarjoavan riittävästi mahdollisuuksia ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen, jotta se toisi heille erityistä arvostusta.

Paikkaidentiteettiin liittyvän analyttisen viitekehyksen mukaan paikkaidentiteetti vaikuttaa ympäristöasenteiden kautta ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen. Tämän tutkielman tulokset ovat samansuuntaisia. Aineistossa on kuitenkin esimerkkejä asukkaista, joille ei ole kehittynyt eko-viikkiläistä paikkaidentiteettiä, mutta he käyttäytyvät ympäristövastuullisesti. Lisäksi aineistossa on esimerkkejä asukkaista, joiden käyttäytyminen ei ole ympäristövastuullista eko-viikkiläisestä paikkaidentiteetistä huolimatta.

Ympäristövastuullista käyttäytymistä kartoitettiin haastatteluisissa kolmen eniten negatiivisia ilmasto- ja muita ympäristövaikutuksia aiheuttavan ihmistoiminnan – asumisen, liikkumisen ja syömisen – näkökulmasta. Tämän takia suurin osa käyttäytymisen kuvailuista pysyi näiden kategorioiden sisällä. Haastatteluisissa tuli vastauksia myös hyödykkeiden ja palveluiden kuluttamiseen liittyen sekä maininnat valosaasteesta ja kemikaalien vähentämisestä.

Selvästi suurin osa haastateltavista kokee käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ja aineiston perusteella he myös ottavat ympäristöä huomioon käyttäytymisessään, osa jopa hyvin paljon. Vain muutama haastateltava ei omasta mielestään eikä kertomansa perusteella ota ympäristöä ollenkaan huomioon päivittäisessä elämässään. Aineistossa ilmenevä ympäristökäyttäytyminen vaikuttaa samansuuntaiselta kuin Hirvosen ja Vanhatalon (2018) Helsingin ja Vantaan asukkaiden ympäristökäyttäytymistä selvittäneen tutkimuksen tulokset. Hirvosen ja

Vanhatalon (2018, 103) mukaan ihmiset tekevät ympäristövastuullisia tekoja valikoiden eivätkä johdonmukaisesti ympäristövastuullista elämäntapaa noudattaen. Lisäksi motiivina on usein jokin muu kuin ympäristöarvo kuten rahan säästäminen tai terveellisyys. Omat tulokseni vaikuttavat samansuuntaisilta vaikei suoraa vertailua kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen välillä voidakaan tehdä.

On selvää, että ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, millainen toiminta on ympäristövastuullista. Tämä johtaa siihen, että kokemus oman käyttäytymisen ympäristövastuullisuudesta ei välttämättä vastaa todellista käyttäytymistä. Syitä oman käyttäytymisen yli- tai aliarviointiin on lukuisia. Ensinnäkin yksittäisten toimintojen ja jopa tuotteiden vertailu esimerkiksi niiden hiilijalanjäljen perusteella on oma asiantuntemuksen alansa, eikä kuluttajia voi vaatia tekemään näitä laskelmia itsenäisesti. On siis ymmärrettävää, että kuluttajat eivät voi jokaisen toiminnon kohdalla tietää, mikä valinta on todellisuudessa ympäristövastuullisin. Toisekseen kuluttajien käyttäytymisessä törmätään usein mittakaavaongelmaan. Kuluttajat keskittyvät konkreettisiin pieniin muutoksiin, kuten valojen sammuttamiseen tai muovipussin korvaamiseen kangaskassilla, mutta eivät tule miettineeksi valoihin käytettävän sähkön tuotantomuotoa tai kauppakassin sisältöä.

Koska tällainen epäsuhta ihmisten kokemuksen sekä todellisen käyttäytymisen väliltä löytyy, olisi tärkeää tutkia, mistä se johtuu. Mitkä prosessit aivoissamme saavat meidät yli- tai aliarvioimaan omaa ympäristökäyttäytymistämme? Toisaalta onko tällainen ajattelu ympäristön näkökulmasta välttämättä haitallista? Voiko olla, että optimistinen ajattelu omasta toiminnasta saa tekemään ympäristövastuullisia valintoja enemmän kuin realistinen ajattelu omasta toiminnasta. Toisaalta on yhtä mahdollista, että kuvitellessaan käyttäytyvänsä ympäristövastuullisesti ihminen tyytyy siihen toiminnan tasoon eikä edes pyri muuttamaan käyttäytymistään. Ja jos henkilölle huomautettaisiin käyttäytymisen ja ajattelun ristiriidasta, muuttaisiko hän käyttäytymistään mielikuvaansa vastaavaksi vai mielikuvaa käyttäytymistään vastaavaksi? Näihin kysymyksiin olisi tarpeellista löytää vastauksia tulevaisuudessa.

Kenenkään ei ole mahdollista elää täysin kuluttamatta ympäristön resursseja tai saastuttamatta. Silti ihmisten käyttäytymisestä löytyy varmasti ympäristön kannalta parannettavaa. Toisaalta kaikkeen ympäristön kannalta haitalliseksi koettuun käytökseen ei voida sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puitteissa vaatia muutosta. Esimerkiksi liikuntarajoitteisella on oltava oikeus käyttää autoa päivittäisten ruokaostosten tekemiseen siitä aiheutuvista ympäristövaikutuksista huolimatta. On suurempi arvopohjainen keskustelu, mikä on se ympäristökäyttämisen taso, jota voimme Suomen oloissa kutsua ympäristövastuulliseksi.

5.1. Tutkielman rajoitteet

Tutkielman tutkimusongelmat perustuvat laajalti paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhdistävään rakenneyhtälömalliin, joka havainnollistaa kvantitatiivisin menetelmin havaittuja syy-seuraussuhteita. Tällaisen rakenneyhtälömallin valinta kvalitatiivisen tutkielman analyttiseksi viitekehyyksi asettaa tutkimukselle haasteita ja toisenlainen viitekehys olisi saattanut paljastaa aineistosta tutkimuskysymysten näkökulmasta oleellisempia yksityiskohtia. Tutkielmassa esiteltyjen paikkaidentiteetin osa-alueiden sekä ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyden kuvailu jää melko löyhäksi. Voidaankin siis pohtia, onko kvalitatiivisessa tutkielmassa järkevää käsitellä tällä tavalla kahta aihetta sekä niiden suhdetta. Jotta paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen syy-seuraussuhteita saataisiin selvitettyä tarkemmin, tulisi valita kvantitatiivisia tutkimusmetodeja. Tutkielmaan valittu analyttinen viitekehys auttoi kuitenkin aineiston läpikäymisessä sekä jäsentelyssä.

Haastateltavien paikkaidentiteetin analysointia hankaloitti Eko-Viikin alueen rajojen epäselvyys. Vastauksista kävi ilmi, että osa ajatteli lähiluonnon kuuluvan Eko-Viikkiin ja toiset puhuivat välillä koko Viikin ja Latokartanon alueesta, kun kysymyksessä pyydettiin tarkastelemaan vain Eko-Viikin aluetta. Ongelmaa olisi voitu ehkäistä näyttämällä haastateltaville karttaa, jossa Eko-Viikin alue on rajattu, pyytäen heitä vastauksissaan keskittymään vain rajattuun alueeseen. Toisaalta on

kyseenalaista voiko paikkaidentiteettiä määrittää niin selvärajaisesti ja toisaalta onko luonnollista, että paikkaidentiteettiin kuuluu myös itse alueen lähellä sijaitsevat kohteet.

Ympäristökäyttäytymistä kartoittava osa aineistosta painottaa hiilijalanjälkeä, vaikka ympäristökäyttäytymiseen kokonaisuudessaan kuuluu myös paljon muuta. Haastattelukysymykset eivät ohjanneet oman käyttäytymisen ilmasto vaikutusten pohdintaan. Painotus voikin johtua esimerkiksi julkisesta ilmastonmuutos- ja hiilijalanjälkikeskustelusta tai hiilijalanjäljen ja hiilidioksidipäästöjen syy-seuraussuhteen yksinkertaisuudesta verrattuna esimerkiksi biodiversiteettiin vaikuttavaan toimintaan. Tutkimuksen kattavuuden näkökulmasta olisi tärkeää kartoittaa myös muuhun kuin ilmastonmuutoksen hillintään liittyvää ympäristökäyttäytymistä.

6. Johtopäätökset

Maapallon tila on monista eri näkökulmista vähintäänkin huolestuttava. Kansallinen sekä kansainvälinen ylikulutuspäivä saavutetaan vuosi vuodelta aikaisemmin, biodiversiteetin väheneminen tuntuu väistämättömältä uhanalaisten lajien listan vain kasvaessa ja ilmastonmuutoksen pysäyttäminen 1.5 asteen keskimääräiseen lämpenemiseen vaatii kattavaa sekä nopeasti toteutettua rakennemuutosta. Yksittäisten ratkaisujen, kuten vettä säästävien suihkujen tai aurinkoenergian, kehittäminen tuntuu lähinnä tulipalojen sammuttelulta eivätkä niiden hyödyt pääse näkyviin, jos *rebound*-ilmiön vuoksi esimerkiksi autottomuudella säästetyt varat kulutetaan ylimääräiseen etelänlomaan tai mihin tahansa muuhun negatiivisia ympäristövaikutuksia aiheuttavaan kulutukseen.

Ensiarvoisen tärkeää olisikin löytää keinoja, joilla ihmisten käyttäytymistä muutettaisiin kokonaisvaltaisesti ympäristövastuullisemmaksi. Identiteettiin vaikuttaminen voisi olla yksi tällainen keino. Jos suunnittelemalla asuinalue ekoasuinalueeksi ja vahvistamalla asukkaiden paikkaidentiteettiä olisi mahdollista vaikuttaa siellä asuvien ihmisten ympäristökäyttäytymiseen kokonaisvaltaisesti, olisivat seuraukset kauaskantoisempia kuin asuinalueen yksittäisten ympäristöystävällisten ratkaisujen vaikutukset.

Paikkaidentiteettiä ja ympäristövastuullista käyttäytymistä käsittelevä tutkimus on aiemmin keskittynyt pitkälti kansallispuistoihin ja muihin luontokohteisiin. Tutkimusta tavanomaisiin asuinalueisiin liittyen löytyy jonkin verran, mutta ekoasuinalueiden paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen tutkimus puuttuu kokonaan. Koska paikkaidentiteetillä on tutkittu olevan positiivinen yhteys ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen, on tärkeää tutkia erilaisia paikkaidentiteetin kohteita tarkemmin ja selvittää, millainen rooli ekoasuinalueilla voisi olla ympäristövastuullisen käyttäytymisen yleistymisessä.

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää

1. Millainen Eko-Viikin asukkaiden paikkaidentiteetti on?
2. Millaista on eko-viikkiläisten ympäristövastuullinen käyttäytyminen?

Lisäksi tavoitteena oli pohtia paikkaidentiteetin ja ympäristövastuullisen käyttäytymisen yhteyttä ekoasuinalueen kontekstissa.

Tutkielmassa olen osoittanut, että ekoasuinalueeseen voi muodostua paikkaidentiteetti. Paikkaidentiteetin syntymisessä tärkein osa-alue on kiintymys, jonka jälkeen keskenään samanarvoisia ovat henkilökohtaisen menneisyyden jatkuvuus, yhteenkuuluvuus, tuttuuden tunne sekä paikkaan sitoutuminen. Osa-alueista ainoa, joka ei ole merkityksellinen paikkaidentiteetin syntymisessä on sosiaalinen hyväksyttävyyys.

Lisäksi löysin neljä ympäristökäyttäytymisen tyyppiä: Realisti, Tunnollinen, Lioittelija ja Vähättelijä, jotka yhtä lukuun ottamatta ottavat kaikki jonkin verran tai runsaasti ympäristöä huomioon käyttäytymisessään.

Tutkielmasta selviää, että suuremmalla osalla heistä, jotka käyttäytyvät ympäristövastuullisesti, on eko-viikkiläinen paikkaidentiteetti ja suuremmalla osalla heistä, jotka eivät käytäyty ympäristövastuullisesti ei ole eko-viikkiläistä paikkaidentiteettiä. Aineistosta ei kuitenkaan voi päätellä onko Eko-Viikissä asuminen vaikuttanut haastateltavien ympäristökäyttäytymiseen. Erityisesti kvantitatiivista lisätutkimusta aiheesta tarvitaan. Noin puolet haastateltavista kokee Eko-Viissä asuminen vaikuttaneen ympäristövastuulliseen käyttäytymiseensä ja loput eivät koe Eko-Viikissä asuminen vaikuttaneen ollenkaan. Suurin osa heistä, jotka kokevat alueen vaikuttaneen käyttäytymiseensä, kuuluvat Realisteihin tai Lioittelijoihin, kun taas suurin osa heistä, jotka eivät koe alueen vaikuttaneen omaan ympäristökäyttäytymiseen kuuluvat Tunnollisiin ja Vähättelijöihin.

Tämän tutkielman tulokset lisäävät tietoa ekoasuinalueiden paikkaidentiteetistä ja niiden asukkaiden ympäristökäyttäytymisestä. Tulevaisuudessa olisi kuitenkin hyvä tarkentaa joitakin tässä tutkielmassa esiin nousseita ajatuksia. Tärkeää olisi seuranta tutkimuksen avulla selvittää, vaikuttaako ekoasuinalueella asuminen siellä asuvien ihmisten ympäristökäyttäytymiseen positiivisesti ja aiheutuuko tämä muutos asuinalueeseen syntyneestä paikkaidentiteetistä. Lisäksi vertailevaa tutkimusta ekoasuinalueiden sekä niin sanottujen tavanomaisten asuinalueiden välillä tarvitaan, jotta on mahdollista selvittää, vaikuttaako ekoasuinaluepaikkaidentiteetti asukkaiden ympäristökäyttäytymiseen voimakkaammin kuin tavanomaiseen asuinalueeseen syntynyt paikkaidentiteetti.

Lähdeluettelo

- Abowitz, D., & Toole, T. M. (2010). Mixed method research: Fundamental issues of design, validity, and reliability in construction research. *Journal of Construction Engineering and Management*, 136(1), 108–116.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Andersson, L., Jackson, S. E. & Russell, S. V. (2013). Greening organizational behavior: An introduction to the special issue. *Journal of Organizational Behavior*, 34, 151–155.
- Autio, M. & Wilska, T.-A. (2003). Vihertävät tytöt ja vastuuttomat pojat - nuorten kuluttajien ympäristöasenteet. *Nuorisotutkimus*, 21(2), 3–18.
- Baca-Motes, K., Brown, A., Gneezy, A., Keenan, E. A. & Nelson, L. D. (2013). Commitment and Behavior Change: Evidence from the Field. *Journal of Consumer Research*, 39(5), 1070–1084.
- Barnosky, A. D., Matzke, N., Tomiya, S., Wogan, G. O. U., Swartz, B., Quental, T. B., Marshall, C., McGuire, J. L., Lindsey, E. L., Maguire, K. C., Mersey, B. & Ferrer, E. A. (2011). Has the Earth's sixth mass extinction already arrived? *Nature*, 471(7336), 51–57.
- Bem, D. (1967). Self-perception: an alternative interpretation of cognitive dissonance phenomena. *Psychological Review*, 74(3), 183–200.
- Bonaiuto, M., Carrus, G. & Martorella, H. (2002). Local identity processes and environmental attitudes in land use changes: The case of natural protected areas. *Journal of Economic Psychology*, 23, 631–653.
- Borer, M. I. (2006). The Location of Culture: The Urban Culturalist Perspective. *City & Community*, 5(2), 173–197.
- Brehm, J. M., Eisenhauer, B. W. & Stedman, R. C. (2013). Environmental Concern: Examining the Role of Place Meaning and Place Attachment. *Society & Natural Resources*, 26(5), 522–538.
- Brook, B. W., Sodhi, N. S. & Bradshaw, C. J. A. (2008). Synergies among extinction drivers under global change. *Trends in Ecology and Evolution*, 23(8), 453–460.
- Carrus, G., Bonaiuto, M. & Bonnes, M. (2005). Environmental concern, regional identity, and support for protected areas in Italy. *Environment and Behavior*, 37(2), 237–257.
- Carter, N. & Ockwell, D. (2007). New labour, new environment? An analysis of the Labour government's policy on climate change and biodiversity loss. Raportti valmistettu Friends of the Earth -järjestölle.
- Ceballos, G., Ehrlich, P. R., Barnosky, A. D., García, A., Pringle, R. M. & Palmer, T. M. (2015). Accelerated modern human-induced species losses: Entering the sixth mass extinction. *Science Advances*, 1(5), 1–5.
- Christensen, P. N., Rothgerber, H., Wood, W. & Matz, D. C. (2004). Social Norms and Identity Relevance: A Motivational Approach to Normative Behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(10), 1295–1309.
- Clayton, S. (2003). Environmental Identity: A Conceptual and an Operational Definition. Teoksessa: Opatow, S. & Clayton, S. D. (toim.), *Identity and the Natural Environment: The Psychological Significance of Nature*, 45–65. The MIT Press, Cambridge.

- Cuba, L. & Hummon, D. (1993). A Place to Call Home: Identification With Dwelling, Community, and Region. *The Sociological Quarterly*, 34(1), 111–131.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2011). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. Teoksessa: Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (toim.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 1–20. Sage, Thousand Oaks.
- Devine-Wright, P. (2009). Rethinking NIMBYism: The role of place attachment and place identity in explaining place-protective action. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(6), 426–441.
- Devine-Wright, P. & Clayton, S. (2010). Introduction to the special issue: Place, identity and environmental behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 267–270.
- Devine-Wright, P. & Howes, Y. (2010). Disruption to place attachment and the protection of restorative environments: A wind energy case study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 271–280.
- Dolnicar, S., Knezevic Cvelbar, L. & Grün, B. (2019). A Sharing-Based Approach to Enticing Tourists to Behave More Environmentally Friendly. *Journal of Travel Research*, 58(2), 241–252.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere. 268 s.
- Filimonau, V., Lemmer, C., Marshall, D. & Bejjani, G. (2017). ‘Nudging’ as an architect of more responsible consumer choice in food service provision: The role of restaurant menu design. *Journal of Cleaner Production*. 144, 161–170.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research. Addison-Wesley, Reading. 578 s.
- Fox, W. (1995). Toward a Transpersonal Ecology: Developing New Foundations for Environmentalism. State University of New York Press, New York. 400 s.
- Frankfurt, H. G. (1988). The importance of what we care about : philosophical essays. Cambridge University Press, Cambridge. 202 s.
- Gieryn, T. F. (2000). A Space for Place in Sociology. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 463–496.
- Glesne, C. (1999). Becoming qualitative researchers: an introduction. Longman cop., New York. 352 s.
- Goodrich, C. & Sampson, K. (2008). A place for community. Teoksessa: F. Vanclay, Higgins, M. & Blackshaw, A. (toim.), *Making sense of place: Exploring concepts and expression of place through different lenses*. 257–267. National Museum of Australia Press, Canberra.
- Gosling, E. & Williams, K. J. H. (2010). Connectedness to nature, place attachment and conservation behaviour: Testing connectedness theory among farmers. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 298–304.
- Grotevant, H. D. (1998). Adolescent development in family contexts. Teoksessa: Eisenberg, N. (toim.), *Handbook of child psychology: Volume 3. Social, emotional, and personality development*. 1097–1149. John Wiley & Sons, New York.
- Halpenny, E. (2010). Pro-environmental behaviours and park visitors: The effect of place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 409–421.

- Helkama, K. (2015). Suomalaisten arvot. Mikä meille on oikeasti tärkeää? Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki. 252 s.
- Helsingin kaupunki & Ympäristöministeriö. (2004). Eko-Viikki -Tavoitteet, toteutus ja tulokset. https://www.uuttahelsinki.fi/sites/default/files/legacy_files/eko-viikki.pdf [viitattu 19.7.2019]
- Hernández, B., Martín, A., Ruiz, C. & Hidalgo, M. (2010). The role of place identity and place attachment in breaking environmental protection laws. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 281–288.
- Hertwich, E. G. & Peters, G. P. (2009). Carbon footprint of nations: A global, trade-linked analysis. *Environmental Science and Technology*, 43(16), 6414–6420.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1988). Teemahaastattelu. Yliopistopaino, Helsinki. 144 s.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki. 213 s.
- Hirvonen, J. & Vanhatalo, M. (2018). Ympäristöasenteet ja kaupunkikehitys Helsingissä ja Vantaalla. Helsingin kaupunki. Kaupunkitutkimus ja -tilastot. 148 s.
- Hyvärinen, M., & Löyttyniemi, V. (2005). Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa: Ruusuvoori, J. & Tiittula, L. (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 189–222. Tampere: Vastapaino.
- IEA. (2008). World Energy Outlook 2008. Paris. <https://webstore.iea.org/world-energy-outlook-2008> [viitattu 22.7.2019]
- Jordan, A., Wurzel, R. & Zito, A. (2003). 'New' Environmental Policy Instruments: An Evolution or a Revolution in Environmental Policy? Teoksessa: Jordan, A., Wurzel, R & Zito, A. (toim.), *New Instruments of Environmental Governance?: National Experiences and Prospects*, 194–216. Frank Cass, London.
- Joss, S. (2011). Eco-cities: The mainstreaming of urban sustainability - Key characteristics and driving factors. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 6(3), 268–285.
- Kahn, P. H. J. (2003). The Development of Environmental Moral Identity. Teoksessa: Opatow, S & Clayton, S. D. (toim.), *Identity and the Natural Environment: The Psychological Significance of Nature*, 113–134. The MIT Press, Cambridge.
- Kajantie, M. (2004). Eko-Viikki asukkaiden arkipäivässä. Asukaskyselyn tulokset. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia, 3, 63 s.
- Kaltenborn, B. P. (1998). Effects of sense of place on responses to environmental impacts. A study among residents in Svalbard in the Norwegian high Arctic. *Applied Geography*, 18(2), 169–189.
- Kenworthy, J. R. (2006). The eco-city: ten key transport and planning dimensions for sustainable city development. *Environment & Urbanization*, 18(1), 67–85.
- Kiesling, F. & Manning, C. (2010). How green is your thumb? Environmental gardening identity and ecological gardening practices. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 315–327.

- Korpela, K. (1989). Place-identity as a product of environmental self-regulation. *Journal of Environmental Psychology*, 9(3), 241–256.
- Kurz, V. (2018). Nudging to reduce meat consumption: Immediate and persistent effects of an intervention at a university restaurant. *Journal of Environmental Economics and Management*, 90, 317–341.
- Lalli, M. (1992). Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12(4), 285–303.
- Lee, C., Yap, C. & Levy, D. (2016). Place identity and sustainable consumption: implications for social marketing. *Journal of Strategic Marketing*, 24(7), 578–593.
- Lee, T. H. (2011). How recreation involvement, place attachment and conservation commitment affect environmentally responsible behavior. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(7), 895–915.
- McCall, G. J. & Simmons, J. L. (1978). Identities and interactions : an examination of human associations in everyday life. The Free Press, New York. 288 s.
- Mead, G. H. (1934). Mind, self, and society: From the Standpoint of a Social Behaviorist. University of Chicago Press, Chicago. 400 s.
- Mead, G. H. & Morris, C. W. (1962). Mind, self and society : from the standpoint of a social behaviorist. University of Chicago Press, Chicago. 401 s.
- Merton, R., Fiske, M. & Kendall, P. (1990). The focused interview : a manual of problems and procedures. Free Press, New York. 200 s.
- Metsämuuronen, J. (2011). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. International Methelp Oy, Helsinki. 789 s.
- Miles, M. & Huberman, A. (1994). Qualitative data analysis : an expanded sourcebook. Sage, Thousand Oaks. 338 s.
- Milligan, M. (1998). Interactional Past And Potential: The Social Construction Of Place Attachment. *Symbolic Interaction*, 21(1), 1–33.
- Myers, M. & Newman, M. (2007). The qualitative interview in IS research: Examining the craft. *Information and Organization*, 17(1), 2–26.
- Nikodin, J., Kokkonen, A. & Viberg, K. (2013). Yhteinen Käsitys. Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt. https://www.yhteinenkasitys.fi/sites/prod.yhteinenkasitys.fi/files/yhteinen_kasitys_web.pdf [viitattu 19.3.2019]
- O'Brien, K. (2018). Is the 1.5 C target possible? Exploring the three spheres of transformation. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 31, 153–160.
- Oliver, A. & Ubel, P. (2014). Nudging the obese: a UK–US consideration. *Health Economics, Policy and Law*, 9(3), 329–342.
- Proshansky, H. (1978). The City and Self-Identity. *Environment and Behavior*, 10(2), 147–169.
- Proshansky, H., Fabian, A. & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57–83.
- Relph, E. (1980). Place and placelessness. Pion, London. 156 s.
- Roseland, M. (1997). Dimensions of the eco-city. *Cities*, 14(4), 197–202.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). Johdanto. Teoksessa: Aaltonen, T., Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.), *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, 9–21. Vastapaino, Tampere.

- Sairinen, R. (2003). The Politics of Regulatory Reform: “New” Environmental Policy Instruments in Finland. *Environmental Politics*, 12(1), 73–92.
- Scannell, L. & Gifford, R. (2010). The relations between natural and civic place attachment and pro-environmental behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 289–297.
- Seppälä, J., Mäenpää, I., Koskela, S., Mattila, T., Nissinen, A., Katajajuuri, J.-M., Härmä, T., Korhonen, M.-R., Saarinen, M. & Virtanen, Y. (2009). Suomen kansantalouden materiaalivirtojen ympäristövaikutusten arviointi ENVIMAT-mallilla. *Suomen ympäristö*, 20, Edita Prima Oy, Helsinki.
- SeutuCD. (2018). Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY ja Helsingin kaupungin kuntarekisteri, kaupunginkanslian kaupunkitutkimus ja –tilastot.
- Sivek, D. (1987). An analysis of selected predictors of environmental behavior of three conservation organizations. Väitöskirja. Southern Illinois University, Carbondale.
- Sivek, D. & Hungerford, H. (1990). Predictors of Responsible Behavior in Members of Three Wisconsin Conservation Organizations. *The Journal of Environmental Education*, 21(2), 35–40.
- Smith-Sebasto, N. J. & D’Costa, A. (1995). Designing a Likert-Type Scale to Predict Environmentally Responsible Behavior in Undergraduate Students: A Multistep Process. *Journal of Environmental Education*, 27(1), 14–20.
- Sparkman, G. & Walton, G. M. (2017). Dynamic Norms Promote Sustainable Behavior, Even if It Is Counternormative. *Psychological Science*, 28(11), 1663–1674.
- Staats, H. (2016). Understanding Proenvironmental Attitudes and Behavior: An Analysis and Review of Research Based on the Theory of Planned Behavior. Teoksessa: Bonnes, M., Lee, T. & Bonaiuto, M. (toim.), *Psychological Theories for Environmental Issues*, 171–201. Routledge, London.
- Stedman, R. (2002). Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity. *Environment and Behavior*, 34(5), 561–581.
- Stern, P. C. (2000). Toward a Coherent Theory of Environmentally Significant Behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407–424.
- Stets, Jan, E. & Biga, C. F. (2003). Bringing Identity Theory into Environmental Sociology. *Sociological Theory*, 21(4), 398–423.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge University Press, Cambridge. 319 s.
- Stryker, S. (1980). *Symbolic Interactionism: A Social Structural Version*. Benjamin/Cummings Publishing Company, California. 161 s.
- Stryker, S. & Burke, P. J. (2000). The Past, Present, and Future of an Identity Theory. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 284–297.
- Sulkunen, P. (1990). Ryhmähaastatteluiden analyysi. Teoksessa: K. Mäkelä (toim.), *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*, 264–285. Gaudeamus, Helsinki.
- Tajfel, H. (1972). La catégorisation sociale. Teoksessa: S. Moscovici (toim.), *Introduction à la psychologie sociale. Vol. 1*, 272–302. Larousse, Paris.
- Terry, D., Hogg, M. & White, K. (1999). The theory of planned behaviour: Self-identity, social identity and group norms. *The British Journal of Social Psychology*, 38, 225–244.

- Tuan, Y.-F. (1975). Place: An Experiential Perspective. *Geographical Review*, 65(2), 151–165.
- Tukker, A., Mont, O. & Lorek, S. (2008). Sustainable Consumption Policies Effectiveness Evaluation (SCOPE 2) Final Report.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki. 204 s.
- Turner, J. (2010). Towards a Cognitive Redefinition of the Social Group. Teoksessa: Tajfel, H. (toim.), *Social identity and intergroup relations*, 15–40. Cambridge University Press, Cambridge.
- Twigger-Ross, C. L. & Uzzell, D. L. (1996). Place and Identity Processes. *Journal of Environmental Psychology*, 16(3), 205–220.
- Uzzell, D., Pol, E. & Badenas, D. (2002). Place Identification, Social Cohesion, and Environmental Sustainability. *Environment and Behavior*, 34(1), 26–53.
- Valera, S., Guàrdia, J. & Pol, E. (1998). A Study of the Symbolic Aspects of Space Using Non quantitative Techniques of Analysis. *Quality and Quantity*, 32(4), 367–381.
- Varela-Candamio, L., Novo-Corti, I. & García-Alvarez, M. T. (2018). The importance of environmental education in the determinants of green behavior: A meta-analysis approach. *Journal of Cleaner Production*, 170, 1565–1578.
- Vaske, J. & Kobrin, K. (2001). Place Attachment and Environmentally Responsible Behavior. *The Journal of Environmental Education*, 32(4), 16–21.
- Wake, D. B. & Vredenburg, V. T. (2008). Are we in the midst of the sixth mass extinction? A view from the world of amphibians. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 105, 11466–11473.
- Wakefield, S., Elliott, S., Cole, D. & Eyles, J. (2001). Environmental risk and (re)action: air quality, health, and civic involvement in an urban industrial neighbourhood. *Health & Place*, 7(3), 163–177.
- Walker, A. J. & Ryan, R. L. (2008). Place attachment and landscape preservation in rural New England: A Maine case study. *Landscape and Urban Planning*, 86, 141–152.
- Walker, G. J. & Chapman, R. (2003). Thinking Like a Park: The Effects of Sense of Place, Perspective-Taking, and Empathy on Pro-Environmental Intentions. *Journal of Park & Recreation Administration*, 21(4), 71–86.
- WCED (World Commission on Environment Development). (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press, Oxford. <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> [viitattu 26.4.2019]
- Whitmarsh, L. & Neill, S. O. (2010). Green identity, green living? The role of pro-environmental self-identity in determining consistency across diverse pro-environmental behaviours. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 305–314.
- Williams, D. R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J. W. & Watson, A. E. (1992). Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place. *Leisure Sciences*, 14(1), 29–46.

- World Urbanization Prospects: The 2018 Revision. (2018). United Nations Department of Economic and Social Affairs, New York.
<https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-KeyFacts.pdf>
[viitattu 5.4.2019]
- Zavestoski, S. (2003). Constructing and Maintaining Ecological Identities: The Strategies of Deep Ecologists. Teoksessa: Opatow, S. & Clayton, S. D. (toim.), *Identity and the Natural Environment: The Psychological Significance of Nature*, 297–315. The MIT Press, Cambridge.